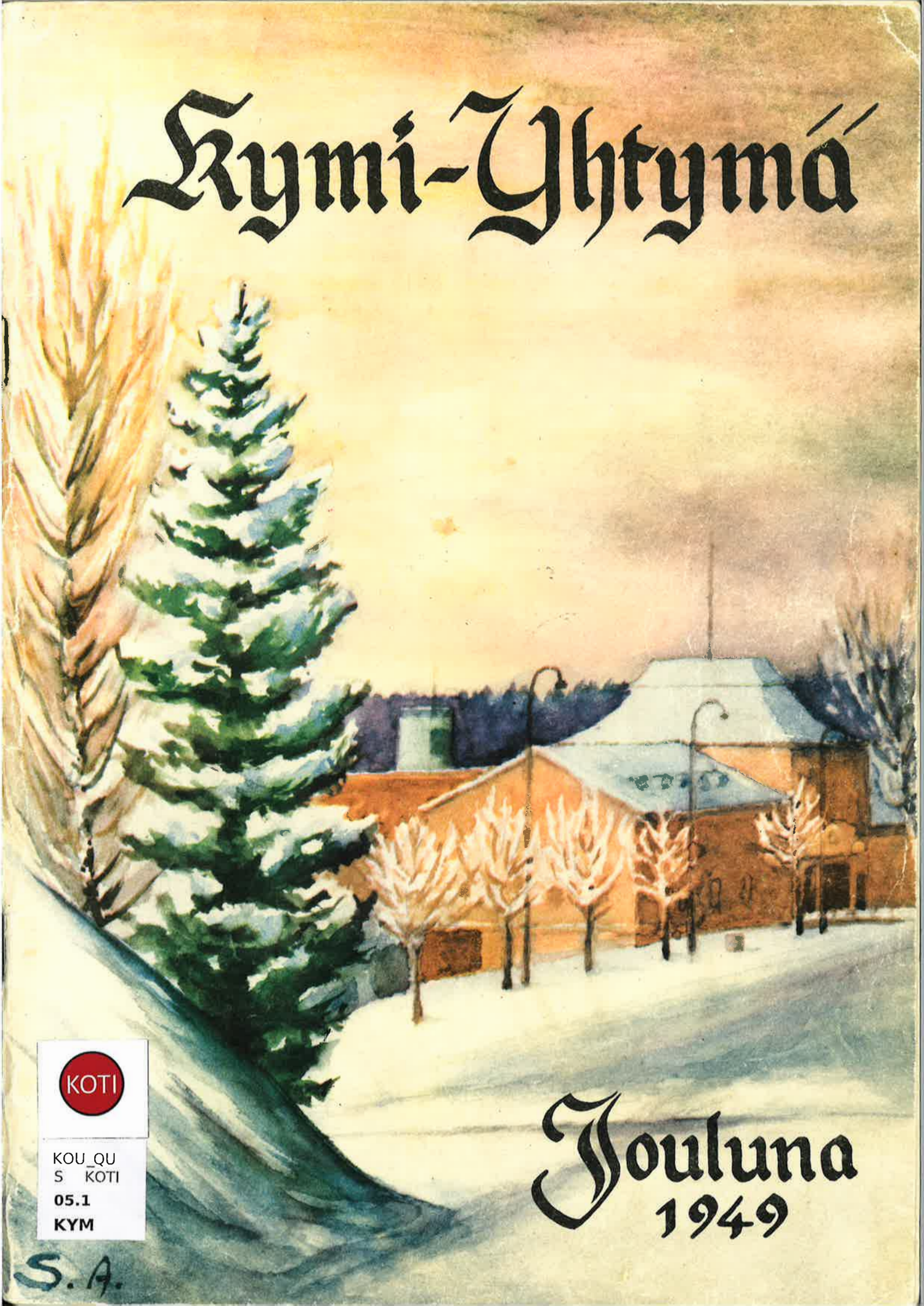

Kymi-Yhtymä

KOTI

KOU QU
S KOTI
05.1
KYM

Jouluna
1949

S.A.

b
b
b
fo

W
EU

KYMI-YHTYMÄ

H E N K I L Ö K U N N A N J U L K A I S U

N:o 5 - 1949.

Yhdeksäs vuosikerta.

Vuosi 1949 on päättymäisillään. Sen aikana ovat olomme jatkuvasti parantuneet, kauppoihin on ilmestynyt sekä koti- että ulkomaan tavaroita yhä lisääntyvässä määrässä ja elämämme alkaa muissakin suhteissa päästä normaaliin uomiinsa. Kaikkeen tähän on vientiteollisuudellamme ja sen palveluksessa olevilla henkilöillä ollut huomattava osuus ja myös Kymi-yhtymä on kehityksen suotuisaan kulkuun osaltaan vaikuttanut. Pyydänkin sen vuoksi tässä yhteydessä käyttää tilaisuutta lausuakseni parhaat kiitokseni kaikille yhtymäämme kuuluville uutterasta ja tuloksellisesta työstä kuluneen vuoden aikana, ja samalla toivon yhteistyön ja yhteisymmärryksen ensi vuonnakin luottamuksellisena ja häiriintymättä keskuudessamme jatkuvan. Tässä mielessä toivotan kaikille yhtymämme palveluksessa oleville ja heidän perheenjäsenilleen Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta.

K. S. Lohela

Miten valmistat kodin joulua?

Oikeastaan tahtoisin pyytää sinua, lukijani, panemaan ensiksi tämän lehden syrjään, ottamaan Raamattusi esille ja lukemaan siitä seuraavat, joulun aiheeseen liittyvät kohdat: Luuk. 1: 26—56, Matt. 1: 18—25, Luuk. 2: 1—40, Matt. 2: 1—23. Toivottavasti sinulla on joulun alla niin paljon aikaa, että sen voit tehdä. Raamatun lukeminen on parasta joulun valmistusta. Kun olet nuo Raamatun paikat lukenut, ei ole niin väliä, vaikka et tähän kirjoitukseen enää kajoaisikaan, mutta jos haluat, voimme yhdessä tutkistella Raamatun opetuksia siitä, miten valmistaisimme kotiin oikeata joulun iloa. Jouluhan on aina ennen kaikkea kodin juhla.

Sinulle, kodin äiti, haluaisin aluksi osoittaa näitä sanoja: "Niinä päivinä Maria nousi ja kulki kiiruusti — —." Kodin joulua valmistellessasi sinäkin nouset varhain ja kuljet kiiruusti. Onhan niin paljon tehtävää. Koti on saatava siistiksi, jouluruoat valmistettava, joululahjat hankittava. Tämä kaikki on hyvää. Sinä tahdot näin palvella perhettäsi. Mutta muistatko myös Marian tavoin puhella taivaan enkeleille: "Katso, minä olen Herran palvelijatar", ja kysellä itseltäsi, millaisia valmistuksia Herra palvelijattareltaan odottaa jouluksi. Mitä teet valmistaksesi kunniaa Jumalalle korkeuksissa ja maassa rauhaa ihmisten kesken? Valmista rukoillen joulua ja tutkistele Marian tavoin sydämessäsi joulujuhlan suurta aihetta.

Tämä antaa joulukiireillesi oikean sävyn. Muuten saattavat kiire ja valrominen luoda ympärillesi väsyneen ja hermostuneen miehialan, josta hyvä tahto on poissa. Oikein on joulun tullut valmistetuksi, jos sinunkin sydämesi yhdessä perheesi kanssa voi jouluna kohoutua samanlaiseen ylitykseen kuin Marian sielu tuon yllämainitun kiireellisen kulkunsa jälkeen: "Minun sieluni suuresti ylistää Herraa, ja minun henkeni riemuitsee Jumalasta, Vapahtajastani."

Entä mitä puhuvat Raamatun joulutekstit sinulle, perheen isä? Paljonkin! — Vuoden mittaan tulee useasti sanottua ja tehtyä sellaista, mikä ei ole hyväksi kodin eheyden kannalta. Saattaapa olla niinkin, että koti on epäluulojen ja ristiriitojen vuoksi hajoamaisillaan. Silloin ei voida odottaa iloiten joulua. Evankeliumi kertoo Nasaretin Joosefista, että kun hänen mielestään perheasiat eivät olleet oikein kohdallaan, hän aikoi hyljätä Marian. Silloin Herra lähetti hänelle sanan: "Joosef, älä pelkää ottaa tykösi Mariaa, vaimoasi!" Antaisiko tämä sinulle jotain ajattelemisen aihetta?

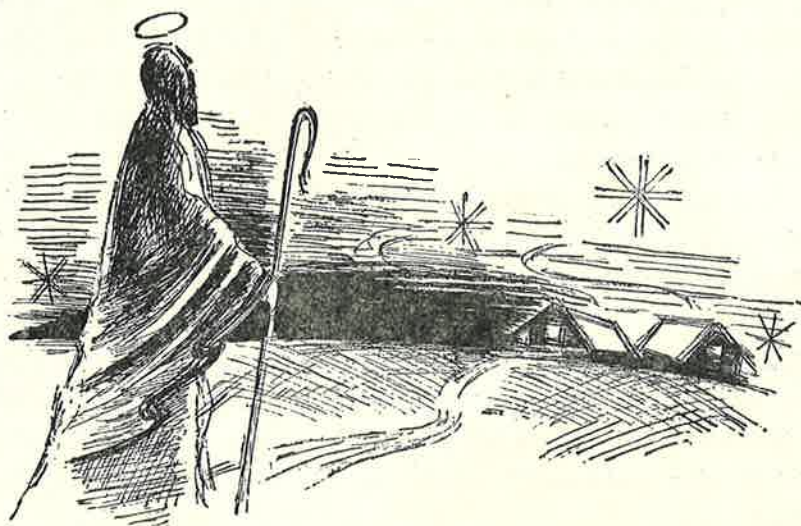
Arkielämässä tahtoo isältä jäädä perheelleen vähän aikaa. Paitsi työtä on seurat, yhdistykset, harrastukset, huvitukset ja muut. Joulutekstit muistuttavat painokkaasti kahteen kertaan: "Nouse, ota lapsi ja hänen äitinsä!" Eiköhän tämä kehoita sinua omistamaan lapsillesi ja puolisollesi enemmän aikaa joulun tullessa.

Herran enkeli kehoitti Joosefia perheineen pakenemaan Herodeksen vihaa, tämä kun aikoi surmauttaa lapsen. Joosef totteli, koska hän tahtoi suojella perhettään. Jospa sinullakin olisi tätä Joosefin mieltä! Karta lapsinesi ja vaimoinesi kaikkea sellaista, mikä voi koitua lasten sielun, surmaksi. Joulun aikanakin on paljon sellaista tarjolla.

Mutta Joosef sai myös toisen kehoituksen: "Nouse, ota lapsi ja hänen äitinsä ja mene Israelin maahan." Tämä merkitsee sinulle nyt sanottuna: kokoa kotiväkesi Raamatun ja virsikirjan ääreen kotona, mene heidän kanssaan Herran huoneeseen. Valmistaudu tähän, sitä et ole katuva.

Tällaisia joulun valmistuksen neuvoja löydämme Jumalan sanasta. Tosinhan on niin, että Jumala itse on meille Joulun valmistanut, eikä siihen tarvita mitään lisäystä, mutta Hän tahtoo, että meidänkin jouluvalmistelumme olisivat sopusoinnussa tuon suuren Beetlehemin tapahtuman kanssa. Vain siten valmistettuna tulee joulu rakentavaksi ja siunausta tuottavaksi kodin juhlaaksi.

Pentti I. Hissa.

EINARI VUORELA:

JOULUVIERAS.

LEGENDA.

*Kuka pyrkii sisään?
Kuka kolkuttaa?
— Rauha olkoon teille,
ovi avatkaa!*

*Vieras astuu mökkiin.
Silmät lempeät
sytyttävät kuuseen
kirkkaat kynttilät.*

*Tuvan pienokaiset
esiin pyrähtää.
— Onko teillä, lapset,
mitään syötävää?*

*Viisi leipää saimme,
kalaa kaksi vain.
Vieras ristii kädet
katseen kohottain.*

*Pöydän katettuna
lapset näkevät.
Ihanasti tuoksuu
herkut, hedelmät.*

*Vieras ottaa leivän,
siunaa, murtaa sen
hymyn taivaallisen
taakse kadoten.*

Yleiskuva ensiapukursseilta, Sidontaharjoitukset käynnissä.

ANTOISAT ENSIAPUKURSSIT

pidettiin tehtaillamme marraskuun aikana.

Turvallisuustyöhön liittyy oleellisena osana ensiaputoiminta. Kun tehtaillamme on marraskuun aikana Teollisuus-Tapaturman toimesta järjestetty ensiapukursseja, on lehtemme edustaja kääntynyt mainitun vakuutusyhtiön sairaanhoitajan nti Anna-Liisa Halmeen puoleen, joka toimi kurssien johtajana, pyytäen häntä kertomaan lehtemme lukijoille mainitun yhtiön työskentelystä tällä alalla.

"Tuskinpa yksikään ihminen pääsee elämänsä läpi joustumatta antamaan tai ainakin saamaan ensiapua", aloitti haastateltavamme. "Kun tapaturmia kaikista suojeletoimenpiteistä huolimatta valitettavasti sattuu myös työpaikoilla, ja vaikka nykyaikaisen teollisuuslaitoksen lääkintähuolto on pyritty kehittämään mahdollisimman täydelliseksi, on kokemus osoittanut, että ns. ensiaputoimintaa tarvitaan mitä moninaisimmissa tapauksissa tapaturmien seurausten lieventäjänä.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Teollisuus-Tapaturma, jonka palveluksessa työskentelen, on vuodesta 1930 lähtien järjestänyt ensiapukursseja tehtaissa ja metsätyömailla, aluksi yhteistyössä Suomen Punaisen Ristin kanssa ja vuodesta 1937 kokonaan omin voimin. Nykyisin on yhtiömme palveluksessa minun lisäksi myös

toinen sairaanhoitajatar. Joudumme jatkuvasti pitämään kursseja yhtiössämme vakuutetuilla työpaikoilla eri puolilla maata. Esimerkiksi viime vuonna pidettiin kaikkiaan 52 kurssia, joista 21 tehdas- ja 24 metsäkurssia sekä 7 metsätyömaiden kämppämäntäkurssien yhteydessä. Näille kursseille osallistui yhteensä 1067 henkilöä. Kurssit kestävät 15–20 tuntia ja kaksi kolmasosaa ajasta on teoreettista opetusta ja loppu käytännöllisiä harjoituksia. Ohjelmaan sisältyvät yleensä kaikki tapaturmalajit ja niiden välitön ensiapu. Jos vamma viipymättä vaatii lääkärinhoitoa, ovat ensiaputoimenpiteet huomattavasti erilaiset kuin niissä pienissä vammoissa, jotka eivät yleensä vaadi lääkärinhoitoa. Tästä johtuen ensiavun antajan täytyy kyetä josain määrin harkitsemaan, minkälaiset tapaturmat ovat vakavia ja mitkä seikat yleensä tekevät vamman vaaralliseksi, vaikk'ei se sellaiselta saattaisi näyttääkään. Tässä yhteydessä haluaisin erikoisesti korostaa erästä hyvin tärkeätä seikkaa. Ensiavun antaja on ennenkaikkea ensiavun antaja eikä vamman hoitaja. Kaikki varsinaiset hoitotoimenpiteet on jätettävä lääkäreiden huoleksi. Myöskin olisi ensiavun antajan muistettava, että hänen toimintansa useassa ta-

Jalkasidos valmistumassa.

pauksessa vaikuttaa aivan ratkaisevasti siihen, miten nopeasti vamman saanut henkilö jälleen palaa työpaikalleen työkykyisenä ja terveenä yksilönä.

Mitä taasen ohjelman käytännölliseen puoleen tulee, niin harjoituksissa opitaan eri ruumiinosien sitomismahdollisuudet, erilaisia kanto- ja kuljetustapoja, tekohengityksen antaminen, verenvuodon tyrehtyttäminen ynnä muu käytännöllinen toiminta ensiavun annon yhteydessä.

Jos ensiavun antaja on tehtävänsä perehtynyt ja omaa tarvittavat perustiedot ja taidot, kykenee hän vaikeissakin tapauksissa rauhallisesti harkiten ja tervettä järkeä apunaan käyttäen selviytymään potilaan parhaaksi."

Täällä saamistaan vaikutelmista halusi haastateltavamme erikoisesti mainita siitä suuresta harrastuksesta, innostuksesta ja vakavuudesta, jota ensiapukurssilaiset olivat osoittaneet valmentautuessaan näillä kursseilla vaatimaan ja edesvastuulliseen tehtäväänsä. "Toivottavasti jokainen heidän työtovereistaan antaa täyden arvon ensiavun antajien toiminnalle ja siten omalta osaltaan on mukana kehittämässä ja tehostamassa tätä turvallisuustyöhön oleellisesti liittyvää merkityksellistä toimintamuotoa", lausui nti Halme lopuksi.

Nyt pidettyjen kurssien yhteydessä olemme lisäksi kääntyneet eräiden kurssilaisten puoleen ja pyytäneet heitä kertomaan vähän kokemuksiaan ja mielipiteitään ensiaputoiminnasta työpaikoillamme.

Kuusankosken Paperitehtaan paperinjakaja ja emäntä, rouva Impi Manninen, joka jo n. 23 vuoden ajan on työskennellyt tehtaillamme, piti ensiapukurssija hyvin tarkoitustaan vastaavina ja mainitsi olevansa erittäin kiitollinen oppimastaan, varsinkin kun hänellä ei aikaisemmin ole ollut tilaisuutta kursseille osallistua, vaikka onkin joutunut toimimaan ensiavun an-

tajana kymmenisen vuotta. "Ensiaputoiminnan järjestely työpaikoillamme on mielestäni vastannut tarkoitustaan. Apua on saatu aina kun sitä on tarvittu. Ensiavun antajia on ainakin meidän osastollamme riittävästi ja salin mestari on aina auliisti neuvonut ja auttanut loukkaantumistapauksissa", sanoi rva Manninen.

"Korjauspajan miehen näkökulmasta katsoen olisi kursseja järjestettävä useampia ja niin, että mahdollisimman moni henkilö voisi niihin osallistua", mainitsi seuraava haastateltavamme, metallihöylääjä Sulo Armas Saastamoinen Kymintehtaan Korjauspajalta, joka 31-vuotisen palvelusaikansa kuluessa on tälläkin alalla kokenut ja nähnyt paljon. "Järjestyspuolesta sanoisin, että ensiapukaappeja on aikanaan koetettu pitää jokaisen saatavissa, mutta tällöin ei sisältö kuitenkaan tahtonut säilyä, vaan oli kaappi usein tyhjä siitä tarvittaessa. Huomattavaa edistystä on kuitenkin tapahtunut entiseen verrattuna. Erittäinkin on tyydytyksellä todettava työnjohdon myönteinen suhtautuminen tt-toimintaan, johon myös ensiaputoiminta osana kuuluu. Rohkenisin kuitenkin toivomuksena esittää lähimmälle työnjohdolle entistä suurempaa kiinnostusta tt-toimintaa kohtaan, sillä kun turvallisuuslaitteet ovat kunnossa, ei myöskään tapaturmia satu ja ensiavun antajakin tuntee olonsa turvallisemmaksi ja rauhallisemmaksi".

Varastomme osastonhoitaja herra Toivo Korhonen, joka on ollut n. 17 vuotta yhtiön palveluksessa, lausui haastattelijalle olevansa sitä mieltä, että kurssit ovat vastanneet tarkoitustaan. Koulutus olisi vaan saatava entistä laajemmalle pohjalle, jolloin kursseista olisi hyötyä sekä työpaikalla että myös kotiloissa. "Olen aikaisemmin joutunut toimimaan tilapäisesti ensiavun antajana, mutta siitä huolimatta pidän nykyistä

PORTINVARTIJA KONSTANTIN LAHTINEN

on puoli vuosisataa yhtiötämme palvellut.

Lehtemme viime numerossa oli pitkäaikaisesti palvelleitten joukossa mainittu ensimmäisenä portinvartija Konstantin Lahtinen, joka puoli vuosisataa eli tarkemmin sanoen syyskuun 19. päivästä 1899 lähtien on uskollisesti ja uutterasti täällä työskennellyt, ensin hieman vaille 20 vuotta lämmittäjänä ja sen jälkeen vähän yli 30 vuotta portinvartijana, tästä ajasta noin puolet samalla vartiopaikalla eli Mustavuoren portilla.

50 vuotta yhtäjaksoisesti ja nuhteettomasti saman työnantajan palveluksessa — se on kunnias saavutus, joka ansaitsee julkisenkin tunnustuksen sen näkyvän tunnustuksen lisäksi, mikä Lahtisen osaksi on tullut yhtiömme kultaisen ansiomerkin muodossa.

Kävisimme eräänä marraskuisena päivänä, jolloin Lahtisella sattui olemaan vapaapäivä, hänen kodissaan Kymintehtaalla Koulukadun varrella ja mukanaamme oli tietenkin "hovivalokuvaajamme" Jussi Pitkänen. Tapasimme siellä kaksi herttaista vanhusta, jotka ovat miltei samanikäiset ja joilla on yli 50-vuotinen yhteinen taival takanaan. Pyhäpuvissaan ja Lahtisella yhtiömme molemmat ansiomerkit rintapielessään he olivat kuin suureen juhlaan valmistautuneita, ja todellista juhlan tuntua leijailikin heidän pienessä pesässään, jonka keskellä kauniisti katettu kahvipöytä oli vieraita odottamassa.

Kun valokuva oli orettu ja ensimmäinen kupillinen kahvia oli kirvoittanut kieleemme, ryhdyimme siihen tehtävään, jota varten olimme taloon tulleet, s.o. haastattelemaan työn sankaria Konstantin Lahtista.

järjestelmää tarkoitustaan vastaavana. Erikoisesti pyytäisin saada esittää sen toivomuksen, että ympäristö, lähinnä työtoverit, ymmärtäisivät ensiavaun antajan tärkeyden ja vastuunalaisen tehtävän."

"Niin, kyllä kurssit ovat olleet tarpeen", vastaa haastattelijan kysymykseen näytteenottaja rouva Elsa Roisko Kymintehtaan Selluloosatehtaalta, "sillä onhan näistä hyötyä ei vain työpaikalla, vaan myös kotioiloissa ja lähimmässä ympäristössä. Nykyinen järjestelmä on toiminut suhteellisen hyvin. Apua on aina saatu ympäri vuorokauden ja sehän on pääasia. Omista kokemuksistani en voi muuta erikoista mainita kuin sen, että kerran työnsin vaunun työtoverini päälle, jolloin hänen jalkansa jäi pyörän alle ja varpaat loukkaantuivat. Ainoa ensiapu sillä kertaa oli kengän riisuminen loukkaantuneesta jalasta ja auton hankkiminen, joka myös saatiin melko pian ja potilas toimitettiin lääkärin luo."

Kerrottakoon vielä lopuksi hra Saastamoisen selostus eräästä korjauspajalla sattuneesta tapauksesta. "Korjauspajalla on ollut hyvin tavallista se, että siru menee työntekijän silmään. Vuosien kokemus on osoittanut, että korjauspajalla on omat "silmälääkäriinsä", jotka poistavat roskan a.o. henkilön silmästä. Vain siinä tapauksessa, että roska on tarttunut pahemmin sil-

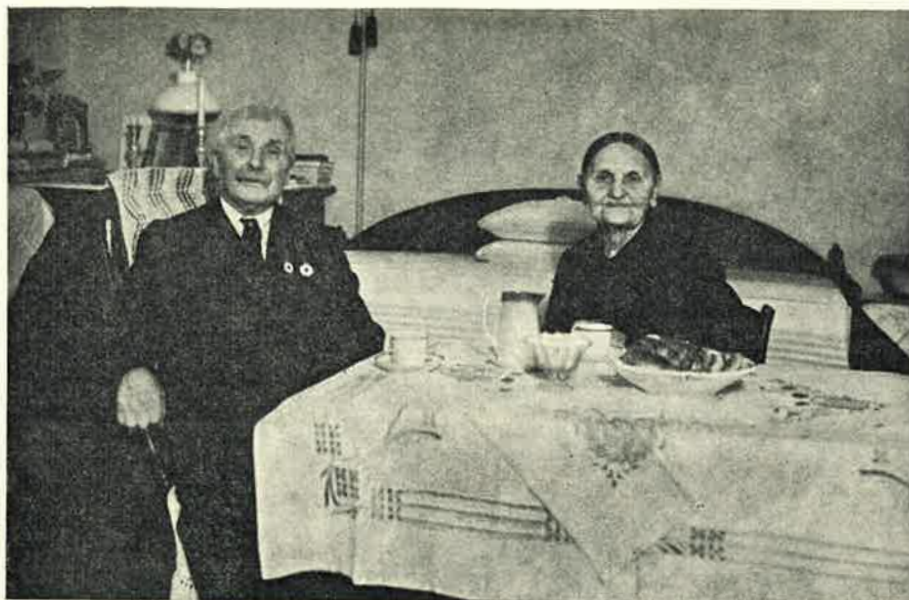
Lahtinen ei ole syntyperäisiä kuusankoskelaisia, vaan on hän päivänvalon ensimmäisen kerran nähnyt itä-Hämeessä, Heinolan maalaiskunnan Taipaleen kylässä. Se tapahtui syyskuun 23 p:nä 1867 eli siis kokonaista 82 vuotta sitten. Aika on satanut lunta päähän ja vartalon hieman koukistanut, mutta ihmeellisen hyvänä on terveys säilynyt. Nykyaikana, monien kohtalontäyteisten vuosien jälkeen, jotka useimpien ihmisten kohdalta ovat elämän pituutta lyhentäneet, tapaa enää harvoin 80 vuoden ikärajan sivuuttaneita, ja vielä harvinaisempaa on se, että tuon ikäinen ihminen pystyy enää työssä käymään. Lahtinen on tässä suhteessa yksi niistä harvoista poikkeuksista.

Isä oli suuren Niinimäen talon torpparina ja myöhemmin lampuotina. Täytyi olla Niinimäen talon todella ison, koska lampuodillakin oli omistuksessaan 27 raavasta ja 8 hevosta sekä isot viljelysalat. Ei puuttunut puuhaa lampuodin pojaltakaan osallistuessaan isän apuna maataloustöihin. Nuorukaisesta mieheksi vartuttuaan alkoi Konstantiini katsella elämän sulostuttajaa itselleen, tai lienee katsellut sitä jo nuorukaisiässään, koska ei tarvinnut mennä "merta edemmäs kalaan". Saman kylän myllärin tyttären, Maria Lovisa Vileniuksen kanssa lyötiin hynttyyt yhteen ja siitä se yhteinen vaellus alkoi. Ikäeroakaan ei ole kuin noin 3½ kuukautta. Ennen pitkää jätettiin sitten maalaiselämä ja lähdettiin nuorikon kanssa Heinolan kaupunkiin, missä Lahtinen sai työpaikan Koskensaaressa yhtiössä, jolla oli sahaliike ja viinatehdas.

män sarveiskalvoon, roskan poistaja passittaa potilaansa lääkäriin. Kerran meni erään viilarin silmään roska, joka oli tarttunut ilmeisesti sarveiskalvoon. Seuraavana päivänä alkoi silmää kovasti vaivata. Mainittu henkilö näytti silmäänsä korjauspajan omalle silloiselle "silmälääkärille", joka totesi roskan siellä olevan. Tämä roskan poistaja ei kuitenkaan saanut sitä pois, vaan lähetti miehen lääkärin luo, joka sanoi, ettei silmässä ole mitään roskaa. Oma "lääkärimme" piirsi sitten silmästä kuvan ja pisteen siitä kohdasta, missä roska oli. Potilas meni uudelleen lääkärin luo ja näytti hänelle piirrosta. Lääkäri totesi silmässä olevan roskan ja kysyi mieheltä, kuka oli piirtänyt kuvan. Tätä potilas ei sanonut. Lopuksi: korjauspajalla on hyviä suurennuslaseja. — — —

Nyt pidetyille kurssille osallistui Kymmin—Kuusankosken tehtailta 40 ja Voikaan tehtailta 20 ensiavun antajaa.

Kurssien viimeisenä päivänä pidettiin molemmilla tehtailta kurssien päättäjäistilaisuus, joka samalla oli opastus- ja neuvottelutilaisuus kaikille ensiavunantajille. Tässä tilaisuudessa jakoi kurssien johtaja todistukset kurssilaisille ja tehtaan lääkärit sekä terveys-sisaret selostivat siirtymistä uuteen ensiapukaapin sisältöön.

Konstantin Lahtinen ja vaimonsa Maria Lovisa.

Näissä molemmissa Lahtinen paiskeli töitä viitisen vuotta, ollen aika-ajoittain myös yhtiön omistamassa laivassa väliin lämmittäjänä ja väliin perämiehenäkin. Heinolasta siirtyi Lahtinen Lahteen, missä työskenteli vuoden verran sorvaajana tulitikkutehtaassa. Sen jälkeen tuli mentyä takaisin kotikylään, mutta tällä kertaa tukinuittoon. Kymi-yhtiö oli nimittäin hankkinut omistukseensa Rihun kartanon metsät ja niistä kaadettuja puita Lahtinen sitten töikseen uitteli. Syksyllä 1899, tarkemmin sanoen mainitun vuoden syyskuun 19 p:nä, hän sitten tuli varsinaisesti yhtiöme palvelukseen lämmittäjäksi Kymintehtaan Paperitehtaalte. Ja siitäpä onkin sitten hieman yli 50 vuotta vierähtänyt. Lämmittäjän hommasta siirtyi Lahtinen v. 1918 portinvartijaksi ja tässä tehtävässä hän korkeasta iästään huolimatta edelleenkin on, hoitaen sitä kaikkien tyydytykseksi. Mustavuoren portti on 15 vuoden ajan ollut hänen vakinainen vartiopaikkansa ja on nähtävästi siihen saakka, kunnes hänelle aukeaa portti Suureen Tuntemattomaan.

Lahtisella on synnynnäiset musikaaliset lahjat. Hän on soittanut viulua, torvea ja hanuria. Kotipuolellaan häntä käytettiin vakinaisena soittajana häissä ja muissakin perhejuhlissa. Ja kun hän sitten meni sotapalvelustaan suorittamaan Mikkelin Tarkk'ampujapataljoonaan, joutui hän pataljoonan torvisoittokuntaan. Sen samoin kuin muidenkin pataljoonien soittokuntien minimivahvuus oli 45 miestä ja kyllä sellaisesta joukosta ääntä lähti. Puupuhaltimia ei ollut lainkaan eikä Lahtinen sellaisista "piipittimistä" nykyäänkään tykkää. Kolmena kesänä oli soittokunta pataljoonan mukana Krasnoje Selon leirillä ja siellä saatiin soittaa itse keisarillekin, Aleksanteri III:lle, joka kuulema kovasti piti suomalaisista ja kehui soittokuntaakin. Jo ennen sotaväkeen menoaan oli Lahtinen kuulunut Heinolassa nelisen vuotta raittiusseuran soittokuntaan ja Ess-kornetti on koko ajan ollut hänen soittimensa torvisoittokunnassa.

Sotaväessä ollessaan kunnostautui Lahtinen myös am-

pujana, jopa niin, että sai useita palkintojakin, m.m. hyvän ankkurikellon, kellonperät, pienoiskompassin ja mitalin. Kompassi ja mitali riippuivat kellonperissä, mutta sitten koko tämä palkintokokoelma sananmukaisesti hukui. Se tapahtui Päijänteellä Lahtisen ollessa lämmittäjänä laivassa. Orettaessa kerran puita, jotka rannalta soudettiin veneellä laivaan, Lahtinen oli laivan kannella puita vastaanottamassa, ja miten lie taakka luiskahtanut ja pudonnut veteen vieden mainitut esineet mukanaan. Halot jäivät tietenkin pinnalle, mutta kello kaikkine lisukkeineen vajosi pohjaan. Ja siellä ne ovat vielä tänäkin päivänä.

Lahtinen on ollut myös innokas metsästäjä. Hänellä oli tavallisesti pari koiraa, joiden kanssa hän samoili metsissä milloin haulikko, milloin luodikko pyyntivälineenään. Ja riistaa tuli kovasti.

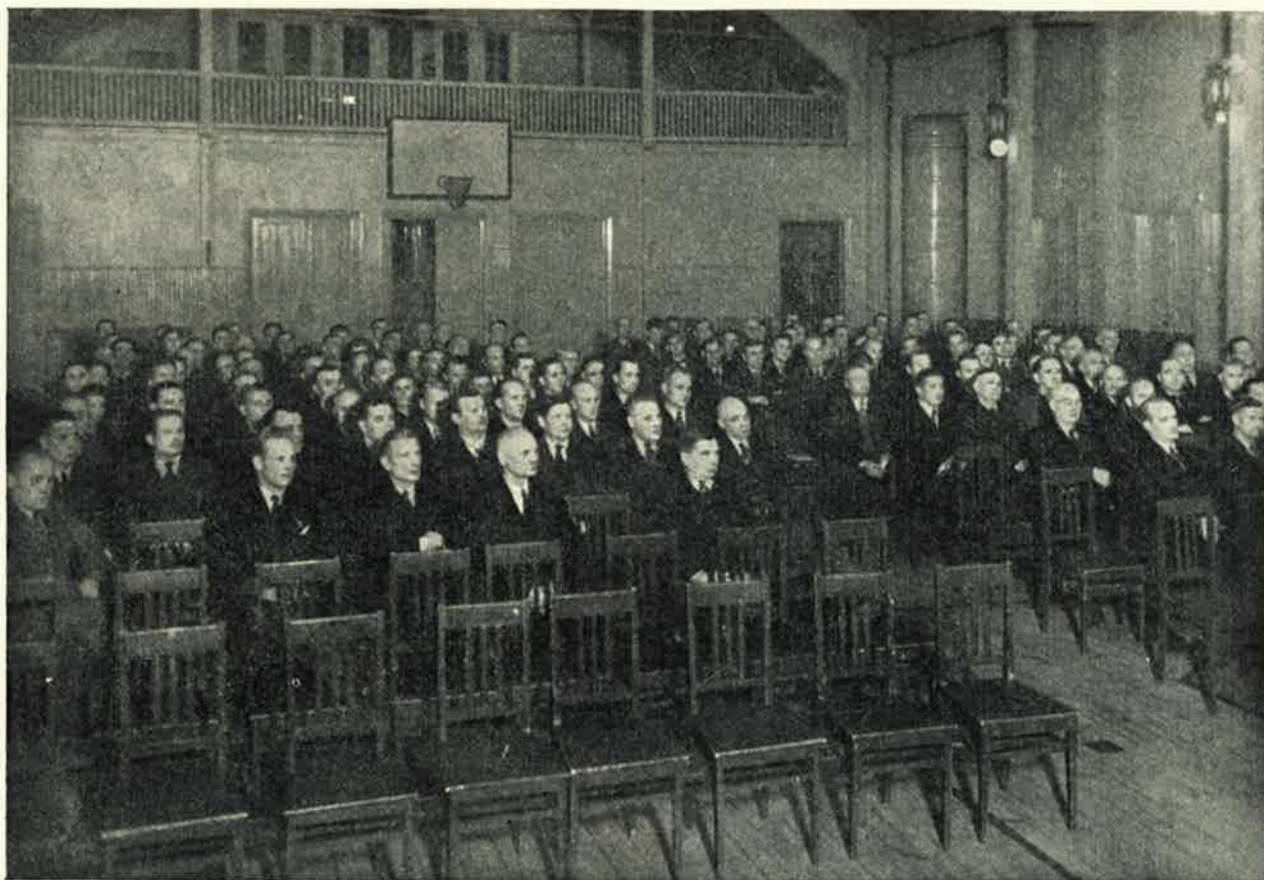
Vanhemmalla iällään on Lahtinen erikoisesti harrastanut uskonnollisia asioita. Hän on evankeelisen suunnan miehiä, on kuulunut ja kuuluu edelleenkin sekä Evankeeliseen Nuorisoliittoon että Evankeliumiyhdistykseen. Viimeksimainitun yhdistyksen lehtiasiamiehenä Kuusankosken kunnassa hän on ollut vuosikausia. Uskonnon syvistä lähteistä hän on ammentanut virvoitusta elämänsä taipaleella ja sieltä hän on saanut voimaa ja kestävyyttä vaellustaan varten täällä murheen laaksossa sekä evästä sille retkelle, joka alkaa silloin, kun ajallisuus kerran muuttuu ijankaikkisuudeksi.

Rakkaus on maankiertäjä. Sen kukat voivat heloittaa karuimpina pölyisellä pientareella kuin salien kristallimaljakoissa.

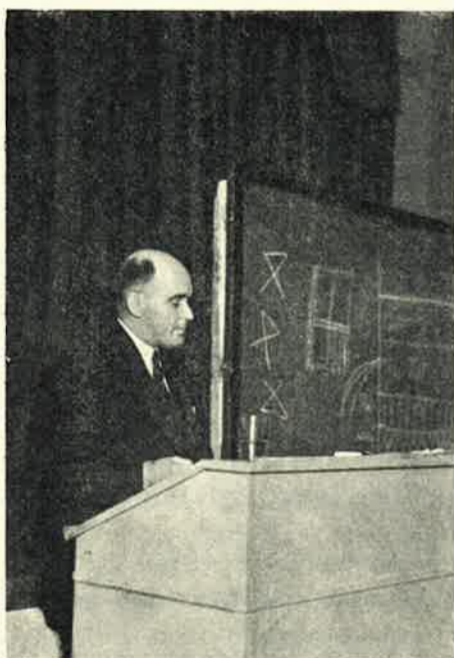
R. Tagore.

Älä kysy neuvoa oppineelta, kysy sitä kokeneelta.

Arabial. sananlasku.

Yleiskuva luentopäiviltä.

*Luennoitsijana esiintyi Työnjohtajaopiston rehtori
A. Rautavaara.*

Työnjohtajataidolliset luentopäivät

*pidettiin viime lokakuussa
Kuusankoskella.*

Miehiä työnsä ääressä.

Viljo Qvick.

Voikaan Sähkökorjaamon konttorissa tapasimme mestari Viljo Qvick'in. Hän on syntynyt 30. 3. 1907 Pirkkalassa, jossa on viettänyt varhaisimman lapsuutensa, kunnes perhe v. 1920 muutti Kymintehtaalte. Täällä kävi Qvick ammattikoulun. Jo nuorena hän pääsi asentajaksi Ky Sähkökorjaamolle. 3 vuotta tuli vielä oltua työnjohtajana Kouvolassa Kone-Sähkö Oy:ssä, kunnes hän v. 1930 aloitti Helsingissä Teollisuuskoulun (nyk. Teknillinen koulu). Lopetettuaan koulunsa nuori sähkötekniikko otti päivystävän teknikon paikan Imatran Voima Oy:ssä v. 1933. Kun Voikaalle saatiin v. 1936 Rouhialan virta, pyysi insinööri Wilkman mestari Qvick'iä tänne, koska hän perehtyneenä 110 kW:n kojeisiin ja laitteisiin oli tarpeellinen asiantuntija. Tällöin hän toimi nuorempana sähkömestarina. Sodan päätyttyä v:sta 1944 alkaen

hän on ollut toisena mestarina. Sähköala on aina ollut mestari Qvick'ille mieluisa ala, joka jatkuvasti kehittyvänä ja eteenpäin menevänä ei koskaan tule pitkävetiseksi. Mestari Qvick hoitaa nykyisin kaikki Karbiditehtaan sähköasiat, voiman jakelun eri osastoille sekä asennustyöt yhtiön asunnoissa.

V. 1934 mestari Qvick solmi avioliiton naapurin tytären kanssa Kymintehtaalte. Nyt kuuluu perheeseen jo lisäksi kaksi poikaa, joista toinen on 9-vuotias, toinen vasta vuoden ikäinen. Illat kotona pyrkivät kulumaan ammattikirjallisuuden parissa, mutta moninainen yhdistystoiminta vie suuren osan illoista. Mestari Qvick on ollut Kuusankosken Teollisuusteknikkojen yhdistyksen rahastonhoitajana sen perustamisesta alkaen, toimien myös varapuheenjohtajana yhdistyksessä. Voikaan Mestarikerhon kerhomestarina hän on ollut usean vuoden ajan ja samalla kerhon johtokunnan jäsen.

Urheilu on aina ollut lähellä mestari Qvick'in sydäntä. Hän on Voikaan Urheilu-Veikkojen rahastonhoitaja ja kuuluu yleisurheilujaostoon, ollen aina mukana kilpailuissa palkintotuomarina tai muissa tehtävissä. Osastonsa urheiluyhdistysmiehenä hän on innokkaasti toiminut työpaikkaurheilun hyväksi.

Voikaan Korjauspajalla työskentelee yhtenä miehenä muitten joukossa viilari Einari Virtanen, joka, kuten olimme saaneet vihiä, on kuitenkin mies, jonka vaatimatomaan olemukseen sisältyy paljon kykyä ja tarmoa, mies, jota on tarvittu ja tullaan tarvitsemaan melkein kaikkialla, missä yhteisiä asioita ajetaan.

Einari Virtanen on syntynyt kesäkuun 22 p:nä 1905 Voikaalla, jossa hän on sitten uskollisena kotiseudulleen pysynytkin. Nuoruuden ajan harrastuksista on urheilu etusijalla, ja yleisurheilussa ja hiihdossa on tullut palkintojakin. Jo 14-vuotiaana v. 1919 alkoi ansiotyö. Virtanen tuli silloin jo tälle samalle korjauspajalle työhön. Ammatti on opittu käytännössä täällä ja on oltu erilaisissa tehtävissä, kuten sorvarina ja jyrsijänä ja v:sta 1945 työkaluviilarina.

Naimisissa on oltu jo 15 vuotta ja rouvakin on voikaalainen. Perheeseen kuuluu vielä 12-vuotias tytär. Rouva kuuluu olevan kotitalousihminen, tytär on jo jäsenenä urheiluseurassa. Kotoisista harrastuksista on puutarhahoito mieluisin, mutta opiskelu vie suurimman ajan, sillä valvettuneena kansalaisena Virtanen harrastaa omikseen tuntemiensa alojen tietokirjallisuutta. Hän on ollut oppilaana sekä kirjeopistossa että työväenopistossa. Yhteiskunnalliset aineet ovat olleet lähinnä sydäntä, niistä

erikoisesti historia ja kansantalous. Myös monia eri järjestöjen kursseja on käyty, kuten TUL:n, ammattiyhdistys- ja sos.-dem.-puoluekurssit.

Urheilu on aina ollut rakkaimpia harrastuksia ja Voikaan Viestissä on oltu jäsenenä 15-vuotiaasta alkaen. Sihteerinä on oltu yli 10 vuotta ja puheenjohtajankin vaativa paikka on ollut useita vuosia Virtasen hallussa. Siihen aikaan olivat Viestissä etualalla yleisurheilu, paini ja uinti, joissa kaikissa lajeissa oli hyviä edustusurheilijoita, jopa TUL:n mestareita. Nuorten voimistelun ohjaajana on Virtanen myös toiminut. Nykyisin hän on Viestissä johtokunnan jäsenenä. Viime talvena hän sai TUL:n ansiomerkkin. Hän on myös työpaikkaurheilutoimikunnan jäsenenä ja aina mukana yhtiön kilpailuissa joko osanottajana tai tuomarina. Hänen mielestään on nykyinen, erikoisesti jatkuvan urheiluharrastuksen lisäämiseen tähtäävä toiminta oikeilla raiteilla. Ja ennen kaikkea on juuri nuorisoa ajatellen muistettava urheilun suuri kasvattava merkitys.

Kunnallinen toiminta muodostaa Virtasen elämässä luvun sinänsä. Hän on ollut yli 10 vuotta kunnan urheilulautakunnan puheenjohtajana. Kunnanhallituksen jäsenenä hän on ollut jatkuvasti, samoin hän kuuluu kunnanvaltuustoon. Lisäksi hän kuuluu moniin lautakuntiin, on m.m. huoneenvuokralautakunnan puheenjohtajan vaikeassa tehtävässä ja verotuslautakunnan jäsenenä. Kunnanhallituksen edustajana hän on monissa lautakunnissa: ammattioppilaslautakunnassa, jossa on aikaisemmin ollut puheenjohtajanakin, urheilulautakunnassa, jonka puheenjohtaja hän myös on, nuorisotyölautakunnassa, työasiainlautakunnassa, kunnalliskodin johtokunnassa, vesija viemäritoimikunnassa sekä Pilkanmaan koulun johtokunnassa. Sodan aikana hän oli kunnanhallituksen edustajana huoltolautakunnassa ja kuukausipalkkalautakunnassa. Näitten kaikkien lisäksi Virtanen on ollut lukuisissa tilapäisissä toimikunnissa.

Työväenliikkeessä on Virtanen ollut jatkuvasti mukana. Hän kuuluu Voikaan Työväenyhdistyksen johtokuntaan, on piiritoimikunnan jäsen ja ollut puolue- ja piirikokouksissa yhdistyksensä edustajana. Kuusankosken Sos.-dem. kunnallisjärjestön puheenjohtajana hän on ollut yli 10 vuotta ja on edelleenkin. Myöskin ammattiyhdistystoimintaan hän on ehtinyt mukaan, ollen Voikaan Metalliammattiosaston puheenjohtaja. Tuotantokomiteassa hän on tätä nykyä jäsenenä, aikaisemmin on tullut hoideltua sekä puheenjohtajan että sihteerin tehtäviä siinäkin. Kuusankosken Työväenopiston johtokuntaan hän myös kuuluu ja on ollut opiston toverikunnan puheenjohtajanakin.

Einari Virtanen on koko elämänsä ajan koettanut ajaa juuri työväen asioita. — ”Hei! tähän minä olen kaikki nä-

Einari Virtanen.

mä luottamustoimet saanutkin. Elintason kohoamisen mukana itsestään seuraava tyytyväisyys on onnellisen elämän peruskiviä, ja siihenhän meidän ponnistelumme tähtäävät”, sanoo haastateltavamme lopuksi.

Lehtemme seuraava numero

ilmestyy kahden kuukauden kuluttua eli siis helmikuun loppupuolella. Siihen tarkoitettut kirjoitukset ja kuvat pyydetään lähettämään toimitukselle tammikuun 15 päivään mennessä.

Tämän numeron kansikuva on Kymintehaan Höyrynjakoasemalla työskentelevän, maalautaidetta vapaa-aikoinaan harrastavan Sulo Aallon käsialaa. Julkaisimme hänestä esitellyn lehtemme tämän vuoden juhannusnumerossa, johon viittaamme.

Toivotamme kaikille lukijoillemme Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta.

TOIMITUS.

SOUTULAUTASTA TERÄSSILTAAN.

Piirteitä joenylitysliikenteen kehityksestä
Kuusankosken seudulla.

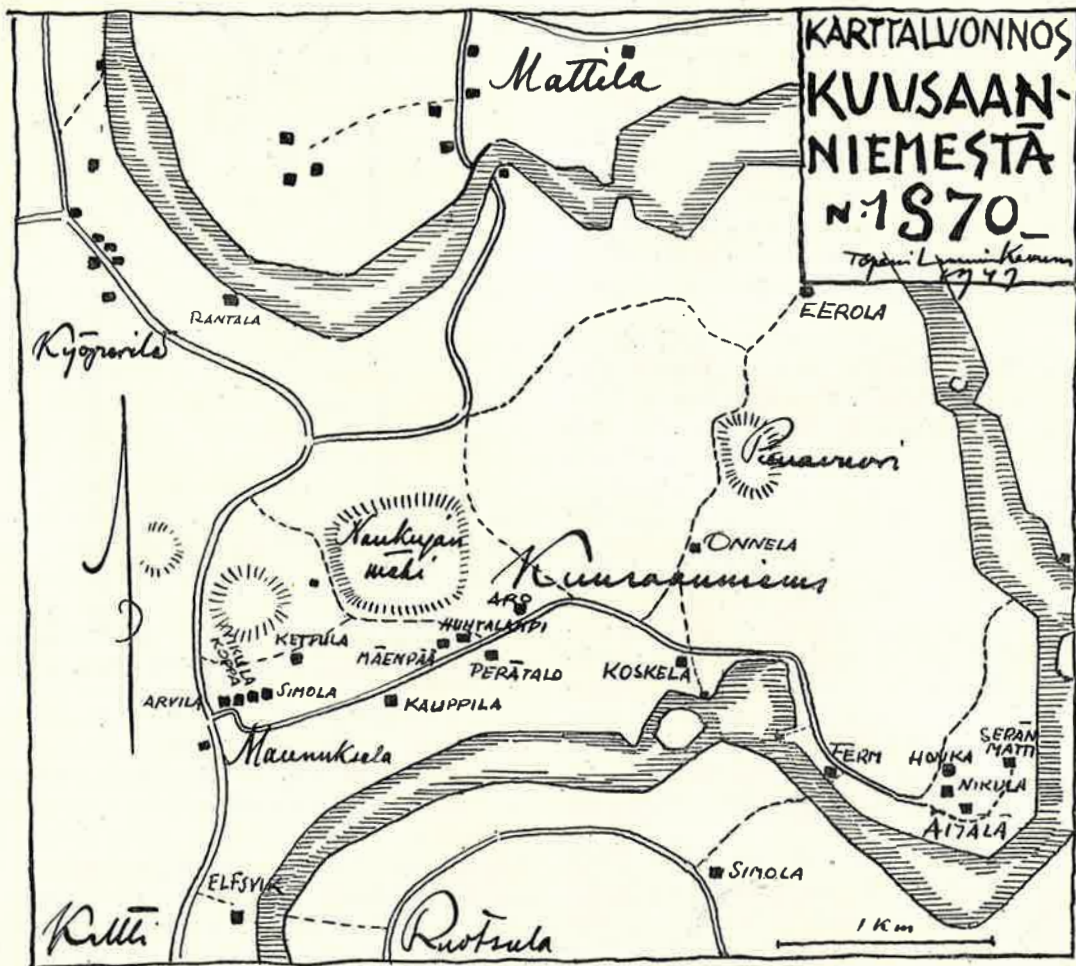
Maunukselan kylä v. 1747. Aug. Ehrenswardin piirros. Tukholman kuninkaallinen kirjasto.

Nykyisen Kuusankosken pitäjän alueella on asutuksen yleinen luonne täydellisesti muuttunut tehtaitten perustamisen (1872) jälkeen. Pitäjän nimi johtuu Kuusaankoskesta, joka ennen tuota ajankohtaa villinä vaahtoili siinä, missä nyt Euroopan suurimmiksi mainitut paperitehtaat kohoavat. Ei tarvitse olla mikään maatalouden erikoistuntija voidakseen todeta, että seudulla on aikaisemmassa vaiheessaan ollut vauraan viljelyn leima. Katsokaamme vain lähelle tehdaslaitoksia, uusien asutusalueitten alle jääneitä peltosarkoja. Epäilemättä ovat viljelykset myös hyvin vanhoja. Siinä näköalapiirroksessa, jonka Augustin Ehrensward vuonna 1747 teki nykyisen Aron portilta käsin kohti Kettumäkeä ja Parantolanmäkeä (nimi aikaisemmin Naukujanmäki), nähdään kuvan keskustassa tiheä rakennusrykelmä nykyisen Arvilan paikalla, ja ympäri leviävät laajat pellot, joitten läpi tie kaarteleo ojanotkelman poikki, aivan kuten nykyisinkin.

Oheisessa karttaluonnoksessa on asutus luonteeltaan aivan samanlainen kuin Ehrenswardin piirroksessa. Ajankohta, jota se esittää, on juuri ennen tehtaitten perustamista. Edellämäinittuun rakennusrykelmään kuuluivat silloin, paitsi Arvilaa, Koppa, Nikula ja Simola (nykyisin tri Jokisen asunto). Tämä Maunuksela, samoin kuin sen itäpuolella oleva Kuusaanniemi, ovat vanhan Keltin tytäryyliä. Länisimmät Kuusaanniemen talot Mäenpää ja Huhtalampi ovat vieläkin paikoillaan. Tien toisella puolella, nykyisen kirkon paikalla oli Perätalo. Tässä kohden yhtyi tiehen Naukujanmäen kylkiä kiertävä tie, johon vähää aikaisemmin (nyk. Salomaan kohdalla) oli yhtynyt toinen, Kettulan talosta tuleva. Eräässä asiapaperissa 1577 mainitun "Naukujanmäen otsan" alitse kaarrellen tämä tie yhtyi tuonempaan

Kyöperilään vievään maantiehen. Sen kulkusuunta on vielä selvästi näkyvissä hautausmaan eteläpuolella, rataleikkaukseen päättyen. Kauppilan talo (nykyisen papin lähetyvillä) on kokonaan hävinnyt, mutta sen sijaan Aro (tri Grönblad-Stålhammar) on vielä paikoillaan. Tästä kosken rantaan levisi laajahko lehtomaa, jonka luonteesta vielä saa käsityksen seuratalon ja sairaalan vaiheilla. Mutta nyk. lautatarhan länsipäästä alkoivat Koskelan talon pellot, joista, samoin kuin itse talon sijainnista Myllyhuo'on suulla saa erinomaisen käsityksen Victor Hovingin historiikissa sivulla 53 olevasta kuvasta. Tie Koskelaan — erinomaisesti olisi katunimistössä sen nimeksi sopinut Koskelantie — pujotteli nyk. poliisivartion ja lautatarhan taitse, sieltä, missä talon kookas päärakennus yhä vielä alkuperäiseltä paikaltaan muutettuna nähdään. Tähän tiehen yhtyi Punavuoren kärjen ympäri, Onnelan talon sivuitse Eerolasta tuova tie. Mutta Koskelasta jatkui kylätie äärimmäiseen Kuusaanniemeen, missä Honka, Nikula, Äijälä ja Sepän Matti muodostivat yhtenäisen taloryhmän. Vähää aikaisemmin sivuutettiin Ferm, josta käsin ylläpidettiin soutu-yhteyttä Mustan vuoren puolelle, ruotsalalaisten liukuessa vanhaan kirkonkyläänsä Valkealaan Pukkisaaren (Miehonlinnan) soutu-, eräässä vaiheessa myös lautta-paikan kautta.

Eerolasta, joka ison jaon jälkeen joutui maanmittari J. F. Winterille, kulki toinen tie pellonperän kiertäen Tähteeseen. Ilmeisesti onkin tämä ollut Eerolan päätie, koskapa "Winterillä oli muitakin tiluksia Iitissä" (Halila). Tähteen mutkassa liittyi tämä tie rannasta tuovaan lauttatiehen, jonka ylimuistoista syntyä meidän on vaikea sijoittaa edes vuosikymmenen tarkkuudella. Nykyisen "Rata-Karhun" luona liittyi se Elimäen maantiehen, jon-

ka Lyöttilästä ja Pilkkanmaasta tuovat alkuhaarat yhtyivät Kyöperilässä, kuten nykyisinkin.

Keltin tie oli luonnollisestikin päätie. Kun Voikaan (kansankielessä Voikas eli Voikaa) puolelle johtava uusi silta ja siihen liittyvä tieokaisu valmistuivat ja kun äskettäin avattu Kuusaan silta puolestaan on siirtänyt liikenteen painopistettä länteen, näyttää tuo vanha valtavyylä taas pääsevän entiseen asemaansa. Monien vuosien ajat ehti se jo olla maalaiskyliä yhdistävänä sivutienä, sen sijaan, että Tähtikadun—Lauttakadun suunta oli yhdyskuntamme läpi johtavana valtavyylänä. Tähän on luonnollisesti vaikuttanut paitsi itsensä Kuusankosken kasvu, myös Kouvolan nopea kehittyminen seutukuntamme liikennekeskukseksi. Aikaisemminhan — ennen Savon radan valmistumista 1889 — Korja (silloinen Kymi) oli pääasema.

1870:n vaiheilla oli Tähtikatu epämääräinen polku. Sen merkitys kasvoi kuitenkin pian sen johdosta, että yhtiön puut alkuvuosina nostettiin Tähteessä ja ajettiin tätä kautta tehtaalle. Siinä vaiheessa lienee syntynyt myös nykyinen Marskinkatu, jonka luoteispäässä, mäen alla oli "Punainen portti". Kun tehdaskylän markkinapaikka muodostui nyk. apteekin vaiheille ja kun Kuusaan lautta perustettiin, oli tämä omiaan lisäämään k.o. tiesuunnan keskeistä merkitystä. Nyk. Valtakattua taas ajettiin mark-

kinoille vauraasta Maakansasta käsin ja sitä myöten rahdattiin Kuusaan tehtaan tuotteet Kymen asemalle.

Tehtaan perustajat saapuivat keskelle toisaalta hyljaisista, toisaalta väkevänriehakasta tuon ajan talonpoikaiselämää. Niinpä kerrotaan mm. seuraavanlainen tapaus. Ne pohjalaiset kirvesmiehet, jotka rakensivat tehtaan ensimmäiset rakennelmat, olivat majoittuneet Koskelan taloon. Sattuipa taloon juuri samaan aikaan häätilaisuus, jota pohjalaiset kuitenkin huomaavai-

Koskelan viimeinen haittaväki.

sesti väisivät, sijoittuen tilapäisesti talon saunaan. Kuusaanniemestä oli lähtenyt Sepän Matin poikien johdolla liikkeelle kuokkamiesten joukko, jonka esiintyminen päivän mittaan kävi siinä määrin häiritseväksi, että isännän täytyi mennä lopuksi saunaan pohjalaisten puheille. Nämä antoivat tungettelihoille sellaisen lähdön, että kun pakenijat vasta Kaarteen mutkassa hätäisesti vilkuilivat taakseen, "oli aina yksi jakkara ilmassa".

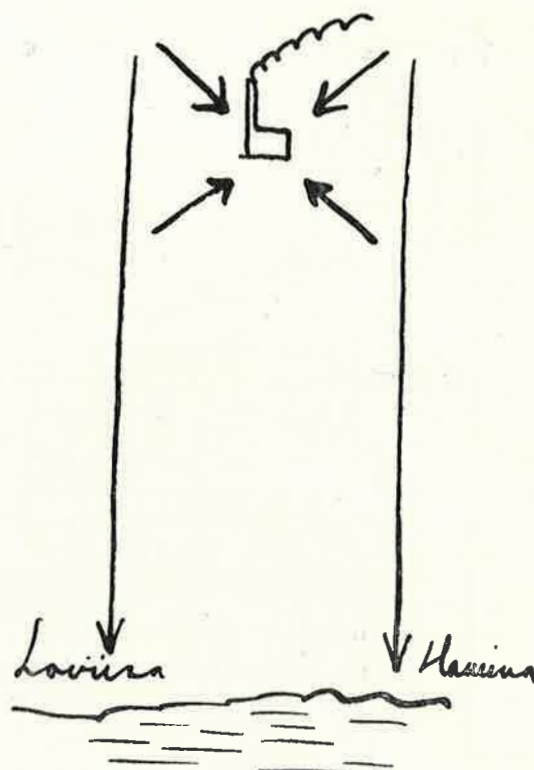
Siirtyessämme käsittelemään Kymijoen yli suuntautuvaa liikennettä ja sen kehitykseen vaikuttaneita tekijöitä, on meidän luotava pikainen silmäys seutukuntamme historiaan laajemmissa puitteissa.

Lännen ja idän välisen liikenteen ensimmäisenä vakiinnuttajana lienee pidettävä Torkkeli Knuutinpojan retkeä ja Viipurin linnan rakentamista vuonna 1293. Kiistattomasti on Keltin—Vilppulan tienoo ollut koko Ruotsin vallan ajan vakituksena ylityspaikkana — ja tärkeänä rajavartiopaikkana sinä aikana, jolloin tässä oli valtakunnan raja (1743—1809). Seuraava tarina Vilppulan lautasta tulkoon tässä kerrotuksi. Joskus 1700-luvulla oli "ruununkasööri" matkalla Vilppulan kautta itään ja yöpyi majatalossa. Sen koommin ei kasööristä kuultu mitään, mutta majatalo vaurastui seuraavina vuosina määrättömästi. Kansan käsitykset asiasta vahvistuivat kuitenkin lopulta, kun majatalon isäntä melipuo-lena istui sillan kaiteella ja heitteli Kymeen taalareita, ensin oikeita ja sitten olemattomia. Onko kysymyksessä joen yli johtava silta, vai ko lauttasilta, sitä ei tarina kerro, mutta vakituksena ylityspaikan olemassaolo käy siitä ilmi.

1790-vuoden sotatapahtumia selviteltäessä taas käy ilmi Keltin lauttauspaikka (Halila). Mutta myös kansan muistitieto vahvistaa asiaa. Keltin puoleisella joen rannalla on vieläkin *Lautvalkeka* erään kohdan nimenä. Vanha lauttatie johtaa tähän Hietalan talon luota. Sen varressa, alavirran puolella sijaitsevan Niilolan talon pellon sanotaan kuuluneen lautturille palkkaetuna. Toisella puolella nousee lauttatie vanhan venäläisen vallituksen eteläpuolitse Ruotsulan kylään.

Mutta koska Hollolan ja Lappeen talonpojat jo keski-ajalla yhteisvastuullisesti velvoitettiin ylläpitämään *Vuolenkosken siltaa* ja koska sekä Jaalaa että Selänpäätä 1600-luvulla kumpeakin vuorollaan ehdotettiin kaakkois-Hämeen markkinapaikaksi (joksi sitten valittiin Lahti, ja lopullisesti muodostui Anianpelto), on ilmeistä, että myös sitä kautta kulki ehkä yhtä vanha tie. Maastollisina edellytyksinä olivat luonnollisesti Salpausselät.

Jo pakanuuden ajalla vakiintuivat Suomenlahden rannikolla eräät kauppapaikat ja sinne suuntautuivat sisämaasta käsin edellämainittujen kanssa poikittaiset, vilkkaasti liikennöidyt tiet. Tämä perinne jatkui varsin voimakkaana tehdasyhdyskuntien muodostumiseen saakka. Niinpä ajettiin Iitistä etupäässä Loviisaan, Valkealasta taas Haminaan elintarvikkeita, joista saatiin talojen ulosteoihin kipeästi tarvittavat markat ja omavaraistaloudessa ainoat vieraat tarvikkeet rauta ja suola. Vanhimpien vielä elossa olevien muistoissa näyttää ainakin ker-ran kesässä tehty Loviisan matka olleen vuotuisten tapausten keskeisimpiä, samoin kuin Tuomaanpäivän markkinamatka Haminaan. Mainittakoon, että myös kauempaa sisämaasta, Mikkelin seudulta käsin, suuntautui halki

Tehtaitten synnyn vaikutus kaupallisiin harrastuksiin.

Iitin "Sayon talvitie" Loviisaan. On ilmeistä, että vauras länsi-Valkeala, Selänpään ja Oravulan suuret kylät, ei jäänyt tämän harrastuksen ulkopuolelle. Niinpä mainitsee Väinö Vaara Valkealan seurakunnan historiasaan Valkealan olleen "liiketyhteydessä etelään, merelle päin" ja edelleen, että myös Valkealan seudun ensimmäinen kristillinen sananjulistus olisi kenties tapahtunut sieltä käsin. On todellakin syytä muistaa, miten läheisessä yhteydessä uskonnolliset ja taloudelliset intressit men-neinä vuosisatoina ovat olleet.

Esityksemme kannalta on tärkeitä asettaa *Tähteen lautan* ylimuistoinen synty edellä esitettyjen seikkojen yhteyteen. Aivan ilmeistä on kuitenkin, että Riihimäen—Pietarin radan valmistuttua 1867 siinä on ollut soutu-lautta, jota käyttäen länsi-Valkealasta on oltu yhteydessä Kymin (Korian) asemalle käsin. Niinpä kertoo viimeinen lautturi *Juho Mäkinen* kuulleensa, että ennen Savon radan valmistumista (1889) olisi lauttauspaikalla ollut erittäin vilkas liikenne. Vanhojen muistaman mukaan voidaan sitävastoin katsoa, että Fermin—Pukkisaa-ren ylityssuunta olisi syntynyt lähinnä uskonnollisesta intressistä johtuen.

Talviliikenteeseen nähden mainitsemme tässä yhteydes-sä, että vakituksia ylityspaikkoja olivat juuri mainittu Fermin ranta, Pien-Mattilan alapuolella oleva suvanto ja Kuusaan uuden sillan tienoo. Pitemmät matkat ja tärkeimmät ajot suoritettiin ennen juuri talvisaikaan. Niin-pä myöskin, jos mahdollista, tehdaslaitosten rahtaukset. Kymissä ja Kouvolassa oli tehtailta suuret makasiinit, joihin rahtaus tapahtui hevospelillä sekä yhtiön vakituis-ta että tilapäisesti palkkautunutta työvoimaa käyttäen.

Hioke oli pakattu 20 leiviskän painoisiin, niinimatolla verhottuihin kolleihin, joita yhden hevosen kuormaan pantiin kolme, yhtiön parihevosten kuormaan viisi. Ajo-palkka leiviskää kohden oli tavallisesti 3 penniä, kiireim-pänä aikana 4, päivastaisessa tapauksessa 2 penniä. Kuljetustyössä palveleva työväki oli lukumääräisesti suurin "osasto", nykyistä termiä käyttääksemme. Paitsi edellistä on myös mainittava raaka-ainekuljetus Tähteestä, josta tuovan tien sanotaan olleen kahden rinuakkaisen tien muodostaman, kuormien ajaessa toista ja tyhjien ajopelien palatessa toista. Yhtiön sisäistä liikennettä ei tarkoituksemme kuitenkaan tässä yhteydessä ole lähem-min kuvata, mainittakoon kuitenkin vielä, että Kuusaan tehtaan tuotteet ajettiin yleistä maantietä Kymin ase-malle sen jälkeen, kun ensin oli raivattu tie "Koskelan tieltä" tehtaalle ja että Simolasta Puhjon torpan kautta vanhalle Kouvolan (nyk. nimitys Ala-Kouvola)—Ruot-sulan tielle vievä tie oli vastaavan liikenteen palveluk-sessa joen toisella puolella, Silta Kuusaan puolelta Myl-lysaareen rakennettiin tehtaan perustamisen yhteydes-sä, toinen, saaresta Kymin puolelle johtava Kuusaan teh-taan toimesta, Kouvolan radan valmistuttua 1892.

Avoveden aikaiseen liikenteeseen siirtyessämme seu-railemme ensinnä Tähteen lautan toimintaa jonakin ke-säisenä päivänä viime vuosisadalla.

Vanhan, vieläkin paikoillaan olevan lautturin tuvan seinässä oli talossa edelleenkin asuvan viimeisen lauttu-rin Juho Mäkisen kertoman mukaan viimeisinä vuosina hälyytyskello, mutta tuolloin kaukaisina takavuosina lie-nee tyydytty pitämään vain näköyhteyttä yli Pekkolan virran. Kun taloa nykyisin ympäröiviä kauniita pihapui-takaan ei silloin vielä ollut, näkyi peräikkunasta hyvin "Alatuvan rantaan", johon tie pujotteli Ranta-Pekkolan

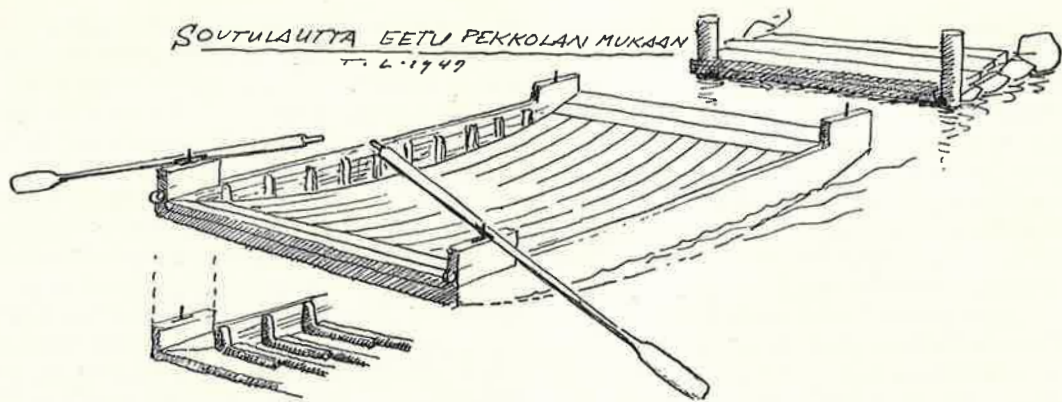
Eetu Pekkola.

talon pihan läpi. Eetu Pekkola kertoo puolestaan, kuinka hänen tehtävänänsä oli avata rantatien portti ja kuinka hän tätä tilaisuutta tuntikausia vahtasi peräkkämin ik-kunasta. Kun "Huumporin Senatyörin" kuomivaunut il-maantuivat näköpiiriin, kannatti kipaista tavallista vik-kelämmin portille, sillä kiiltävä kymmenpenninen oli sil-loin tiedossa. Mutta lautalla saattoi moinen kuomivaunu olla joskus vaarallinen kuljetettava. Mitenkäs kävi ker-

ran juuri Oravulan herran kuomivaunuja kuljetettaes-sa. Alatuvan rannassa oli lautturi irroitannut lautan tol-pistaan ja lähtenyt huopaamaan aluksi aivan rantaviiv-
van suuntaisesti, niinkuin varovaisinta oli, koska virta ulkokaarteessa oli vihainen ja aivan solisi Pekkolan riu-tan kivissä. Lauttururi seiso i aina kasvot menosuuntaan ja etummaisista hangoista airoilla huovaten. Virralle uskal-tautui lauttururi vasta satakunta metriä ylempänä olevan kallion kohdalla. Niin, juuri tässä kriittisessä vaiheessa alkoi Kyöpörlän (Kyöperilän) päältä puhaltava navakka tuuli painaa Oravulan herran vaunun kuomiin sillä seu-rauksella, että lauttururi ei jaksanutkaan ponnistella yht'-aikaa tuulta ja virtaa vastaan, vaan lautta alkoi lipua kohti Pessankoskea. Hätähuutojen kaikuessa ja miesten juostessa läheiseltä puunnostopaikalta ja Mattilan pel-loilta käännähti lautta pari kertaa Pekkolan riutan ää-rimmäisten kivien varassa jatkaen kuitenkin matkaansa. Kauhistuttavat kuvat Pessankosken alla olevista kuri-muksista ehtivät jo vilahdtaa lautalla olijoitten mielessä, kun koko ajan kaikkensa ponnistelleen lautturin päälän iski lähteä pyrkimään virran toiselle sivulle, missä kor-kean niemen suojassa oltaisiin ainakin tuulelta suojassa. Tämä onnistuikin ja kuin ihmeen kautta joku koste vielä viime tingassa tuli avuksi, niin että lautta lipui läheltä kosken niskaa Ukonlahden tyyneen suvantoon.

Kun lautturin tupa on melko kaukana lauttavalkamas-ta — Mäkisen suurehkon puutarhan takana —, ei lautta-mies juuri joutanut tuvassa pistäytymään. Työ oli erit-täin raskasta ja vaarallistakin, kuten edelläkuvattu ta-paus osoittaa. Kun yhtiön rahdeissa urakoitsijana toimi-nut Taavi Vahter-niminen mies otti Tähteen lautan huos-taansa (alkuperäiseen kauppaan Äijälän talon kanssa kuului, että vain lauttatontin omistaja sai liikennettä harjoittaa, joten Vahter siis asuikin Tähteessä), toimeen-pani hän siitä syystä eräitä tärkeitä uudistuksia. Mattilan-puoleinen lauttavalkama siirrettiin edellämäinätun kal-lion kohdalle ja lautta liikennöi tästä lähtien *pohjaan lasketun* vaijerin (liinan) varassa. Tämän kiinnityspulkit ovat vieläkin paikoillaan rantakalliossa. Väljälläan oleva liina antoi kuitenkin virralle periksi, ja erityisesti, kun yhtiön puunnosto Äijälän talon oston (1888?) jälkeen kes-kittyi Kaartenlahteen — Sepän Matin rantakin oli jo välillä nostopaikkana —, tuottivat tukiä suurta häitää liikenteelle. Missä vaiheessa liina pingoitettiin ylös, siihen palaamme toisessa yhteydessä. Lauttaa hoiteli sittemmin aina 1920:n vaiheille muuan toinen Vahter-niminen mies ja hänen poikansa, kunnes se siirtyi joksikin aikaa erääl-le Taisiolle, mutta jo tuskin vuoden mentyä lautturituvan nykyiselle asukkaalle Juho Mäkiselle, joka viimeksi souti lauttaa keväällä 1925.

Tämän kirjoittajalla on ollut erittäin mieluinen vie-railu Mäkisten luona eräänä syysiltana auringon pai-nuessa Kyöperilän taa. Pessankoski on porauksen jälkeen vaimentunut tasaiseksi virraksi, mutta Pek-kolan virrasta on sukeutunut sen vihainen poikanen, joka on perinyt melkoisen osan emonsa putouskorkeu-desta. Sen tasainen, tupaan kantautuva kohina ja laskeva aurinko aikaansaavat oikean tunnelmavirityksen laut-tausmuistoissa hämärtyvässä tuvassa viivyttyäessä. Juho ja Edla Mäkinen, jotka Suoma-tyttärensä kanssa soutua hoitivat, lauttaisännän ollessa samalla myös Lauttaus-

yhtiön palveluksessa, kertovat noudattaneensa suurta varovaisuutta voimia kysyvässä ammatissaan. Aina piti "paatin" olla kaiken varalta lauttaan kykettynä, eihän tiennyt, vaikka olisi vaijeri hellinnyt, niinkuin kerran ennen heitä oli tapahtunut. Mitään onnettomuuksia ei kuitenkaan sattunut, lukuunottamatta sitä, että lautta omia aikojaan eräänä myrsky-yönä oli uponnut laiturinsa, tai että muuan naamiohuveihin markalla ollut neiton juhlatäällä pulskahti Mattilanpuoleisessa rannassa Kymeen — säikähdyksellä selvitin —, tai että Eerolan kartanoon ostetussa 150-päisessä karjassa oli vikuroivia mullikoita. Kieltoajan aika tuotti lautturille paljon "ylityötä". Mitä myrskyisempi syysyö, sitä vinhemmin soi hälytyskello tuvan seinällä ja sen sait tietää jo tuvasta lähtiessäsi, etteivät matkaajat useinkaan olleet käytökseltään nuhteettominta väkeä. Milloin menijöitä oli yksi tai kaksi, työnnettiin vain soutuvene vesille, ja suur-

ta tottuneisuutta vaadittiin silloin naisihmiseltä hallita venettä virralla, joka "hertto väkisinki vielä".

Tehdaskylän yhä kasvaessa olivat Tähteen lautan vakituisimpina käyttäjinä olleet kuitenkin *markkinamiehet*. Samaa elintarvikkeitten kauppaamispyrkimystä havaitaan jo 1880-luvulta saakka laajalti nousevan teollisuuskeskuksen ympäristössä, mitä oheinen kaaviopiirros havainnollistaa. Niinpä ajoi muuan isäntä aivan Jaalan äärimmäisestä perukasta jo silloin vakituisesti "Kuusaan tilillä". Samanaikaisesti kehkeytyvän Kymintehtaan ja joen itäpuolisten kylien välillä oli muodostumassa samankaltaista kosketusta. Luonnollisestikin pyrittiin Ruotsulasta käsin myös Kuusaan torille ja päinvastoin pohjoisesta ja lännestä käsin myös Kymin torille. Niin lakkasi Kymijoki välillisesti teollisuuslaitosten synnystä johtuen olemasta "kahden valtakunnan rajana" Victor Hovingin sanontaa käyttäksemme.

Torin laidalta.

Alkuaikoina piedetään markkinamiesten liikkuneen sitenkin, että säkit lastattiin veneeseen ja hevonen uitettiin joen yli. Lähinnä kai omaan käyttöönsä teki Kaupilan isäntä joskus 1880:n vaiheilla pienen soutulautan, joka kuitenkin kiireellisissä tapauksissa palveli myös yleistä liikennettä. Niinpä kertoo *Aatami Venäläinen* (s. 1862) olleensa kerran kättilökydyissä pakotettu turvautumaan tähän ylipääsymahdollisuuteen. Rantapenkki on tässä nykyisen pappilan lähetyvillä jyrkkä ja Venäläinen kertoo hevosensa hätäntyneen niin, että hänen oli pakko ohjata se kokonaan lauttasillan sivuun, minne se ryöhähti ryntäitään myöten. Lautalta se olisi pudonnut suoraan syvään veteen.

Kuusaan ja Kymin puolen välisessä kosketuksessa oli oikea käännekohta *Kuusaan lautan* perustaminen siihen, missä se vieläkin Kymin puoleiselta lauttavalkamaltaan sijaitsee. Useimmat haastateltavat ovat sanoneet lautta edellämainitun Taavi Vahterin perustamaksi. Kun toisaalta kuitenkin tätä on aina mainittu myös "Tehtaan lautaksi", voi olla mahdollista, että Vahter jo silloin tehtaan palveluksessa ollen ja tehtaan johdon kehoituksesta sen perusti. Perustamisvuodeksi mainitaan 1891. Ensimmäinen

Kuusaan lautta, Kymin puolen lauttavalkama. Aikaisempi kulkusuunta kävi kuvan taustalla olevaan niemeen. Valok. J. Pitkänen.

mäinen lauttalaitos oli Tähteen lautan tapainen soutulautta ja ensimmäinen soutaja oli Tuomas-niminen mies. Lautturin punainen tupa oli tehtaan alapuolella olevan kallioisen niemen kärjessä, missä Kuusaan puoleinen lauttavalkama vuoteen 1920 sijaitsi. Suurin lasti oli kolme hevosta. Varminta oli tässä, niinkuin Tähteen lautallakin päästää hevoset valjaistaan, tai ainakin sitaista ne kiinni, jotteivät pääsisi takaperin perääntymään Kymeen, mihin suuntaan hevonen säikkyessään tavallisesti vikuroi.

Kuusaan puolella lauttarie kiersi vuossadan vaihteeseen saakka niemen tehtaanpuoleista sivua, yhtyen nyk. sairaalan notkossa Punaiselta portilta päin tuovaan maantiehen. Mutta mainittuna ajankohtana muutettiin sen kulkusuunta markkinapaikalta — nyk. apteekin vaiheilta — suoraan niemeen suuntautuvaksi. Se on tehtaan huvilalueella vielä selvästi havaittavissa ja erityisesti laskiesaan vanhaan lauttavalkamaan niemen länsikyljessä. Ylhäällä kalliossa ovat lauttavaijerin kiinnityslaitteet vielä paikallaan.

Kuusaan lauttavalkaman tultua siirretyksi kävi lauttalaite läpi useita muodonvaihdoksia ja voimme kai sanoa,

että korkeintaan Aurajoen tunnettu sähkölautta veti maassamme vertoja sille rakennelmalle, joka nyt on siirtynyt yleisen liikenteen palveluksesta. Sähköistys tapahtui *Toivo Lehtosen* muistaman mukaan 1920. Kun lautta 1927 siirtyi Kymiyhtiöltä valtiolle, rakennettiin se uudelleen raudasta. Liikenne oli siitä lähtien maksuton. Mainittun Tuomaan jälkeen ovat monen monet miehet tätä lautta hoidelleet. Mutta vanhemmat paikkakuntalaiset ovat kai kaikki samaa mieltä siinä, että Aatami Höltän turpea

Aatami Höltä.

hahmo liittyy kiinteimmin tämän lauttalaitteen historiaan. Joskus kompuilla (soutukapuloilla) vedettäessä oli koko Höltän perhekunta työssä mukana, kertoo silloinen eväänviejä, autoilija *Viljo Höltä*. Luonnollisesti ei ole voitu välttää onnettomuuksilta tällä erittäin vilkkaasti liikennöidyllä lautalla. Mainittakoon tässä vain, että kerran kokonainen autoseurue ajoi täyttä vauhtia Kymeen.

Myös Valkealan kirkonkylän suunnalta pyrittiin Kuusaan torille ja senvuoksi perusti e.m. Taavi Vahter lautan myös Pukkisaaren yläpuolelle. Perustamisvuosi lienee jossakin 90-luvun alkupuolella. Viimeksi

Hilma Reinikka.

sitä vv. 1903—6 soutanut Hilma Reinikka kertoo, että hänen kahtena ensimmäisenä vuotenaan vanha, pohjaan laskeutun liinan varassa liikkuva lautta oli hyvin huonossa

Kalle Lehtinen.

kunnossa. Häntä ennen oli lauttaa soutanut Maria Vainio ja hänen jälkeensä harjoitti ylisoutua veneellä *Kalle Lehtinen*. Tässä oli lauttausväli yli kaksisataa metriä pitkä ja tukit tekivät niinkään suurta haittaa. Ylisoutu loppui, kun Lauttausyhtiön toimesta rakennettiin saaresta Valkealan puolelle otvasilta. — Näitten lauttojen perustaja Taavi Vahter toimi viimeiset vuotensa lautatarhan työnjohtajana ja kuoli 1902, minkä jälkeen hänen vaimonsa vielä jonkin aikaa ylläpiti lauttaisännyyttä.

Jo vuosia ennen oli muuan toinen liikenneolojen kannalta merkittävä mies aloittanut toimintansa Kymin Rantakulmalta käsin. Matti *Haapasalo*, syntynyt Elimäen Kukonojalla 1859, ja hänen vaimonsa *Anna*, syntynyt Vilppulassa ”köyhäl vuodel” 1868, siirtyivät Rantakulmalle 1895 ja aloittivat heti ylisoudun veneellä. Mutta tuskin meni vuosi, kun puuhakas Matti haki Kotkasta liinan ja rakensi lautan. Kuusaan kauppiaat alkoivat rahtauksissaan suosia Haapasalon lauttaa, koska rantapenkat tässä nykyisen urheilukentän länsipään kohdalla olivat matalammat kuin Kuusaan lautan kohdalla. Pian teetti Haapasalo tehtaassa erityiset laitteet, joitten avulla liina pingoitettiin ylös. Ajankohta käy lähemmin ilmi seuraavasta.

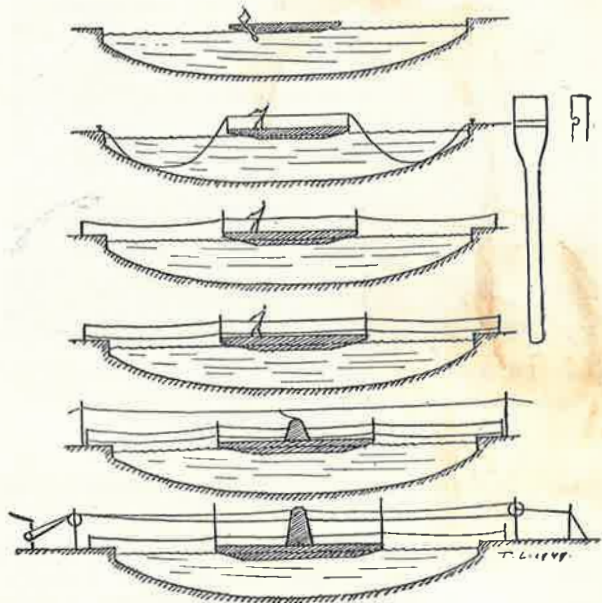
Voikaan tehdas perustettiin 1897 ja luonnollisesti alkoi

Lautturin tupa ja Kalle Lehtinen perheineen.

sinnekin heti muodostua tori- ym. kauppaa. Lyöttilästä ja vauraasta Maakansasta alkoi silloin pyrkiä talollisia Voikaan ”tilille”, ja koska Tähteen lautta oli hankalan mutkan takana, perusti voikaalainen kauppias Antti *Saarin*en lautan Rantalan talon läheisyyteen n. 1900. Sanoikaamme sitä *Kyöperilän lautaksi*, vaikkakin nimi Leväsen lautta on nuoremman polven keskuudessa tutumpi — johtuen viimeisistä lauttaisännästä. Lautta oli alunperin yksiliinainen, liina ylös pingoitettu. Saarinen oli nimittäin nähnyt Haapasalon laitteet ja teetti hänellä samanlaiset, kutsuen sitten Haapasalon itsensä asentamaan niitä paikoilleen. Anna Haapasalo kertoo, että Matti apulaisineen selviytyi työstä kahdessa päivässä. Viimeisinä vuosinaan oli tämä lautta sähköllä käyvä, ottaen sähkön liinan yläpuolelle sijoitetusta johdosta, moottorin ollessa itse lautalla. Se lopetti toimintansa uuden sillan valmistuttua 1939. Seutukuntaa järkytti syvästi aikoinaan lautalla sattunut onnettomuus, kun nimittäin Lyöttilän Mäkelän Arooni joulumarkkinoilta palatessaan suistui Kymeen kompun (soutukapulan) työntämänä.

Eräässä vaiheessa oli tämän lautan toiminta melkein kokonaan tyrehtyä, kun nimittäin yhtiö ylläpiti Voikaan lauttaa nykyisen karbiditehtaan ja Kyöperilän rannan välillä vv. 1919—22. Tähteen lautta oli osoittau-

Lauttalaitteiden kehitys.

tunut hankalaksi yhtiön sisäistä liikennettä palvellessaan, sen jälkeen, kun Voikaan tehdas oli 1904 yhdistynyt Kymin Osakeyhtiöön. Yhtiö salli myös yleisen liikenteen tapahtua sitä kautta. Voikaan tehtaan sillan valmistuttua 1922 tuli siltä yhtiön käyttöön ja siviili liikenne siirtyi jälleen vanhalle Kyöperilän lautalle.

Voikaan lauttaa ylläpiti yhtiön uittotyöosasto. Se oli toiminassa läpi talven, joskin lauttaväylä joskus jäättyi pariaksi kolmeksi viikoksi. Silloinkin oli lauttamiehen määrä olla paikalla seuraillen ja opastaen liikennettä köysivyyhti aina ulottuvillaan. Lauttauksen sanotaan olleen yhdelle miehelle aika ajoin lähes ylivoimaista, esim. pitkien hevosjonojen tiliaamuina odottaessa vuoroaan ja tukkien tehdessä haittaa liikenteelle. Sitä paitsi ol- laut-

ta rakenteeltaan kömpelö. Soutu tapahtui kolmessa "löyssissä", mies kerrallaan. Aina ei lautturi tällöin tullut noudattaneeksi tarpeellista varovaisuutta, joskaan seuraavassa kerrotuilta tapauksilta ei puutu myöskään humoristisia piirteitä. Kerran nimittäin johtaja Bonsdorffin rouvineen ollessa liikkeellä kiinnitti lautturi vain toisen puolen kettingin sillä seurauksella, että auto painoi lautan irti laiturista. Johtaja rouvineen ehti hypätä pois tuonaikaisesta avonaisesta vaunusta, mutta kuljettaja, joka nopealla käynnistämällä yritti auttaa tilannetta, sai kylmän kylvyn, ehtiänsä hankin pintaan ennenkuin kattokuomun alta kaikki autoa kannattava ilma oli kuplinut pois. Sen jälkeen vasta kirkkain lyhdyin syvyyttä valaiseva auto painui pohjaan.

Toisen kerran taas kuusi tilimiestä hevospeleineen (korkein sallittu määrä) ajoi lautalle. Niin pian kuin oli päästy rannasta, rupesivat hevoset vikuroimaan. Toinen etummaisena olevista rupesi perääntymään ja säikäytti tai suorastaan työnsi taaimpana olevan Kymeen, syöksähtäen senjälkeen, harvinaista kyllä, etuperin sinne itsekin. Raskaalla kuormalla varustettuna painui ensinmainittu heti syvyyteen, mutta hirveen hämmingin aikana onnistui jonkun saada köysi kiinni eteenpäin syöksyneen valjaisiin ja sitä nyt ruvettiin miesvoimin kuljettamaan rantaan lautturin tietysti palauttaessa lautan. Se saatiinkin kuiville, mutta aivan samanaikaisesti kömpi se ensimmäinenkin kuiville, käveltyään pohjaa myöten kuormineen!

Palaamme nyt seurailemaan liikenteen kehitystä joen alajuoksulla, missä Matti Haapasalo emäntineen puuhaili miehuutensa parhain voimin. Kun Kyöperilän lautan liinat alunperin mainitaan olleen ylhäällä, on siis Haapasalon täytynyt suorittaa vastaava uudistus omalla lautallaan *vuossadan vaihteen kynnyksellä*. Ja Vahterin Tähteen ja Kuusaan lautoilla otaksuttavasti *samoihin* aikoihin. Haapasalo rakensi kaikkiaan kolme lauttaa, joista kolmas oli *kaksiliinainen*. Kun *tukiliina* ja *soutuliina* olivat erikseen, havaittiin lautta sekä turvallisemmaksi että keveämmäksi soutaa. Muistettakoon tässä yhteydessä, että tukkien uitto käsiteltävänä ajanjaksona jatkuvasti vilkastui, samoin kuin liikennekin, ja niin olivat muutokset välttämättömiä.

Tässä yhteydessä tulkoon myös kuvattua neuvokkaan Haapasalon omatekoinen "silta". Talvisin hän nimittäin saattoi sahata Kymin puolen rannassa niin pitkän jäälautan vahvasta rantajäästä, että se — alapää kun kytkettiin ja yläpää työnnettiin virran vieraavaksi — riitti Kymen yli. Samanlaisen ylikulkumahdollisuuden järjesti työnjohtaja *Joakim Hietala* alempana Keltinkosken perkaustöitten yhteydessä 1901.

1918 luopuivat Matti ja Anna Haapasalo lauttauksesta. Poika Matti jatkoi sitä vielä kolme vuotta, mutta Kuusaan lautan uudistusten johdosta keskittyi liikenne sinne siinä määrin, että ylitys alempana loppui kokonaan. Haapasalon lautan ollessa jo poissa yleisestä käytöstä se asennettiin tilapäisesti yhden liinan varaan, jotta vapukulkue pääsi joen poikki. Vanhat Haapasalot toimivat sittemmin Kuusankosken uuden seurakunnan ensimmäisinä kellonsoittajina, saaden vapaasti käyttää lauttakyyriä. Enemmänkin olisivat ansainneet.

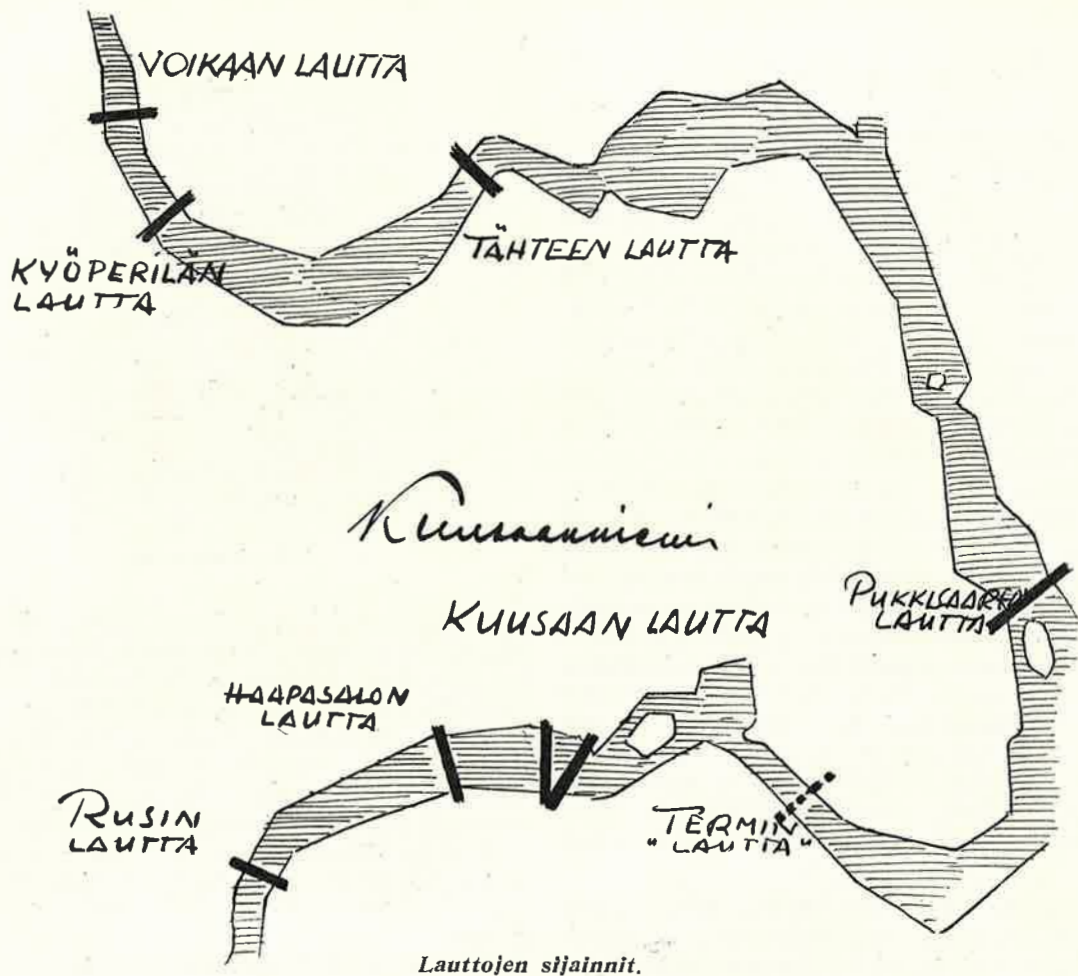
Anna Haapasalo.

Samasta syystä loppui liikenne myös *Rusin lautalla*, joka sijaitsi vanhalla ylisoutupaikalla Elfsvikin virkatalon (nyk. Aron) kohdalla. Vanha Maunukselan "likotie" oli läntisenä lauttatienä, kun taas Kymin puolella lauttatie haarautui Anttilan talon pellon läpi Niskalan kylätieltä. Lautta perustettiin vuossadan alussa Eerolan Oksasen ja Aron toimesta. Lautan nimi johtuu Rusin perheestä, joka sitä hoiteli melkein koko ajan, vuoteen 1918, minkä jälkeen ylisoutua harjoitettiin veneellä vielä pari vuotta, niinkuin ennen lauttaakin. Keltistä tehtaalla käyvät työmiehet maksoivat Rusin lapsille 25 penniä tilinväliltä. Viimeisinä vuosina, kertoo *Anna Kirvesniemi*, oli lauttaus melkein kokonaan Olga Rusin huostassa, joka usein valitteli: "Muut loppuu kälet." Lautta oli näet kömpelötekoinen ja virta tässä ennen Keltinkosken patoamista erittäin vuolas. Kuitenkin on todettava, että tämäkin lautta markkinaliikenteen kannalta oli tärkeä. Elimäen markkinamiehet näet ajoivat sitä kautta Kymin torille. Myös sanotaan Kymin puolen marjamiesten liikkuneen siitä syyskesällä sankoin joukoin Maunukselan ja Nirvisten metsiin.

Ennen ensimmäistä maailmansotaa olivat maksut ylikuluksesta seuraavat: jalankulkija yksinään 10 penniä, toisten joukossa 5 penniä, ja hevonen ajopeleineen 50

Anna Kirvesniemi.

pennä. Maailmansodan jälkeen taas 25 penniä hengeltä (polkupyörän sai viedä ilmaiseksi), moottoripyöräilijä 50 penniä, hevonen ajopeleineen 75 penniä ja auto 2 markkaa. Yhtiön virkailijoilla oli yhtiön omistaessa Kuusaan lautan ilmainen pääsy, mutta useat maksoivat siitä huolimatta.

Näyttää siltä, että teollisuustyöväen ja maalaisväestön keskinäinen taloudellinen koskerus, markkinoitten käynti, on ollut lauttausliikenteen kehityskulussa päätekijänä. Siitä on selvimpänä todistuksena useimpien entisten lauttareitten kuvaukset "litviiki"- eli "tilipäivien" kuhisevan vilkkaasta liikenteestä. Ainakin alkuaikoina pakotti ympäristön maalaisia myyntimatkoille tehdaskylin kireä rahatilanne, mikä toisaalta on osaselityksenä itse teollisuuslaitosten syntymahdollisuuteenkin. Varsin kuvaava on senaikainen nimitys "rahatyö", millä tarkoitettiin lähinnä tehdastyötä. Sunnuntaiksi kotikylään mennessä piti rahoja oikein näytellä naapureillekin, niinkuin tiedetään tapahtuneen. Että ansioon on tarjoutunut mahdollisuus, on tietysti hyväkin, mutta toisaalta on sekä vanhan maaseutuväen ja teollisuusväen välillä että erikseen viime mainitun keskuudessa syntynyt erikoislaatuisia kulttuuriongelmia, joitten hoitamiseen ei nopean kehitysprosessin kuussa ole ennätetty huomiota kohdistaa. Vastaisen tutkimuksen varalta olisi kuitenkin kahdestoista hetki koota kaikki tätä koskeva tietoa, niin kauan kun ensi käden lähteitä edustavat harvat vanhukset vielä viiptyvät keskuudessamme.

Pysähdymme lukijan kanssa hetkeksi Kuusaan komealle, uudelle terässillalle. Mäkien silhuetti kuvastuu syysillan taivasta vastaan jokseenkin samanlaisena kuin Augustin Ehrensvärdin piirroksessa. Mutta alempana levittäytyy ympärillemme tehdasyhdyskuntamme panoraama ja voimme olla vakuutetut, että jos tuossa lähellä olevien Kauppilan raunioitten isäntä ilmaantuisi entisille tanhuvilleen, hän tuskin tietäisi missä ollaan. Turbiinien pimentoihin on vaimentunut entisen Myllysaaren sivulla

Ensimmäinen auto ylittää Kuusaan sillan.
Valok. Reino Lampila.

Ansiomerkin Kuusankoskella saaneet autonkuljettajat. Istumassa Otto Simonen, Emil Koskinen, Tolvo Aunela, Albin Soikkanen ja Emil Pessa. Seisomassa Niilo Siren, Kaarlo Hasu, Eino Sjöholm, Oiva Avikainen, Erkki Kantanen ja Armas Nieminen. Kuvasta puuttuu Manu Kankare.

Suomen Automobiili Klubin ansiomerkki jälleen 15:lle yhtiömme autonkuljettajalle.

Viime vuoden marraskuun 30 p:nä sai 7 yhtiömme ansioitunutta autonkuljettajaa Suomen Automobiili Klubin hopeisen ansiomerkin ja samana päivänä tänä vuonna ojennettiin sellainen jälleen 12:lle "ritariautonkuljettajalle". Jakotilaisuus oli nytkin Kymintehdään Virkamiesklubin viihtyisässä pikkusalissa, jossa kodikasta tunnelmaa oli omiaan lisäämään herkullinen kahvipöytä. Merkki oli myönnetty kaikkiaan 15:lle yhtiömme palveluksessa olevalle automiehelle, mutta kolme Metsäosaston autonkuljettajaa ei ollut tässä tilaisuudessa läsnä, vaan saavat he merkinsä muualla.

Taloulosaston, jonka alaisuuteen autonkuljettajat kuuluvat, päällikön ins. Nils Lindblomin lausuttua merkin saajat tervetulleiksi, toimitti Suomen Automobiili Klubin Kouvolan piirin piirihohtaja, johtaja Vilho Hietanen ekonomi Gunnel Heleniuksen avustamana

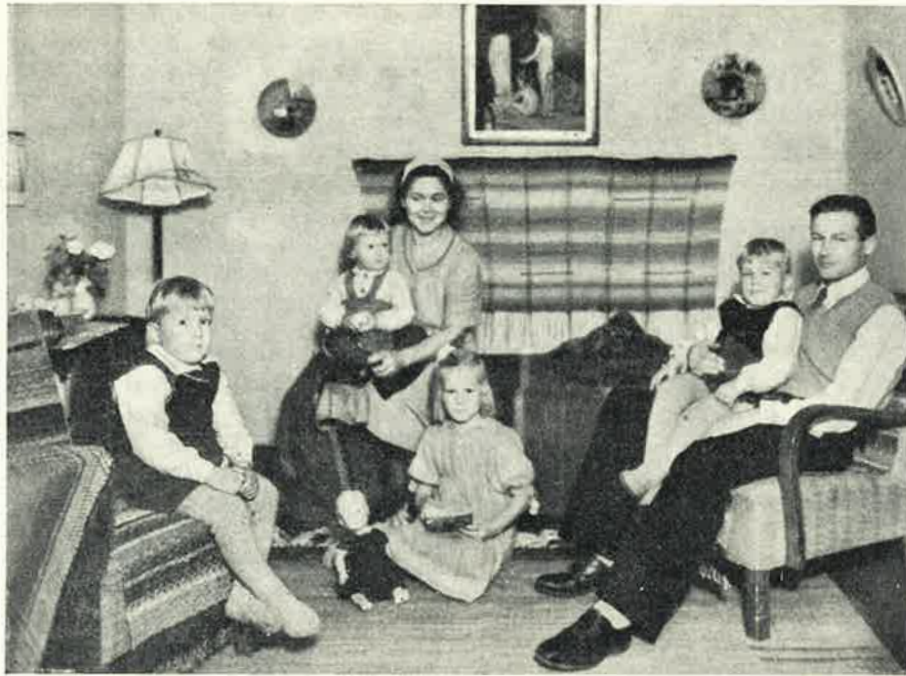
vapaana vaahtoava koski ja tuhansien lamppujen valaisemat rakennelmat sen vaiheilla kuvastelevat tyyntyneeseen suvantoon. Takanamme levittäytyvät vanhan Maunukselan laajat pellot, oikealla Rantakulman vanhat työläismökit. Mäenpään vaiheilla kohoava jyrkäv kirkko, mäen harjalta hohtavat parantolan valot ja kunnan toimitalon uljas fasaadi kertovat kaikki omalla tavallaan ihmisen pyrkimyksistä. Harvapa näköala siinä määrin kuin tämä tarjoaa yhdellä silmäyksellä katseltavaksemme isänmaamme vaiherikasta historiaa.

ansiomerkkien jaon pitäen samalla puheen, jossa hän mainitsi mm., että Kymi-yhtiöllä näyttää olevan vain hyviä autonkuljettajia, kun ansiomerkkejä voidaan työnantajan esityksestä entisten lisäksi näin paljon jakaa. Merkki on tunnustus siitä työstä, minkä asianomainen on yhtiön palveluksessa suorittanut, ja kun se "isettään" miehen rintaan, niin merkitsee tämä sitä, että hänet on korotettu automiesten ritarikuntaan. Tällaiseen kuljettajaan katsovat muut automiehet kunnioittaen. Sen jälkeen luki johtaja Hietanen ne vaatimukset, jotka autonkuljettajan on täytettävä ennenkuin ansiomerkki voidaan hänelle myöntää.

Tällä kertaa saivat ansiomerkin ja sitä seuranneen diplomin seuraavat autonkuljettajat: Toivo Aunela, Oiva Avikainen, Kaarlo Hasu, Manu Kankare, Erkki Kantanen, Emil Koskinen, Armas Nieminen, Emil Pessa, Otto Simonen, Niilo Siren, Eino Sjöholm ja Albin Soikkanen. Kun asianomaisille oli kohotettu 3-kertainen eläköön-huuto, piti merkin saanut Taloulosaston luottamusmies Emil Koskinen puheen lausuen ilonsa siitä, että löytyy järjestö, joka valvoo autoilijoiden etuja, ja kiittäen yhtiötä ja Suomen Automobiili Klubia omasta ja toveriensa puolesta.

Tilaisuus päättyi kahvinjuontiin.

Ne kolme Metsäosaston autonkuljettajaa, joille AK:n ansiomerkki oli samanaikaisesti myönnetty, ovat Sulo Forsström Högforsin, Julius Pönttiö Jyväskylän ja Rafael Swahn Kuopion hoitopiiristä.

Tuure Hjalmar Nykän perheineen Tähteessä sijaitsevan kotinsa viihtyisässä kamarissa.

PERHEENÄITEJÄ KOTIOLOISSAAN.

„Joulu on jo ovella“.

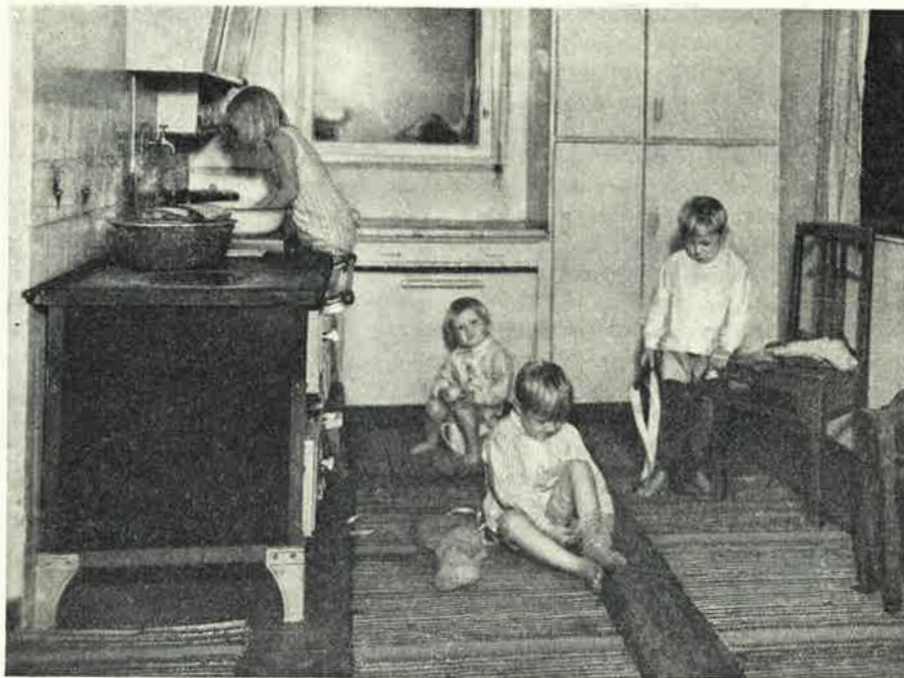
Ulkona vallitsevan sateisen harmauden ja pimeyden ympäröimänä on vaikea kuvitella joulun, suuren valon juhlan, olevan vain muutaman viikon päässä. Mutta huolimatta valkoisten hankien, huurteisten puiden ja nenän päätä nipistävän pakkasen puutteesta, väreilee ilmassa jotakin salaperäistä, ja kotien ikkunoista tuikivat lämpöiset valot panevat mielikuvituksen toimimaan. Ollapa nyt pieni tonttu, jolla on lupa tirkistää ikkunasta sisään. Ei ole vielä lasten nukkumaanmeno-aika, joten saattaisi nähdä pienokaiset täydessä leikin touhussa, jossa varmasti vilahtelee kasottain jouluaiheita. Ehkäpä voisi kuulla joululauluja, nähdä leikitävän vanhoja tuttuja joululeikkejä, jotka yhä uudelleen ja uudelleen sytyttävät sydämen suloiseen joulutunnelmaan. Ehkä siellä iso sisko tai veli salaperäisesti johonkin soppeen kyyristyneenä posket innosta hehkuen askaroi äidille tai isälle aikomansa joululahjan kimpussa. — Suurin vastuu oikean joulutunnelman luomisessa kotiin on perheenäidillä, joka usein monia viikkoja aikaisemmin saa alkaa jouluvalmistelunsa. On kudottava ja ommeltava vaatekappale toisensa jälkeen, joihin aika useimmiten on otettava jatkamalla päivää illasta käsin yömyöhäiseen. Mutta joulua eivät tee jouluksi ainoastaan lahjat, yhtä tärkeä tekijä ovat monet joulunviettoon kuuluvat totunnaiset tavat, jotka kuitenkin miltei joka kodissa hiukan eroavat toisistaan.

Eräänä marraskuun sateisena iltana haastattelijam-

me suuntaa askeleensa Tähteeseen päämääränään Tuure Hjalmar Nykän koti, jonka ehtoisaan emäntään Tellervoon olemme aikaisemmin tutustuneet ”Perheenemäntien kerhon” pirteänä jäsenenä. Tiesimme, että perheessä on neljä lasta, joten arvelimme saavamme siepatuksi joitakin tunnelmallisia kuvia Kymi-Yhtymäämme varten, ja niin poikkesimme yhteen ”Sudetikkylän” monista samannäköisistä taloista. Eteisessä oli vastassa ystävällinen emäntä, ja lasten iloinen puheensorina veti kuin magneetti puoleensa keittiön puolelta, jonka kodikkaaseen pöytänurkkaukseen pian olimme istahtaneet, ja niin aloitimme kyselymme perheen suunnitelmista joulun suhteen.

Saimme kuulla, että tähänkin kotiin odotetaan joulupukkia ja että Tellervo-rouva on jo alkanut ”avustaa” pukkia monilla hyödyllisillä tavaroilla, kuten kaulaliinoilla, sukilla ja villapaidoilla. Ja kuten arvata saattaa, on aika otettava iltamyöhäisestä, jolloin muu perhe on jo makuulla. Oheisessa kuvassa näemme haastateltavamme istumassa lempipaikassaan, jossa ahkerien käsien aherruksella on juuri valmistumassa joulupukin konttiin sopivaa tavaraa.

Mieluisampaa puheenaihetta tuskin voi olla lasten korvien kuultavaksi kuin jouluaihe, ja niinpä pian olimme vilkkaassa keskustelussa vielä äsken kovin ujoilta ja hiljaisilta vaikuttavien 4-vuotiaiden kaksosten Lassen ja Sepon sekä eloisien 6-vuotiaan Pirkon kanssa.

Lapset ovat aloittaneet valmistelunsa nukkumaanmenoa varten.

Kilttejä on oltu, vakuutettiin, joten pukin tulemisen toivossa elettiin. Hyvin oli myöskin edelliset joululahjat säilytetty, Irmeli-nukella oli jäljellä kaikki jäsenensä, mutta niinpä sitä olikin huolella hellitty ja pidetty vain pyhänukkena. Haastattelijamme sai kuulla, että kaksoiset olivat vielä viime jouluna pelänneet joulupukkia, mutta siitä huolimatta sitä jälleen odotettiin, vaikka ilmeistä päätellen vieläkin pelonsekaisella jännityksellä. Pirkko lausui meille ujostelemattomasti lastentarhassa oppimiansa joulurunoja ja kertoi, että koulussakin on pian joulujuhla.

— Millä tavalla aiotte tänä vuonna viettää joulua?

— Kuten aina ennenkin, totuttuun tapaan. Isä koristaa aattona työstä palattuaan lasten kanssa joulukuusen, sillä aikaa kun minä suoritan viimeiset aattoon jääneet työt, leipomisen ja ruokien valmistuksen, naurahtaa emäntä. Kuusen koristeista on suuri osa peräisin äidin lapsuudenkodista ja siksi ne ovat erikoisen rakkaat. Kun joka vuosi on hankittu joitakin uusia koristeita, on niitä kerääntynyt koko joukko. Illan hämärtyessä lähdemme joukolla joulusaunaan mieheni äidin luo Kymintehtaalle. Lapset pannaan kelkkaan ja ajelu asutusalueen läpi kynttilöiden alkaessa syttyä siellä ja täällä on mieluisimpia ja tunnelmallisimpia joulumuistojamme.

— Saunasta koetamme ehtiä kotiin ennen pukin tuloa ja toivottavasti ehdimme tänäkin vuonna, kuten aina ennenkin. Olemme kattaneet ennen saunaan lähtöämme pöydän valmiiksi ja nyt nostelemme uunista lämpimät ruoat pöytään. Ihan vesi herahtaa kielelle keskustellessamme jouluherkuista; kinkku, porkkanalaitikko, lipeäkala ja riisipuuro kuuluvat tämänkin kodin joulupöytään, kuten niin monessa muussakin kodissa ympäri Suomea. Ja usein juuri pöydästä noustuamme yllättää meidät joulupukki.

— Joulupäivinä vierailevat sukulaiset luonamme ja me päivävastoin. Liian nopeasti kuluvat joulunpyhät...

Keskustelemme vielä perheenäidin harrastuksista ja saimme kuulla, että hän on aina pitänyt liikunnasta ja on kuulunut Kuusankosken Naisvoimistelijoihin, mutta nyt hänen harrastuksensa kohdistuvat yksinomaan ko-

Perheen äiti lempipaikassaan keittiön nurkkauksessa joululahjojen valmistuspuuhissa.

tiin, ja ainoa yhdistys, missä hän on mukana, on Perheenemäntien kerho. — On virkistävää ja hauskaa tavata joka toinen viikko muitakin äitejä, ja kun kerhossa aina saamme oppia jotakin hyödyllistä, on minusta tullut uskollinen kantajäsen kerhoon, sanoo rva Nykänen.

Kahvikupposen ääressä jatkuu tarinointi. Keskustelemme kerhon myyjäisistä ja edessäolevasta pikkujoulusta, jonka ohjelmatoimikuntaan myös rva Nykänen kuuluu. Katselemme ihastuneena emännän omin käsin taitavasti valmistamia lampunvarjostimia, jotka aistikuudessa ja tyylikkyudessa hakevat vertaisiaan. Rouva Nykänen on luvannut kerhossa opettaa niiden valmistustavan muillekin ja jokaisella on tilaisuus värin ja tarvikkeiden suhteen antaa varjostimelle oma persoonallinen vivahtuksensa.

Nukku-Matti on pujahtanut tarinointimme aikana sisälle, sillä lasten iloinen leikki on vähitellen laannut. Pikku Pekka on hakeutunut unisena äidin syliin, ja kaksoiset eivät toista kehoitusta tarvitse, kun saavat luvan alkaa riisuutua maatamenoaa varten. Ainoastaan Pirkko pysyy pirteänä, vaikka tottelevaisesti hänkin aloittaa riisuutumisen ja peseytymistouhut.

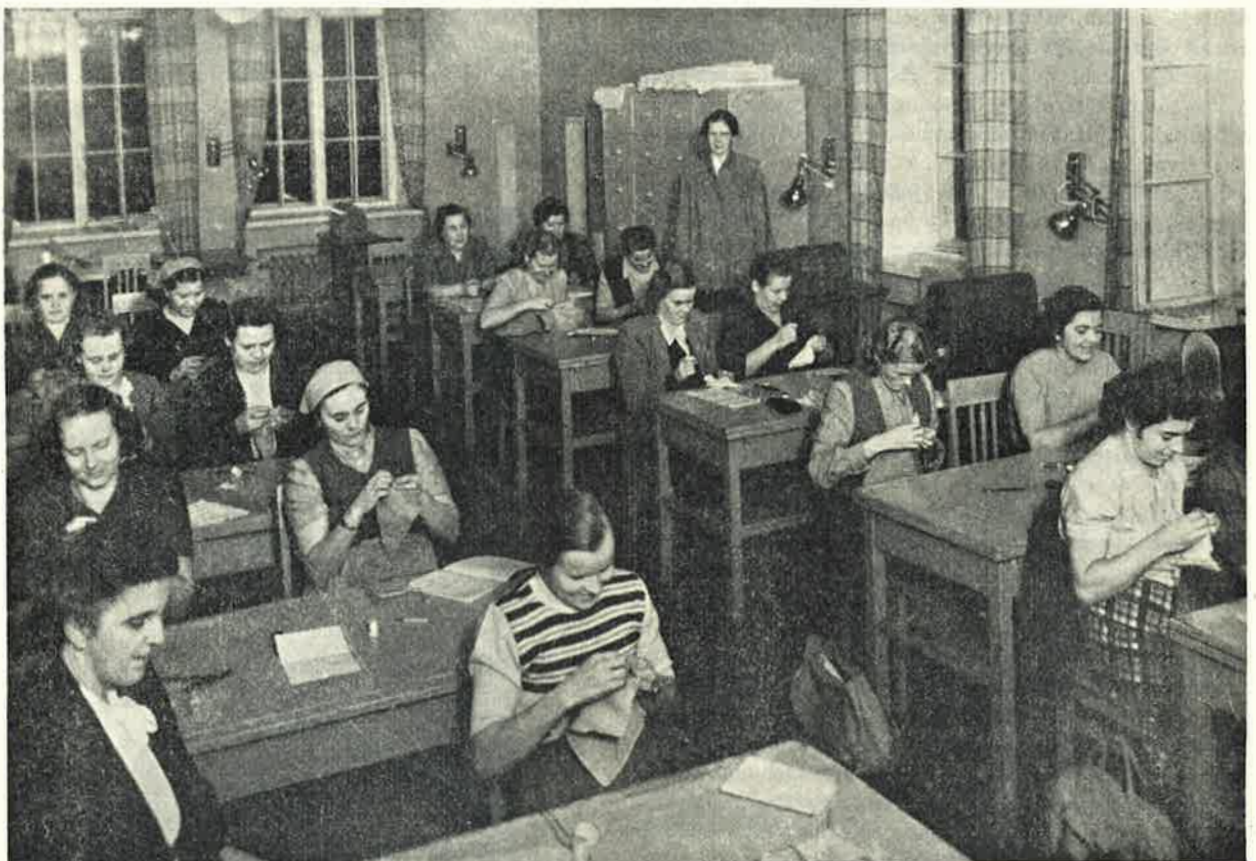
Hyvästelyämme ja kiitetyämme miellyttävästä iltahetkestä soi korvissamme kotitietä kulkiessamme Pirkon lausuma lastentarhassa opittu jouluruno:

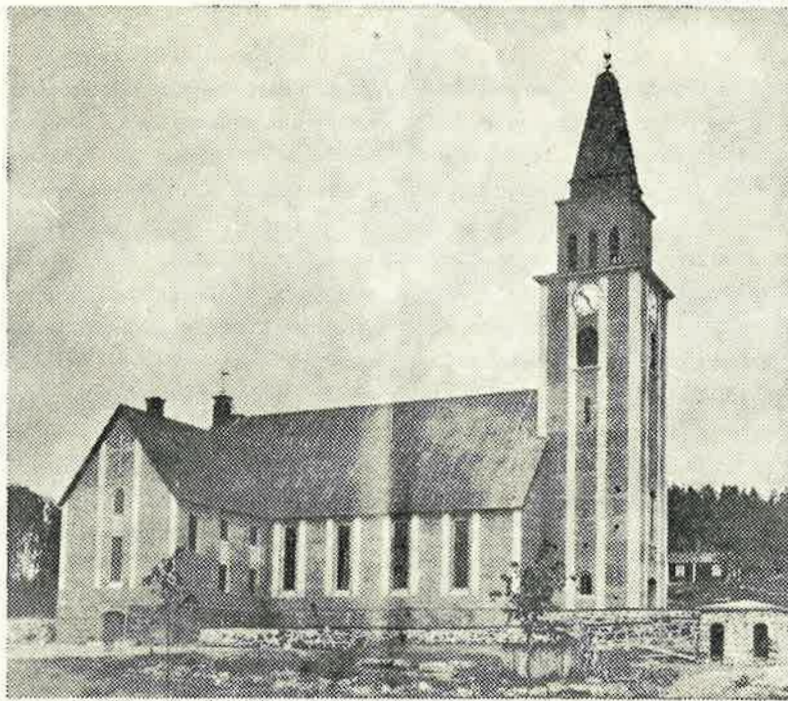
Kaksoiset syvissä mietteissä. Niin se aika kuluu — vuosi on juuri täyttynyt.

Pienen kuusen koristamme,
Jeesukselle omistamme...

ja sydämessämme toivotamme tälle ja kaikille kuusankoskelaisille perheille hyvää, todella sisältörikasta ja kaunista joulua.

Kuva sosiaaliosaston järjestämillä liinavaateompelukursseilta 7.—10. 11. 1949 ammattikoululla. Kurssien joilla opettajana toimi johtajatar Katri Virtanen, ansiosta saa joulupukki varmasti konttiinsa monta lämmintä yöpukua.

Kuusankosken kirkko, jonka piirustukset on laatinut prof. Armas Lindgren, valmistui v. 1929.

KUUSANKOSKEN SEURAKUNTA 30-VUOTIAS.

Adventtisunnuntaina, marraskuun 27 p:nä, juhli Kuusankosken seurakunta hartain ja tunnelmallisin menoin perustamisensa 30-vuotismuistoa.

Maamme teollisuuden nousu viime vuosisadan loppupuolella synnytti uusia elämänmuotoja, uudenlaisia yhdyskuntia, joitten sopeutuminen ympäristöön vaati oman aikansa. Niinpä Kuusankosken nuori seurakuntakin sai kamppailla monenlaisissa vaikeuksissa, ennenkuin pääsi vakinaisiin uomiinsa.

Kuusankoski kuului aiemmin kahteen seurakuntaan, joen länsipuolella oleva alue Iittiin ja itäpuolella oleva Valkealaan. Seurakuntien papisto teki kerran kuussa saarnamatkoja Kuusankoskelle ja eräät yhdistykset järjestivät tilapäisluontoista saarnatoimintaa. Kun väestö täällä jatkuvasti lisääntyi, kävi asiain hoito emäseurakunnista käsin vaikeaksi. Sen vuoksi heräsi ajatus Kuusankosken muodostamisesta omaksi seurakunnaksi. Ratkaisevasti vaikutti asiaan yhtiömme silloinen toimitusjohtaja, kauppaneuvos Gösta Björkenheim, joka vuoden 1916 alussa jätti senaattiin tätä tarkoittavan anomuksen. Senaatti määräsi 28. 12. 1917, että oli muodostettava Kuusankosken kirkkoherrakunta, johon tuli kuulumaan osia Iitin ja Valkealan seurakunnista. Tosin seurakunta saisi alkaa itsenäisen toimintansa vasta sitten, kun sillä olisi oma kirkkonsa ja pappilansa sekä sopimus emäseu-

rakuntien papiston kanssa näiden palkkaetujen loukkamattomuudesta. Mutta periaatteessa seurakunta oli nyt perustettu, vaikkakin monet vaikeudet olivat vielä edessä.

Erittäin tärkeä merkitys oli sillä, että pastori Sigfrid Sirenus saatiin paikkakunnalle asiaa ajamaan. Hän oli aikaisemmin Teollisuusseutujen Evankelioimisseuran sihteerin ominaisuudessa järjestänyt Kuusankoskella estelmätilaisuuksia vuoden 1916 alusta lähtien. Kevätkesällä 1918 hän sai kutsun saapua papiksi tänne. Kutsun olivat lähettäneet toisistaan tietämättä paperityömies Sulkanen ja johtaja Polin. Sirenus noudatti kutsua ja niinpä sitten hänen ja seurakuntalaisten yhteisillä ponnistuksilla päästiin lopulta siihen, että 28. 12. 1918 pastori Hannu Haahdi piti Porvoon tuomiokapitulin määräyksestä ensimmäisen kirkonkokouksen Kuusankosken Seuratalossa. Kokoukselle ilmoitti Kymi-yhtiö päättäneensä sisustaa Seuratalon väliaikaiseksi kirkoksi ja lahjoittaa hautausmaan.

Seurakunnan väliaikaiselle kannalle muodostuminen tapahtui v. 1919, jolloin Kuusankosken seurakuntaa hoitamaan määrättiin väliaikainen pappi ja tälle apulainen Voikaan tehdasaluetta varten. Väliaikaiseksi kirkkoher-raksi valittiin pastori Arvi Malmivaara. Sirenus siirtyi takaisin Helsinkiin, mutta sitä ennen hän oli saanut aikaan sopimuksen pastori Niilo Mustalan kanssa apulai-

sen paikasta. Siten pääsi seurakunnan toiminta varsinaisesti alkamaan.

Kun seurakunta vähitellen vapautui maksuista emäseurakunnille, teki vuorineuvos Einar Ahlman 5. 6. 1921 kirkkovaltuustolle ehdotuksen seurakunnan vakinaistamisesta. Ehdotus hyväksyttiin ja valtioneuvoston päätös asiasta saatiin seuraavan vuoden alussa. Ja niinpä sitten pastori Malmivaara valittiin seurakunnan ensimmäiseksi vakinaiseksi kirkkoherraksi lokakuun 15 p:nä v. 1922. Siitä alkoi seurakunnalle uusi ajanjakso, joka varsinkin taloudellisessa mielessä oli vaikea. Tähän asti oli tultu toimeen pääasiassa yhtiön lahjoitusten turvin, mutta nyt oli pyrittävä omavaraiseksi. Pappilaa varten ostettiin tontti Kymijoen varrelta ja rakennus valmistui v. 1923. Kirkon tonttikysymyksen ratkaisi yhtiö lahjoituksillaan. Piirustukset kirkkoa varten laati professori Armas Lindgren ja se valmistui v. 1929. Juhlalliset vihkiäiset pidettiin saman vuoden heinäkuun 21 p:nä. Varoja kysyvä rakennushanke oli myös Voikaan seurakuntatalo, joka valmistui v. 1925. Kustannuksista suoriutui seurakunta yllättävän hyvin.

Paikkakunnan työväestö on alusta asti ollut aktiivisesti mukana seurakuntaa luomassa. Tehdasseurakunnan erikoiset olosuhteet ovat myös muovanneet seurakunnan työmuodot monessa suhteessa poikkeaviksi ennen totutuista.

Seurakunnan nuoruutta osoittaa sekin, että sitä pal-

velleista 21:stä papista rovasti Hannes Laasonen, joka tuli kirkkoherraksi Malmivaaran jälkeen, on ainoa, joka jo on saanut kutsun Ylipaimenen luo. Nykyisin on kirkkoherrana rovasti K. K. Hautaniemi, kappalaisena pastori A. V. Oinaala ja virallisena apulaisena pastori Pentti Hissa. Kanttori-urkurina on yli 25 vuotta toiminut tirehtööri P. O. Salokannel.

30-vuotisjuhlaansa vietti seurakunta, kuten jo alussa mainittiin, 1. Adventtina. Sitä edeltäneellä viikolla järjestettiin kirkossa joka ilta tilaisuuksia seurakuntatyön eri muotojen merkeissä. Varsinaisena juhlapäivänä pidettiin juhla jumalanpalvelus kirkossa ja Voikaan seurakuntatalossa, päiväjuhla kirkossa ja lopuksi illalla Kuusankosken Kirkkokuoron 25-vuotisjuhlalaulajaiset kirkossa. Saarnan pitivät lääninrovasti Arvi Malmivaara ja pastori Matti Koivisto ja juhlaesitelmän teol.toht. Sigfrid Sirenus.

Yhtiön ja seurakunnan välillä on aina vallinnut hyvä yhteisymmärrys ja suhde on ollut mitä parhain. Se kävi ilmi m.m. siitä onnittelemasta, minkä yhtiön varatoimitusjohtaja, vapaaherra Knut von Troil yhtiön puolesta päiväjuhlassa vapaan sanan aikana esitti ja jonka yhteydessä hän lausui m.m., että yhtiö jatkuvasti antaa suuren merkityksen seurakunnan työlle, jonka epäitsekäänä pyrkimyksenä on kehittää kaikki ihmiset onnellisiksi.

Harrastuskilpailut Kymi-yhtymän pääkilpailuiksi.

Harrastuskilpailumuotojen edelleenkehittämiseksi valittiin Kymi-yhtymän viime talvimestaruuskilpailujen yhteydessä pidetyssä talvikokouksessa 5-henkinen asian- tunti-jatoimikunta valmistelevaan ehdotusta yhtymän harrastuskilpailumuotojen saattamiseksi yhtenäiselle ja urheilullisilla vaatimuksilla vastaavalle linjalle. Kesällä toimikunta esitti ehdotuksensa kesäkokoukselle, joka hyväksyi sen pienin muutoksin.

Jotta arvoisilla urheilun ja liikunnan ystävillä olisi jonkinlainen käsitys tulevista liikuntakasvatussuunnitelmista, julkaisemme oheisina ne periaatteet, jotka kesäkokous katsoi sopiviksi ja joita todennäköisesti jo tulevan talven harrastushiihdoissa tullaan noudattamaan.

Harrastuskilpailujen pääperiaatteet.

1 §.

Sopiviksi harrastuskilpailumuodoiksi todettiin hiihto, kävely ja uinti.

2 §.

Hiihtoharrastuskilpailu:

Kilpailuajan pituudeksi ehdotettiin 2 kk. ja kilpailuajaksi 15. 1.—15. 3. välinen aika, mikäli olosuhteet tä-

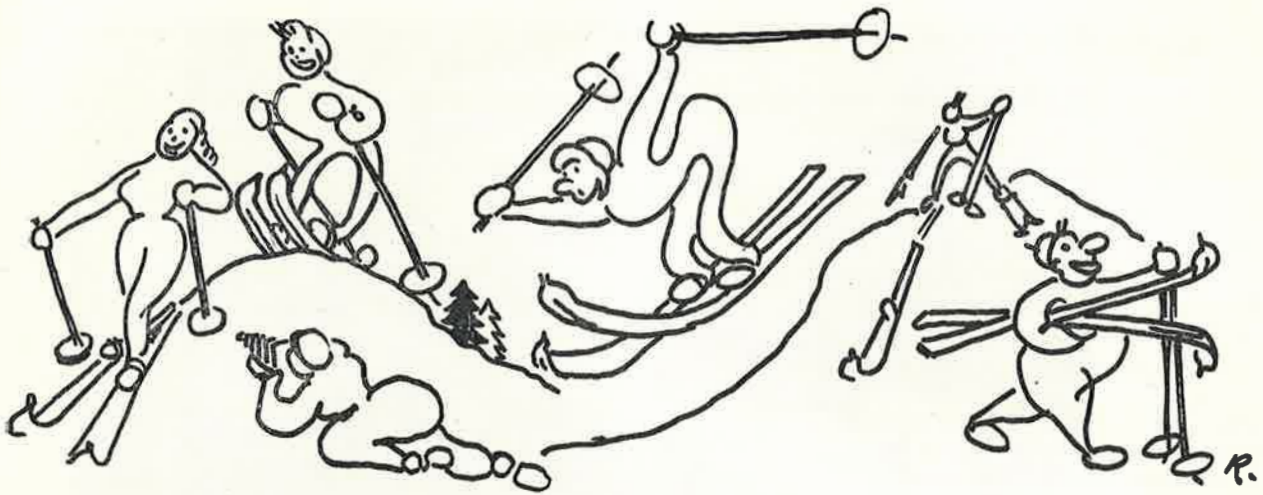
män sallivat. Osallistumisoikeus on palveluksessa olevilla sekä heidän puolisoillaan sekä heidän 17 v. tai sitä nuoremmilla lapsillaan.

Hiihtoreittien sopivin pituus 5—15 km. Hiihtoreittien ja päätepisteiden lukumäärä 5—8, riippuen kuitenkin paikallisista olosuhteista. Kilometrit lasketaan asianomaisen asuinpaikasta ko. päätepisteeseen ja takaisin. Päätepisteissä on harrastuskirjat, johon käynnit varmennetaan omakätisellä nimikirjoituksella. Lisäksi tulee kilpailijalla olla harrastuskortti, johon hän merkitsee majakäyntinsä. Kilpailussa huomioidaan ainoastaan yksi majakäynti vuorokautta kohden.

Palkintoarvonta suoritetaan seuraavasti:

75 km	hiihtäneet	1	arpa
100	”	”	2 arpaa
250	”	”	3 ”
350	”	”	4 ”
500	”	”	5 ”

Aikaisemmin on eniten harrastuskilometrejä suorittaneelle miehelle ja naiselle jaettu lomapalkinto ilman arvontaa, mutta nyt ehdotetaan, että tämä poistetaan ja kaikki lomapalkinnot jaetaan arvan perusteella.

3 §.

Kävelyharrastuskilpailu:

Kilpailuajan pituudeksi ehdotettiin 1½ kk. ja kilpailun suoritusajaksi 15. 4.—31. 5. välinen aika, riippuen kuitenkin olosuhteista.

Osallistumisoikeus sama kuin hiihtoharrastuskilpailussa. Kävelyreittien pituus 5—12 km ja reitit sijoitettava mikäli mahdollista metsäpoluille. Harrastuskortti samanlainen kuin hiihtoharrastuskilpailussa, mutta erivärinen.

Kilpailuohjeet kuten hiihtoharrastuskilpailussa.

Palkintoarvonta suoritetaan seuraavasti:

50 km kävelleet	1 arpa
100 „ „	2 arpaa
150 „ „	3 „
200 „ „	4 „
300 „ „	5 „

4 §.

Uintiharrastuskilpailu:

Saatujen kokemusten perusteella ehdotettiin, että myös uintiharrastuskilpailu otetaan yhtymän harrastuskilpailuohjelmaan.

Kilpailuajan pituudeksi ehdotettiin 1½ kk. Osallistumisoikeus sama kuin edellämainituissa. Uinti suoritettava määrättyissä suorituspaikoissa ja valvonnan alaisena. Valvonnan voi suorittaa esim. uimalaitoksella uimaopettaja. Harrastuskortti kuten edellä mainittu, mutta erivärinen. Kerrallaan uitu matka tulee olla vähintään 50 m. ja enintään 200 m. Kilpailussa huomioidaan ainoastaan yksi uintisuoritus vuorokaudessa.

Palkintoarvonta suoritetaan seuraavasti:

1000 m. uineet	1 arpa
1500 „ „	2 arpaa
2000 „ „	3 „
2500 „ „	4 „
3000 „ „	5 „

5 §.

Palkinnot:

Ehdotettiin, että hiihto-, kävely- ja uintiharrastuskilpailuissa jaettaisiin palkintoina 4 vrk. virkistyslomia

sekä lisäksi arvoesineitä miehille ja naisille mahdollisesti 10 % osanottajamäärästä, riippuen kuitenkin kilpailuun osallistuneiden lukumäärästä.

Kaikki virkistyslomapalkinnot jaetaan arvonnalla perusteella ja lisäksi arvotaan kussakin ryhmässä 3 varaudustajaa. Arvontaan saavat osallistua yhtiön palveluksessa olevat sekä heidän puolisonsa, viimeksi mainittu mikäli yhtiön johto hyväksyy heille annettavaksi lomamatkoja.

Arvoesinepalkinnot ehdotetaan jaettavaksi paremmuusjärjestyksessä ja pääsevät näistä kilpailemaan kaikki mukana olevat. Samoin ehdotetaan, että mikäli yhtymälle saadaan oma harrastusmerkki, niin tästä valmistettaisiin metallinen pienoismerkki, joka liitettäisiin arvoesinepalkintoihin. Kussakin harrastuskilpailussa ehdotettiin lomapalkinnot jaettavaksi yhtymän eri tehtaiden osalta seuraavasti:

	Palv. olevat	Puolisot
Ky—Kuusankoski	13	3
Voikka	9	2
Högfors	8	2
Halla	5	1
Juantehdas	3	—
Verla	2	—
Salon Valimo	2	—

6 §.

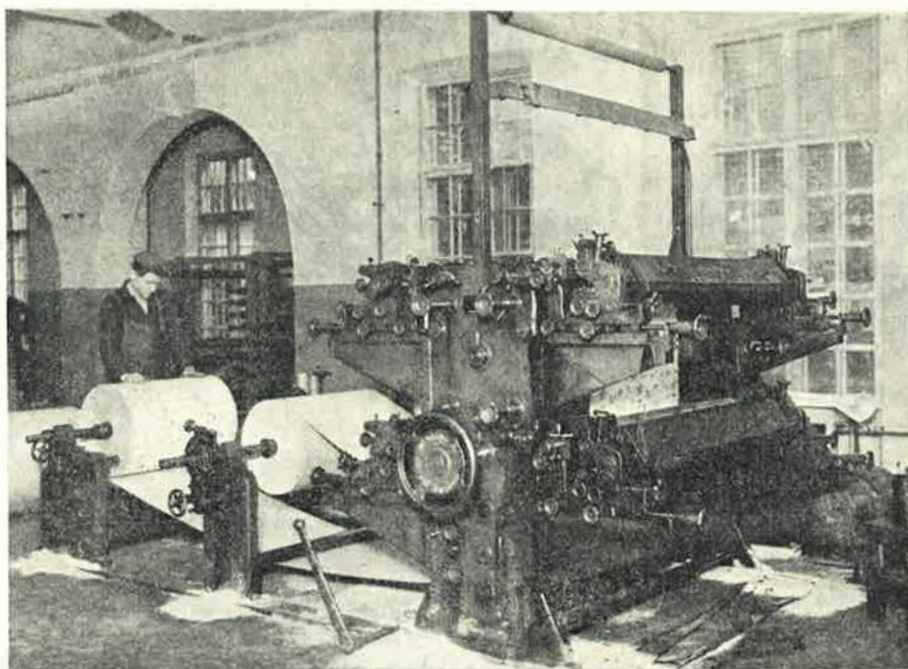
Samalle henkilölle saisi vuoden aikana jakaa korkeintaan kaksi lomapalkintoa. Mikäli lomapalkinnon voittanut henkilö ei jonkin pätevän esteen takia ole tilaisuudessa käyttämään lomaansa, niin siirtyy hänen loma-oikeutensa seuraavan vastaavanlaisen lomavienon yhteyteen.

Lomamatkalla menetetty työaika ehdotetaan korvattavaksi keskipäivänsion mukaan.

7 §.

Harrastusmerkki:

Ehdotettiin, että yhtymälle perustettaisiin harrastusmerkki, joka valmistettaisiin kankaasta ja olisi hihassa kannettava. Harrastusmerkin olisi oikeutettu saamaan yhtiön kustannuksella jokainen merkkivaaimukset suorittanut henkilö.

Aniliinipainokone painaa joulupaperia.

KUUSANKOSKEN PAPERITEHDAS

suorittaa myös joulupukin tilauksia.

Otsikon luettuaan voi moni ehkä tulla siihen käsitykseen, että Kuusankosken Paperitehtaalla on vientivaikeuksia ja että sen on vaihteeksi ollut ryhdyttävä valmistamaan esim. joulupukin konttiin soveltuvia tavaroita. Miten lie vientivaikeuksien kanssa, sitä emme pysty sanomaan — parhaiten sen asian tietää myyntiosastomme —, mutta pistäytyessämme mainitulla tehtaalla totesimme omakohtaisesti, etteivät M/G-paperia, joka on tämän tehtaan tärkein vientiartikkeli, syytävät koneet olleet "rokulissa", vaan että joulupukin tilaukset suoritettiin siinä sivulla. Tosinhan näitä sivutuotteita on valmistettu jo vuosikausia, ja varsinkin pulavuosina niillä oli tavaton menekki, kun paperin oli korvattava suuri osa puuttuvasta vaatetavarasta aina alussellaisia myöten. Ja vaikka kankaita ja niistä valmistettuja esineitä onkin jo saatavissa melko tyydyttävästi, ei ostava yleisö ole kokonaan luopunut paperilakanoista, -pöytäliinoista, -nenäliinoista yms., vaan käyttää niitä jatkuvasti, ja varmaa on, että tänäkin jouluna ilmestyy monen joulupukin konttiin siroja pakkauksia paperitehtaamme näitä tuotteita.

8 §.

Harrastusmerkkivaatimukset:

Harrastusmerkin saantiin olisi oikeutettu henkilö, joka on vuoden aikana suorittanut 5 arvan tuloksen joko yhdessä harrastuskilpailulajissa tai useammassa lajissa yhteenlasketun 5 arvan tuloksen.

Käyntimme tarkoituksena Kuusankosken Paperitehtaalla ei kuitenkaan ollut ryhtyä mainostamaan erilaisia paperivalmisteitamme, sillä hyvä tavaraahan mainostaa itse itseään. Tarkoitus oli tällä kertaa kokonaan toinen. Olimme nimittäin kuulleet, että mainitulla tehtaalla on jo jonkin aikaa ollut käynnissä kone, joka ei tee paperia, vaan painaa siihen kauniita jouluaiheisia kuvia. Nykyaikaiset joulupukit eivät enää käytä minkäläistä käärepaperia tahansa, vaan lahjat on varustettava värikkäillä joulupukin ja tonttujen kuvilla, koska pieni ja vaatimatonkin lahja tekee saajaansa tällöin kokonaan toisenlaisen säväyksen kuin tavallinen valkoinen tai muu yksivärinen paperi. Pyyntöämme saada tuohon koneeseen tutustua suhtauduttiin myönteisesti ja saimmepa vielä asiantuntijaoppaaksemme insinööri Estlanderin ja mestari Solion, joita ilman kone olisi ollut meille täydellistä "hepreaa". Olemme nimittäin pienen ikämme aikana nähneet painokoneita jos millaisia, mm. Kouvolan Kirjapainossa offsetkoneen, jolla voidaan suorittaa painatusta useilla väreillä, mutta nyt näkemämme vekotin oli meille aivan outo. Offsetissa on nimittäin jokainen väri painettava erikseen, mutta Kuusankosken Paperitehtaan kone painaa kaikki värit yhtä aikaa. Ei muuta kuin laittaa paperirullan keskelle konetta, kuten ensimmäisestä kuvasta näkyy, ja siitä valkoinen paperi lähtee sitten kiertämään monien valssien läpi ja palaa alapuolitse koneen vasemmanpuoleiseen päähän kiertäen siellä jälleen rullalle, mutta nyt kaunein värikkäin kuvin koris-

Paperirullien päälaput kiertyvät omalle rullalleen saatuaan tutun kuvionsa.

tettuna. Painaja Arvo Jokimies seisoo rullan vieressä ja toteaa, että kaikki värit ovat osuneet kohdalleen.

Pyysimme nyt teknillisiä asiantuntijoita selostamaan tätä konetta ja saimme tietää, että sitä sanotaan aniliinipainokoneeksi. Nimi johtuu siitä, että siinä käytetään vain aniliinivärejä. Kone on amerikkalaista valmistetta ja se on ollut käytännössä noin 1½ vuotta. Tuotanto on täysleveydellä eli 50-tuumaisella paperilla 2,5 tonnia työvuorossa. Samanaikaisesti voidaan painaa neljällä eri värillä, joita kutakin varten on oma kuvalaattansa. Ne on valmistettu kumista ja kiinnitetty telalle, joka on joko kumia tai metallia. Paperi kiertää telalta telalle ja saa kustakin telasta eri värin. Telojen välissä on sähkökuumennuslevyt, jotka kuivavat kunkin värin heti, kun se on paperiin tarttunut, ja näin ehkäisevät jo painetun kuvion tahriintumisen seuraavalla telalla. Koneen suurin nopeus on 142 metriä minuutissa. Suurin kuvaleveys voi olla 130 sm ja ulottuvaisuus toiseen suuntaan sama kuin telan leveys eli 75 sm.

Paitsi kuvioita joululahjapakettien käärepaperiin voidaan koneella painaa myös pääsiäispapereita, kouluvihkojen päällyspapereita, hedelmien ohkaisia käärepapereita, pöytäliinoja, hyllypaperia, etikettejä ym. sekä lisäksi myös paperirullien päälappuja, kuten toisesta kuvastamme käy selville. Nekin tulevat ensin rullalle, mutta leikataan sitten erilleen. Leikkauksen suorittaa apukone, joka sekin on ihmeellinen laitos. Si-

Suunnistajat mestaruuksia tavoittelemassa.

Ky—Kuusankosken tehtaitten suunnistajat liikkeellä.

Ky—Kuusankosken tehtaitten suunnistamismestaruuskilpailut pidettiin 2. 10. 1949 Nauhan maastossa. Kilpailureitti oli suhteellisen helppo eikä keskeyttämiä satunut kuin pari. Yleisen sarjan rata oli 9 km, ikämiesten 7 km ja naisten sekä nuorten 5 km. Osanottajamäärä oli viime vuodesta jonkin verran lisääntynyt, joskin samoja kilpailijoita oli kuitenkin suurin osa. Suunnistamisharrastus on maassamme hitaasti kasvamassa ja varmaa onkin, että kun seurat alkavat enemmän kiinnostua tä-

Miehet saapuvat juosten yhteislähdön jälkeen kartanjakopaikalle...

tä käytetään leikattaessa sellaisia papereita, joihin kuvion on tultava keskelle aivan millilleen. Tässä koneessa on merkillinen laite, valokenno, joka hoitaa terän liikkeen, niin että se osuu kohdalleen, ei melkein, vaan juuri siihen paikkaan mihin pitääkin. Koneen aivoina on oma pieni sähkölaitos, jossa on 13 isokokoisia radioputkea ja lisäksi koko liuta pienempiä sellaisia. Juolahtivat mieleen tätä konetta katsellessa erään miekkosen sanat paperikoneesta, että "ihmeelliset ovat Luojan työt, mutta ihmisen vielä ihmeellisemmät".

Joulupaperi painetaan tavallisesti 3-värisenä, ja kun saimme käytettäväksi erään kuva-aiheen, niin olemme painattaneet sen lehtemme tämän numeron takakanteen. Lukijan sopii nyt vilkaista sinne, ellei ole sitä jo aikaisemmin tehnyt ja ihmetelty, että mitähän varten tuokin on tuohon pantu. Nyt se sitten selvisi.

...mutta naiset ottavat touhun paljon rauhallisemmin.

Naiset tutkivat karttaa perusteellisesti.

Ikämiehet suuntimassa kartanjakopaikalla.

hän liikunnallisesti erinomaiseen urheilumuotoon, se saanee jalansijaa myöskin tehdasurheilumuotona.

Lopulliset tulokset:

Yleinen sarja: 1) Unto Jyräs, Korj.paja, 1.29,40; 2) Kalevi Luode, Korj.paja, 1.51,12; 3) Tauno Juurtola, Talousos., 1.52,09; 4) Jaakko Salojärvi, Konttori, 2.05,38; 5) Olavi Lehtinen, Korj.paja, 2.11,57.

Työpaikkaurheilu solumassa uusille urille.

Ky—Kuusankosken tehtaila vilkas toimintavuosi.

Jo totutun tavan mukaan pidettiin kesäkauden liikuntatoiminnan päättäjäis- ja palkintojenjakojuhla Kuusankosken Seuratalossa marraskuun 3 p:nä. Tilaisuuden järjestelystä vastasi täällä kerralla Sähköosasto. Läsnaolijat lausui tervetulleiksi hra P. Mäkinen, minkä jälkeen parilla yhteislaululla helpotettiin alkukametta. Liikuntaneuvoja R. Valleala esitti katsauksen menneeseen kesäkauteen ja selosti samalla niitä periaatteita, joita tulevan vuoden aikana tullaan työpaikkaurheilussa noudattamaan. Palaamme tähän esitykseen myöhemmässä vaiheessa tarkemmin. Ohjelmassa seurasi sitten jännittävä tulitikkuviesti, jossa Sosiaaliosaston seka-joukkue suoriutui yllättäen voittajana. Kymintehtaan Kisan pikkupoikien esittettyä taidokasta permantovoimistelua toimeenpantiin uusi kilpailu. Tällä kerralla haastoi Sähköosasto Korjauspajan kilpailuun kanssaan, mutta sai nykyin poistua hävinneenä, kuten kohteliaalle isännälle sopiikin. Ohjelmassa oli vielä monien ketjulaulujen lisäksi filmiesityksiä, jotka käsittelivät urheilun eri aloja sekä uutiskuvia. Lopuksi tunnin verran pyörähdeltiin.

Palkintojenjaon suorittivat sosiaalipäällikkö Åke Launikari ja liikuntaneuvoja Valleala ja muodostui palkintoluettelo seuraavanlaiseksi:

Kesämestaruuskilpailut. 100 m. juoksu: 1) E. Niemi, Korjausp. 12,1, 2) J. Lehtinen, Korjausp. 13,2, 3) V. Peltola, Ky Sell. 13,4. — 200 m. aitaajuoksu: 1) E. Nie-

Ikämiehet, 35 vuotta: 1) Tauno Tuominen, Metsäosasto, 1.43,08; 2) Into Suominen, Kuu Pap., 1.44,36; 3) Harri Varhomaa, Talousos., 2.05,40; 4) Unto Kantola, Konttori, 2.05,45; 5) Torsten Söderström, Konttori, 2.28,28.

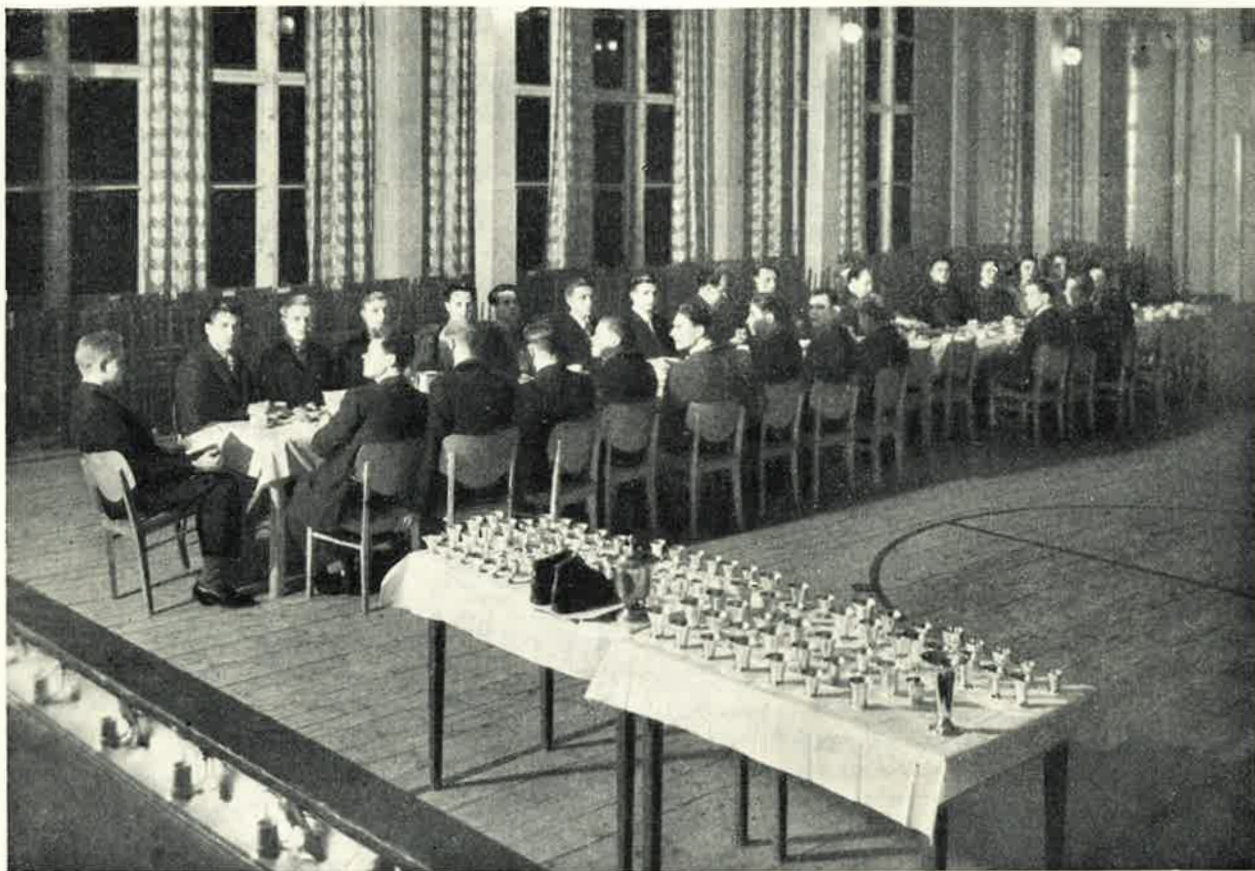
Ikämiehet, 43 vuotta: 1) Nils Lindblom, Talousos., 2.21,45; 2) Fredrik af Forselles, Konttori, 2.32,44.

Naiset: 1) Toini Iivanainen, Sos.os., 2.00,22; 2) Alli Lahtinen, Sos.os., 2.03,27; 3) Edit Myöhänen, Kauppa Oy., 2.17,56; 4) Heli Kyllönen, Sos.os., 2.53,22. Else Kantola 2.19,30 (ulkopuolella kilpailun).

Nuoret: 1) Bror Perälä, Korj.paja, 1.05,02; 2) Börje Perälä, Korj.paja, 1.41,22; 3) Erkki Erkinharju, Rak.os., 2.47,10. Hannu Paananen 1.37,10 (ulkopuolella kilpailun).

Ky—Kuusankoskea Juurikorvessa 9. 10. 49 edustamaan valittiin seuraava joukkue:

Yleinen sarja: Unto Jyräs, Kalevi Luode, Olavi Lehtinen, Veikko Kukkanen, Tauno Juurtola, Jaakko Salojärvi, Torsten Nylund, Erkki Sormunen ja Veikko Saarinen. Ikämiehet: Tauno Tuominen, Into Suominen, Harri Varhomaa, Unto Kantola, Nils Lindblom, Fredrik af Forselles ja Eino Villman. Nuoret: Bror Perälä ja Börje Perälä. Naiset: Toini Iivanainen, Alli Lahtinen ja Edit Myöhänen.

Komea palkintopöytä ja osa palkinnonsaajia kesäkauden päättäjäistilaisuudessa.

mi, Korjausp. 32,6, 2) J. Makkonen, Ky Sell. 33,1, 3) E. Myyrä, Korjausp. 33,9. — 400 m. aitajuoksu: 1) J. Harlin, Talousos. 57,0, 2) E. Kujala, Rak.os. 57,9, 3) U. Karonen, Korjausp. 58,0. — 1500 m. juoksu: 1) T. Levänen, Rak.os. 4,24,8, 2) P. Seppälä, Korjausp. 4,28,8, 3) U. Karonen, Korjausp. 4,32,8. — Kuulantö: 1) O. Partanen, Metsäos. 12,84, 2) A. Lehtinen, Ky Sell. 11,86, 3) K. Takala, Ky Sell. 11,79. — Kiekonheitto: 1) O. Partanen, Metsäos. 44,71, 2) J. Myyrä, Talousos. 32,97, 2) A. Lehtinen, Ky Sell. 31,76. — Keihäänheitto: 1) P. Salama, Kuu Pap. 46,50, 2) O. Partanen, Metsäos. 45,53, 3) J. Myyrä, Talousos. 44,53. — Korkeushyppy: 1) P. Salama, Kuu Pap. 155. — Pituushyppy: 1) M. Lampinen, Ky Pap. 617, 2) E. Niemi, Korjausp. 616, 3) R. Kivinen, Korjausp. 601. — Ikämiesten 3-ottelu: 1) A. Lehtinen, Ky Sell. 1081 pist., 2) O. Väärälä, Ky Sell. 1031 pist. Lajeina olivat 100 m., kuula ja korkeus. — Naisten 100 m. juoksu: 1) Eila Rokka, Kauppa Oy. 15,2, 2) Eini Oksanen, Kauppa Oy. 15,3, 3) Kirsti Lagman, Ky Pap. 15,4. — Naisten pituushyppy: 1) Eini Oksanen, Kauppa Oy. 389, 2) Kirsti Lagman, Ky Pap. 354, 3) Eila Orava, Ky Sell. 349.

Suunnistamismestaruuskilpailut. Yleinen sarja, matka 9 km: 1) U. Jyräs, Korjausp. 1,29,40, 2) K. Luode, Korjausp. 1,51,12, 3) T. Juurtola, Talousos. 1,52,09. — Ikämiehet (35-v.), matka 7 km: 1) T. Tuominen, Metsäos. 1,43,08, 2) I. Suominen, Kuu Pap. 1,44,36, 3) H.

Varhomaa, Talousos. 2,05,40. — Ikämiehet (43-v.), matka 7 km: 1) N. Lindblom, Talousos. 2,21,45, 2) F. af Forselles, Konttori 2,32,44. — Naiset, matka, 5 km: 1) Toini Iivanainen, Sos.os. 2,00,22, 2) Alli Lahtinen, Sos.os. 2,03,27, 3) Edit Myöhänen, Kauppa Oy. 2,17,56. — Nuoret, matka 5 km: 1) Bror Perälä, Korjausp. 1,05,02, 2) Börje Perälä, Korjausp. 1,47,22, 3) E. Erkinharju, Rak.os. 2,47,10.

Prosenttiuinti. Arvonnassa jakautuivat palkinnot seuraaville: suurilta osastoilta C. Cedercreutz, Å. Wallén, E. Wallenius, Ethel Johansson ja Alli Lahtinen; pieniltä osastoilta Sirkka Partti, Eini Oksanen, Eila Rokka, Laina Sihvola ja P. Paappanen.

Lentopallisarja. Miesten A-sarja: 1) Korjauspaja III (K. Ollila, Reino ja Risto Aro, P. Karvonen, E. Vainio ja L. Andersson). — Miesten B-sarja: 1) Konttori (S. Ahtinen, L. Berg, G. Biese, C. Hagert, L. Nyholm ja T. Nylund). — C-sarja: 1) Sosiaaliosasto (Toini Iivanainen, Alli Lahtinen, Sirkka-Liisa Laine, A. K. Kantonen, L. Högström ja R. Valleala). — Naisten A-sarja: 1) Kauppa Oy. (Pirkko Henttu, Liisa Poikala, Liisa Lakka ja Tellervo Kontula).

Maastosuunnistamiskilpailu. Yleinen sarja, matka 9 km: 1) H. Paananen 1,38,40, 2) A. Taskinen 2,05,40, 3) Bror Perälä 2,07,40. — Naisten sarja, matka 6 km: 1) Alli Lahtinen 1,51,20, 2) Else Kantola 2,12,20. — Ikämiehet, matka 6 km: 1) I. Suominen 1,50,20, 2) T. Tuo-

minen 1.51.00. — Yli-ikämiehet, matka 6 km: 1) N. Lindblom 1.53.00, 2) N. Jokinen 3.31.10 (9 km).

Kävelyharrastuskilpailu. Miehet: 1) E. Pörsti, Rak. os. 1002 km, 2) Hj. Lahtinen, Puuhiomo, 727 km, 3) O. Hixén, Klooritehdas, 470 km, 4) E. Timonen, Rak.os. 430 km, 5) V. Ehrukainen, Rak.os. 375 km. — Naiset: 1) Anna-Liisa Tuukkanen, Kuu Pap. 710 km, 2) Laila Inkeri Laaksonen, Kuu Saha 632 km, 3) Hilda Toivonen, Spritehdas 516 km, 4) Vappu Järvinen, Päälaboratorio 420 km, 5) Anna-Liisa Nieminen, Kuu Saha 386 km.

Kesäkauden parhaana urheilijana palkittiin Erkki Pörsti Rakennusosastolta kävelyharrastuskilpailuvoiton johdosta.

Liikuntaneuvoja R. Vallealan katsaus kuluneen kesän urheilutoimintaan sisälsi seuraavaa (tähän katsaukseen sisältyy myöskin talvitoiminta):

Kun vertaamme vuoden 1948 liikuntatoimintaa tämän vuoden vastaavaan, voimme todeta, että se on lukumääräisesti jonkin verran pienentynyt. Tämä ei suinkaan ole ollut osoitus siitä, etteikö olisi ollut mahdollisuuksia laajemman toiminnan järjestämiseen, vaan on ennen kaikkea pyritty luomaan yhtenäinen työpaikkaurheilulinja, joka noudattaa melkeinpä yksinomaan joukkourheilun periaatteita. Toisekseen on seuratoimintaa Kuusankoskella kehittynyt jo niin pitkälle, että on tuntunut tarpeettomalta ryhtyä tukemaan sellaisia urheilumuotoja, jotka seurojen taholta ovat kyllin hyvin hoidettuja. Tästä huolimatta on kuitenkin yhtiön taholta kiinnitetty sosiaalisessa työssä liikuntatoimintaan tavalista suurempaa huomiota. Tämä on johtunut siitä, että on todettu, ettei seaurheilu monipuolisesta ja yhä laajentuvasta toiminnastaan huolimatta pysty saamaan kaikkia liikkeelle, ja toisekseen on havaittu, että oma liikuntatoiminta on sittenkin tarpeellista suurine massakilpailuneen kuin myöskin työosastojen välisine kilvoitteluineen. Työpaikkaurheilu pyrki jatkuvasti seuraamaan urheiluelämän kehitystä, tekee aloitteita uusien urheilumutojen herättämiseksi ja muutenkin kohdistaa huomionsa niihin liikuntalajeihin, jotka pystyvät saamaan massoja liikkeelle.

Teollisuuden liikuntatoiminta on viime aikoina saanut huomattavaa mielenkiintoa osakseen. Määrätyt kansalaispiirit ovat ajoittain suhtautuneet hyvinkin vastahakoisesti koko urheilutoimintaan. Tätä ei suinkaan ole toisaalta ihmeteltävä, koska useissa teollisuuslaitoksissa liikuntatoiminta on kohdistunut yksinomaan edustusurheiluun ja huippujen palvomiseen. Siis tavallaan on astuttu järjestöjen varpaille ja siten myöskin vaikeutettu niiden toimintaa.

Jos haluaisimme muutamalla sanalla luonnehtia työpaikkaurheilun periaatteita, esittäisimme ne seuraavassa arvojärjestyksessä:

1) Liikuntatoiminnan on tapahduttava mikäli mahdollista ulkona.

2) Liikuntamuodon on sovelluttava kaikille ikäkausille ja molemmille sukupuolille.

3) Liikuntamuodon on sovittava erikoisesti sille työn tekijäosalle, jota ei muu vaativampi liikunta kiinnosta.

4) Liikuntamuodolla on oltava mielenkiintoa herättäviä palkintoja.

Huonolomisen talven johdosta harrastushiihtoa ei

vuoden aikana järjestetty lainkaan. Katsottiin, ettei sen järjestäminen ollut tarkoitustaan vastaavaa. Karsintahiihdot järjestettiin kuitenkin maaliskuun alussa. Osanottajia ilmaantui kilpailuihin 25, joista 15 parasta pääsi edustamaan tehtaitamme Kymi-yhtymän talvinestaruus-hiihdoissa Haukkasuolla 6. 3. Mieskohtainen naisten mestaruus tuli kotiin ja joukkuekilpailuissa kummassakin toinen sija. Talvitoiminnasta mainittakoon vielä nuorten luistelukilpailut, joihin osallistui 20 tyttöä ja poikaa. Kevättoiminnan aloitti kävelyharrastuskilpailu, joka saavuttikin ensi päivästä lähtien suuren suosion. Kun kilpailujen jälkeen ryhdyttiin kortteja tarkastamaan, todettiin, että viimevuotista 1449 käyntiä vastasi nyt 2945 käyntiä ja vastaavat kilometrimäärät olivat 15.016 ja 28.037. Huippusuoritukseen pääsi miesten sarjan paras, Erkki Pörsti Rakennusosastolta, kävellessä 1002 km. Mainittakoon vielä, että palkintojen jaossa arvottiin hyvät hiihtokengät kaikkien niiden kesken, jotka olivat kävelleet vähintään 300 km. Arpa lankesi Hilda Toivoselle Spritehtaalta.

Kevään suunnistamiskoulutuksen yhteydessä järjestettiin 3 harjoituskilpailua, joihin osallistui yhteensä 32 osanottajaa. Niinpä olikin päästy kevään suurtapaukseen, lentopallomarkkinoihin. Sarjaan osallistui tällä kertaa 21 joukkuetta, joista kertyi osanottajia 126. Talousosaston hegemonia loppui vihdoin ja tilalle tuli Korjauspaja. Naisten sarjassa isännöi edelleen Kauppa Oy. ja B-sarjan yllätyksestä vastasi Konttori. Keskikesällä suoritettiin tavanmukainen prosenttiuinti, joka huonojen olosuhteitten vuoksi ei saavuttanut odotettua menestystä. Vain 118 osanottajaa suoritti vaaditun 50 m:n uinnin. Tähän samaan sarjaan liittyivät haasteuinnit ja Kuusanlammen ympäriuinti, jotka järjestettiin Mannerheim-liiton Kuusankosken osaston kanssa yhteisvoimin. Haasteuinnissa oli 88 ja Kuusanlammen ympäriuintissa 148 osanottajaa. Karsintakilpailut yleisurheilussa toimeenpantiin elokuun alussa. Huolimatta myrskysäästä ilmaantui kentälle 43 kilpailijaa, mutta taso kärsi huomattavasti huonosta säästä sekä kentän raskaudesta ja pehmeystä. Varsinaiset Kymi-yhtymän kesäsestaruuskilpailut pidettiin myöskin Kuusankoskella ja onnistuivat ne sekä järjestelyltään että kilpailullisesti täysipainoisesti. Joukkuesestaruuskin tuli Kuusankoskelle ja kilpailujen yhteydessä suoritettu jalkapallosarjan loppuottelu lisäsi voittojen sarjaa. Kuusankoski voitti nimittäin tässä loppuottelussa Voikaan tehtaan 5—1. Yleisurheilussa saavutettiin useita yhtymän ennätyksiä, joten taso on tässäkin urheilumuodossa todennäköisesti hitaasti nousemassa.

Jalkapallo-otteluja suoritettiin yhteensä 5, joista kolme päättyi voitoksemme, yksi tasapeliin ja yksi häviöön.

Näin olikin päästy syksyyn ja suunnistamistouhuihin. Ensimmäisiin harjoituskilpailuihin, jotka pidettiin uuden hautausmaan itäpuoleisessa maastossa, ilmoittautui 21 osanottajaa. Varsinaiset suunnistamissestaruuskilpailut järjestettiin kaksi viikkoa myöhemmin Nauhan maastossa Voikaan tehtaan kanssa yhdessä. Omia metsäravureita oli mukana 28. Kun vielä mainitsemme tasotusottelut lentopallossa, joihin osallistui 19 joukkuetta 118 pelaajan ja pelaajattaren voimalla, olemme lyhyesti

läpikäyneet vuoden liikuntakasvatustoiminnan tehtäillämme.

Koulutus- ja kurssitoiminta on kuluneen vuoden aikana ollut verrattain vähäistä. Jo mainitun suunnistamis-kurssin lisäksi järjestettiin talvella sekä miehille että naisille pujottelukurssi ja yksinomaan naisille telinevoimistelukurssi. Keväällä naisia ohjattiin pesä- ja lentopallokurssien avulla ja Verlan poikaurheiluleirillä ammennettiin 30:lle nuorukaiselle käytännöllistä ja teoreettista tietoutta urheilun alalta.

Rakenteellisellakin puolella on tapahtunut jonkin verran edistystä. Uusi ruohokenttä ei tosin valmistunut viime kesäksi, kuten tarkoitus oli, mutta ehkä seuraavana kesänä tämä suuri jalkapalloilijoiden unelma toteutuu. Lentopallokenttiä on tehty kaksi lisää ja Kotiharjun pieni urheilupaikka saatu auttavaan kuntoon. Kuusanniemen kärkeen on ilmestynyt uusi uintipaikka ja verkkopalloilijat ovat saaneet kolmannen pelikenttensä pelattavaan kuntoon. Lapsia on myöskin muistettu ja Kuusankosken uimalaitoksen viereen rakennettiin heitä varten erikoinen kahlausallas. Puunjalostusteollisuuden tuotteiden menekin tilapäinen huononeminen on vaikuttanut siihen, että rakenteellista toimintaa ei ole voitu suunnitellussa laajuudessaan viedä läpi.

Tässä tilaisuudessa tullaan myöhemmässä vaiheessa jakamaan yhteensä 99 palkintoa. Varsinaisten lajipalkintojen lisäksi on meillä palkinto, joka on tarkoitettu kauden parhaalle urheilijalle. Tällainen palkinto on aikaisemmin annettu yleisurheilussa, ja sääntöjen mukaisesti ei palkintoa saa antaa peräkkäisinä vuosina samalle miehelle eikä samassa lajissa. Tämän vuoden osalta on ratkaisun tekeminen ollut vaikeata, koska hiihtotoiminta supistui huonon talven johdosta melkein pä olemattomaksi, eivätkä muut lajit, esim. palloilu ja uinti, anna niinkään sopivia vertailuperusteita. Todennäköistä onkin, että palkinto tullaan tästä lähtien antamaan yksinomaan harrastuskilpailuista ja tullaan sitä varten laatimaan erikoissäännöt.

Läsnäolevien on varmaankin mielenkiintoista tietää, millaiseksi tulee muodostumaan vuoden 1950 liikunta-toiminta. Koko yhtymän puitteissa on näitä asioita pohdittu ja 5-henkinen toimikunta on syventynyt erikoisesti harrastuskilpailutoimintaan. Tämän toimikunnan ehdotuksen mukaan suuntautuu yhtiön työpaikkaurheilutoiminta yksinomaan harrastuskilpailuihin. Näitä harrastuskilpailuja on ehdotettu järjestettäväksi seuraavissa urheilumuodoissa: hiihdossa, kävelyssä ja uinnissa. Tämän mukaan tulee esim. prosenttiuinti jäämään kokonaan pois. Mainittujen urheilumuotojen suhde on järjestetty siten, että samanarvoiseksi lasketut suoritukset huomioidaan yhtäsuurilla arpamäärillä, joilla asianomainen kilpailija osallistuu yhteisarvontaan. Niinpä esim. 75 km hiihtäneet osallistuvat yhdellä arvalla yhteisarvontaan, kuten vastaavasti 50 km kävelleet yhdellä arvalla ja uinnissa 1000 m, uineet yhdellä arvalla lopparvontaan. Maksimisuorituksiksi on katsottu hiihdossa 500 km, kävelyssä 300 km ja uinnissa 3.000 m. Näistä suorituksista saa jokaisesta erikseen viisi arpaa.

Lomapalkintoon on mahdollisuus vain kahdessa harrastusmuodossa vuoden aikana. Myöskin on suunnitteilla, että yhtiön harrastuskilpailuihin osallistuvat sai-

sivat oman kankaisen hihamerkin. Tähän merkkiin on oikeutettu jokainen, joka joko yhdessä harrastuskilpailussa saa viiden arvan tuloksen, tai useammassa lajissa yhteenlaskettuna viiden arvan tuloksen. Esim. uinnissa kaksi arpaa, kävelyssä yksi arpa ja hiihdossa kaksi arpaa. Merkki on suunniteltu myöskin sellaiseksi, että mikäli useampana vuonna suorittaa viiden arvan tuloksen, muuttuu merkki jokaiselta vuosisuoritukselta.

Mainitsematta on vielä jäänyt jo viime keväänä aloitettu pöytätennistötoiminta. On ollut myöskin keskustelua oman pöytätennistikerhon perustamisesta, joka olisi sikäli edullinen toimenpide, että pelitoiminnan käytännöllinen järjestely tulisi paljon helpommaksi ja pelaaminen huomattavasti halvemmaksi. Nykyisin sen ollessa yhtiön hallinnassa joudutaan toiminnan ylläpitämiseksi käyttämään palkattuja henkilöitä, mikä luonnollisesti nostaa pelivuorojen hintaa. Jos esim. pöytätennistikerhoon liittyisi 30 jäsentä ja heistä kukin vuorollaan toimisi valvojana, tulisi tällainen valvontavuoro vain kerran kuukaudessa hänen osalleen. Valvojan olisi myöskin helppo kerätä pelimaksut ja ottaa vastaan seuraavan päivän tilaukset. Harjoituskilpailut järjestetään marraskuussa ja mestaruuskilpailut tammikuussa.

Kymin Osakeyhtiön työpaikkaurheilutoiminnan nyt lähtiessä uusille urille, harrastuskilpailujen linjalle, jota näin laajassa mittakaavassa ei vielä missään teollisuuslaitoksessa ole toteutettu, rohkenemme toivoa, että osanotto näihin harrastuskilpailuihin muodostuisi suureksi ja ennen kaikkea jatkuvaksi. Tällaisten kilpailujen tarkoituksenaahan on erikoisesti se, ettei saada harrastajia kerran tai pari ulos, vaan että harrastuksesta muodostuu jokapäiväinen tapa, josta on myöhemmin vaikea luopua. Kun nyt parin kuukauden perästä starttaamme hiihtoharrastuskilpailua silmällä pitäen, toivomme ensiksikin, että lunta on riittävästi ja toisekseen, että hiihtovarusteet ovat silloin kunnossa, kun tarjoutuu ensimmäinen tilaisuus pyyhkäistä yli hohtavien hankien kohti Nauhan idyllistä hiihtomajaa.

Tässä mielessä lähemme aloittamaan talviurheilukautta ja kun ensi keväänä on jälleen tällainen vastaavanlainen tilaisuus, uskon, että ainakin kaikki läsnäolijat yrittävät olla silloin mukana saavutuksensa ja harrastuksensa tunnustusta hakemassa.

Kunniamerkit.

Viime itsenäisyyspäivänä on Tasavallan Presidentti Suomen Valkoisen Ruusun ja Suomen Leijonan Ritarikuntien suurmestarina suonut isännöitsijä Selim Andersénille Saksalan Sahalta Suomen Leijonan Ritarikunnan I luokan ritarimerkin, työnjohtaja Otto Richard Bäckmanille Voikaan Tehtaalta saman Ritarikunnan ansioristin ja viilaaja Matti Mustoselle Juankosken tehtaalta Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan I luokan mitalin.

Teodor V. Unelius.

Viktor B. Lamminpää.

Antti Hannula

Oskari Joukanen.

Pitkäaikaisesti palvelleita.

PORTINVARTIJA TEODOR VILLEHARD UNELIUS

Kymintehtaan Talousosastolta tulee 1. 2. 1950 olleeksi 55 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt lokakuun 3 p:nä 1878 Iitissä, Lyöttilän kylässä. Kuusankoskelle hän muutti vanhempiensa mukana, ollen silloin 8 vuoden ikäinen. Päättettyään koulunkäyntinsä hän meni putsari-pojaksi Kuusankosken Paperitehtaalte, pääsi 16-vuotiaana prässipojaksi ja hoiti lopulta rullamiehelle kuuluvat tehtävät. Vuodesta 1918 lähtien hän on toiminut portinvartijana.

Nuorempana oli Unelius innokkaasti mukana nuorisoseuratyössä. Niin ikään hän kuului paikkakunnalle perustettuun mieskuoroon ja oli Kymintehtaan Urheiluseuran perustajajäseniä. Myöhemmällä iällä ovat harrastukset rajoittuneet kodin piiriin.

Luonteeltaan sävyisinä ja tunnollisesti työstään huolehtivana on portinvartija Unelius hoitanut tehtävänsä esimiestensä tyydytykseksi.

PIIRTÄJÄ VIKTOR BERNHARD LAMMINPÄÄ

Voikaan Piirustuskonttorista tulee 26. 1. 1950 olleeksi 50 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 30. 10. 1884 Kotkassa, mistä perhe muutti Kuusankoskelle ja poika pantiin täällä kansakouluun. Jatkokoulussa järjestettiin opettaja Hultinin aikana insinööri Brejlinin aloitteesta piirustuskurssi v. 1900 ja tällä kurssilla oli mukana Lamminpääkin, joka jo silloin oli työssä Kymintehtaan malliverstaalla. Sieltä Lamminpää siirtyi v. 1908 Kymintehtaan Piirustuskonttoriin ja v. 1918 Voikaalle. Hieman yli 30 vuotta hän on kynää kuljettanut Voikaalla, ensin selluloosatehtaalte, myöhemmin paperitehtaalte ja nykyisin piirustuskonttorissa, ja hauskin on kuulemma ollut koneiden piirtäminen.

Vaimon löysi Lamminpää Kymintehtaalte v. 1906, mutta jäi jo kolmen vuoden kuluttua leskeksi. Lapsia on kaksi poikaa, jotka molemmat ovat nykyisin yhtiömme palveluksessa.

Voikaalle siirryttyään meni Lamminpää uudelleen naimisiin v. 1922. Perhe osti oman talon muutama vuosi sitten ja sen ympärillä olevassa puutarhassa työskentely onkin Lamminpään mielestä erittäin "ratevaa" hommaa työn lomassa. Samoin on myös onkiminen oikein "himo"-huvia vapaa-aikoina. Suurin kala on kuuleman mukaan ollut kilon painoinen ahven.

Lamminpää otti nuorempana innokkaasti osaa nuoris- ja raittiusseuratyöhön ja lisäksi lauleli sekakuorossa. Vuodesta 1926 hän kuului suojeluskuntaan lääkintäkersanttina järjestön lakkauttamiseen saakka. Nuoruudenaikaisiin harrastuksiin kuului myös urheilu: koulantyöntö, pituushyppy ja kolmiloikka. Voimistelu oli kuitenkin vieläkin mieluisampi ajanviete. Lamminpää kuuluiikin voimistelujoukkueeseen, joka esiintyi monissa juhlissa.

KONEVILAAJA EDVARD HASU

Voikaan Korjauspajalta tulee 7. 1. 1950 olleeksi 45 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt kesäkuun 15 p:nä 1880 Valkealassa ja tullut työhön 16. 5. 1904 Voikaan Ulkotyöosastolle. Työskenneltyään siellä jonkin aikaa hän siirtyi 20. 11. 1904 vilaaajaksi Voikaan Korjauspajalle, missä korkeasta iästään huolimatta ahkerana ja tunnollisena edelleenkin hoitaa tehtävänsä.

Hasu on tunnettu innokkaana palokuntalaisena ja on hän kuulunut Voikaan Tehtaan Palokuntaan yli 30 vuotta. Nykyään hänen vapaa-aikansa kuluvat oman puutarhapalstan hoitamisessa.

Valokuvaa emme Hasusta yrityksistämme huolimatta ole onnistuneet saamaan.

Adolf Koskivuolle.

Aarne Hopea.

Sylvester Kansikas.

August Haajanen.

VARASTONHOITAJA ANTTI HANNULA

Kymintehtaan Rakennusosastolta tuli 24. 8. 1949 olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt joulukuun 11 p:nä 1877 Elimäellä. Yhtiön palvelukseen hän tuli 8. 6. 1907 kirvesmieheksi Kuusankosken Rakennusosastolle ja nimitettiin työnjohtajaksi 4. 4. 1919. Nykyiselle osastolleen hän siirtyi 1. 3. 1949 ja työskentelee siellä varastonhoitajana.

Hannula on vaativa ja täsmällinen tehtävissään. Iästänsä huolimatta hän on vieläkin reipas liikkeissään ja otteissaan, mikä suurelta osalta johtunee siitä, että hän oli nuorempana monipuolinen urheilija harrastaen erikoisesti hiihtoa. Hän on uskollisesti ollut mukana yhtiön hiihdoissa.

VAAKAAJA OSKARI JOUKANEN

Kymintehtaan Ulkotyöosastolta tuli 21. 10. 1949 olleeksi 40 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 5. 11. 1886 Iitissä ja tullut yhtiön palvelukseen 15. 6. 1906 purkaustöihin Kymintehtaan Ulkotyöosastolle. Vuonna 1913 hänet nimitettiin samalle osastolle työnjohtajaksi, jota tehtävää hoiti moitteettomasti 25 vuoden ajan. Kesällä 1917 hän oli komennettuna Juantehtaalte järjestämään nostolaitoksen käyntiinpanoa, ja kahtena seuraavana kesänä hän oli Oulokummun kaivoksella lastauttamassa malmia, jonka kuljetusta Kymintehtaalte hän myöskin valvoi. Vuonna 1938 hän siirtyi Kymintehtaan Talousosastolle, missä toimi noin 6 vuoden ajan varastomiehenä yhtiön päävarastolla. Nykyiseen toimeensa Kymintehtaan Ulkotyöosastolle hän siirtyi v. 1945.

Joukasen aikaisemmista vapaa-aikojen harrastuksista mainittakoon vapaaehtoinen maanpuolustustyö. Hän kuului Kymintehtaitten suojeluskuntaan sen perustamisesta lähtien. Joukanen on innokkaasti ja hyvällä menestyksellä harrastanut myös ampumaurheilua.

KIRVESMIES ADOLF KOSKIVUOLLE (ENT. FORSSTRÖM)

Voikaan Rakennusosastolta tulee 1. 1. 1950 olleeksi 40 vuotta Kymin Oy:n palveluksessa. Hän on syntynyt silloisessa Iitin pitäjässä 9. 6. 1880, joten hän on pian 70-vuotias. Yhtiön palvelukseen hän tuli 8. 7. 1898 Voikaan Rakennusosastolle. Oltuaan muutaman kuukauden montunkaivuutyössä hän siirtyi puutyöpuolelle, johon hän olikin jo ennemmin perehtynyt isänsä, rakennusurakoitsijan, opastuksella. Ensimmäiset 10 vuotta hän työskenteli Voikaalla. Tästä ajasta hän oli v. 1902—05 suorittamassa asevelvollisuuttaan kunniakkaassa Kaartin Pataljoonassa. V. 1908 hän siirtyi Kymintehtaan puolelle, mutta palasi taas Voikaalle v. 1927 ja alkoi työskennellä rakennusosastolla asuntorakennuksilla. Siirryttyään v. 1930 tehdasrakennusosastolle hän on pysynyt samalla osastolla jatkuvasti.

Aikaa vuosisadan vaihteessa muistelee Koskivuolle rauhallisena ja miellyttävänä ajanjaksona. Koko kylä oli silloin kuin yhtä perhettä, ei ollut puolue- eikä muita riitoja. Elämä oli jollain tavoin leppoisaa, vaikka esim. työpäivät olivat pitkiä. Mutta työtä oli vähän ja sai olla iloinen, että yleensä sai työtä. Työpaikkoja vaihdeltiin aika helposti; jos joku mestari tarjosi muutaman pennin enemmän palkkaa kuin toinen, niin mentiin sinne. Talvisin ei tehty rakennustöitä, vaan silloin oli keksittävä muuta työtä.

Pitkän elämänsä aikana on Koskivuolle ottanut osaa myös kunnalliseen toimintaan ja kuulunut moniin lautakuntiin, mm. kunnallislautakuntaan, verotuslautakuntaan, huoltolautakuntaan, rakennuslautakuntaan sekä vaalilautakuntaan. Lisäksi hän on v. 1910 perustetun Kymenrannan Sos.-dem. Työväenyhdistyksen puheenjohtaja. Puutyöntekijäin ammattiosastoon hän on kuulunut sotiin asti.

Koko elämänsä ajan on Koskivuolle ollut innokas kalamies ja metsästäjä. Lisäksi oman kodin hoito on vie-

nyt aikansa. Kolme lasta on kasvatettu ja nyt ovat nämä kaikki jo omissa kodeissaan.

YLIMESTARI YRJÖ AARNE ILMARI HOPEA

Kymintehtaan Paperitehtaalta tulee 20. 1. 1950 olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt huhtikuun 22 p:nä 1892 Raumalla ja tullut yhtiön palvelukseen 12. 8. 1909 Voikaan Paperitehtaalte, työskennellen ensin paperikoneilla noin vuoden ajan, minkä jälkeen siirtyi paperisalin kirjuriksi. Oltuaan tässä toimessa kymmenisen vuotta hän sai siirron salimestariksi Kymintehtaan Paperitehtaalte, missä hän nykyisin tunnollisesti ja tarmokkaasti hoitaa ylimestarin tehtäviä.

Innokkaana kala- ja puutarhamiehenä hankki Hopea v. 1924 oston kautta omistukseensa Hopearannan pientilan Lappalanjärven rannalla voidakseen mielin määrin omistautua kummallekin mieliharrastukselleen. Hän on kuulunut Kuusankosken Puutarhaseuran johtokuntaan seuran perustamisesta lähtien, ja varapuheenjohtajana sekä rahastonhoitajana hän on ollut tämän seuran keskeisimpiä henkilöitä koko ajan. Ansioistaan kotipuutarhатыön hyväksi on Suomen Puutarhavielijöiden Liitto kutsunut hänet kunniajäsenekseen ja tunnustukseksi pitkäaikaisesta tuloksellisesta työstä tällä alalla myöntönyt hänelle liiton ansiomerkin. Muista mestari Hopean luottamustoimista mainittakoon, että hän on ollut Kuusankosken kunnan sekä Kymin Osakeyhtiön tehtaiden työläisten sairas- ja hautausapukassan sekä eläkekassan tilintarkastajana. Lisäksi hän on kuulunut Kymintehtaan Mestarikerhoon sen perustamisesta alkaen toimien eri aikoina kerhon puheenjohtajana, varapuheenjohtajana ja kerhomestarina.

Musiikki on aina ollut mestari Hopean sydäntä lähellä ja sen harrastajana hänet paikkakunnalla hyvin tunnetaan. Jo Voikalla ollessaan hän kuului 5 vuotta sikäläiseen 8-miehiseen orkesteriin ja Kuusankoskelle siirryttyään hän liittyi Työväenopiston orkesteriin, josta myöhemmin muodostui Kuusankosken Orkesteri ja jossa hän sitten yhtenä orkesterin kaikkein uskollisimmista ja taitavimmista jäsenistä käytteli viuluun aina viime vuosiin saakka. Tämäkin pitkäaikainen harrastus on palkittu kunniajäsenyydellä Kuusankosken Orkesterin viettäessä viime vuonna 20-vuotisjuhlaansa. Edelleen on mestari Hopea jo pikkupojasta lähtien harrastanut postimerkkien keräilyä ja myös kirjojen keräily on kuulunut hänen harrastuspiiriinsä.

AUTONAPUMIES SYLVESTER KANSIKAS

Kymintehtaan Talousosastolta tulee 18. 2. 1950 olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt maalis-

kuun 28 p:nä 1886 Valkealassa ja tullut 15. 6. 1909 Kymintehtaan Ulkötöosastolle, mistä syyskuussa 1912 siirtyi Ky—Kuu Talliosastolle. Nykyisessä toimessaan hän on ollut vuodesta 1927 lähtien. Tehtävänsä on Kansikas aina suorittanut ahkerasti ja tunnollisesti. Vapaa-aikoi-
naan hän harrastaa kalastusta.

MOKKAMYLLÄRI AUGUST HAAJANEN

Kymintehtaan Paperitehtaalta tulee 22. 2. 50 olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt syyskuun 11 p:nä 1879 Ristiinassa ja tullut yhtiön palvelukseen 16. 4. 1906. Haajanen on työskennellyt eri osastoilla, mm. Voikaan paperi- ja selluloosaosastoilla sekä Kymintehtaan Tehdasrakennusosastolla, kunnes v. 1940 siirtyi Kymintehtaan Paperitehtaalte mokka-mylläriksi, missä toimessa on edelleenkin.

Yhtiön johto pyytää kauttamme kiittää kaikkia edellä mainittuja työn veteraaneja uskollisesta uuras-
tuksesta yhtiön ja samalla koko yhteiskunnan hyväksi ja toivottaa heille parhainta onnea ja menestystä.

Tiedättekö,

että silkki-sukkien ikä pitenee huomattavasti, jos ne pestään joka kerta käytön jälkeen, mutta ei ripusteta kuivumaan, vaan kuivataan pyyheliinan päällä vaakasuoralla alustalla;

että jos villapuserostanne on lähtenyt väri alusvaatteisiin, saadaa tahrat pois kastamalla vaate muutamia kertoja kuumaan veteen;

että ylimääräistä sitruunamehua saadaa, jos kuivak-
si puristettu sitruuna täytetään vedellä;

että leikkokukat kestävät maljakossa kauemmin, jos veteen pannaan hieman hirsensarvisuolaa;

että kaakkuihin, joissa on hyvää kermaa, on käytet-
tävä leivinpulveria, mutta sen sijaan soodaa, jos niis-
sä on hapanta kermaa;

että siirappia voi helposti punnita ilman astiaa, jos se kaadetaan jauhoitettuun vaakakuppiin;

että sukkiin tarttuneet kenkävoidetahrat lähtevät pois vichyvedellä;

että pehmeät harjat saadaa koviksi, jos ne kastetaan alunaliuokseen (50—60 gr alunaa yhteen litraan vettä);

että paperipussi, joka on sidottu suusta kiinni, on mainio paikka lankakerälle neulottaessa.

Opettaja selittää koulussa, että kiinalaisia on niin paljon, että joka viides maailmaan syntyvä lapsi on kiinalainen. Kalle viittaa ja saa vastata:

— Se on hyvä, sillä meitä on vain neljä lasta.

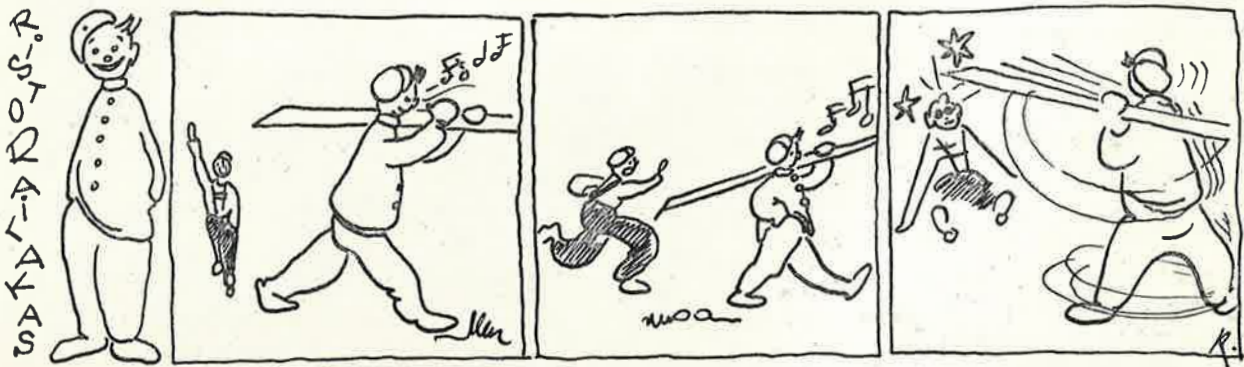

Vanhat kuvat kertovat . . .

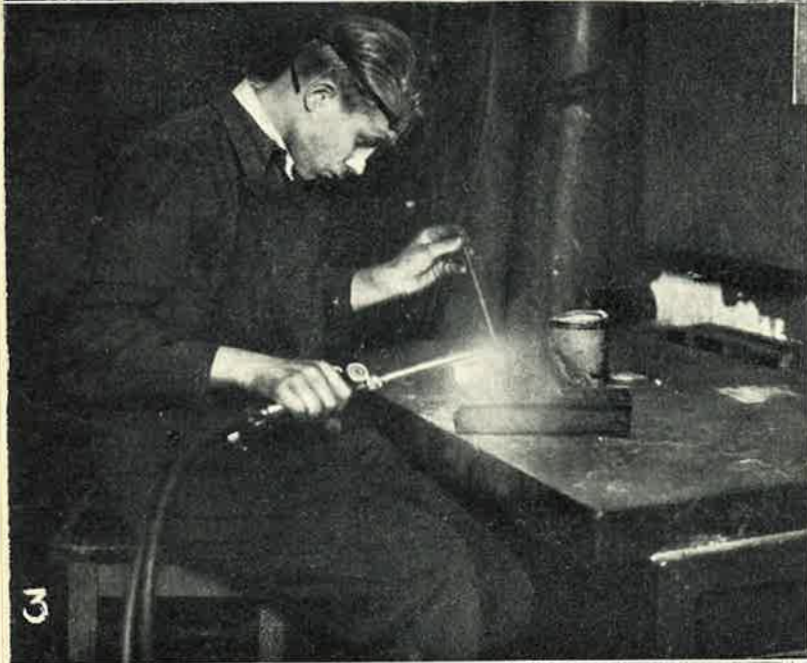
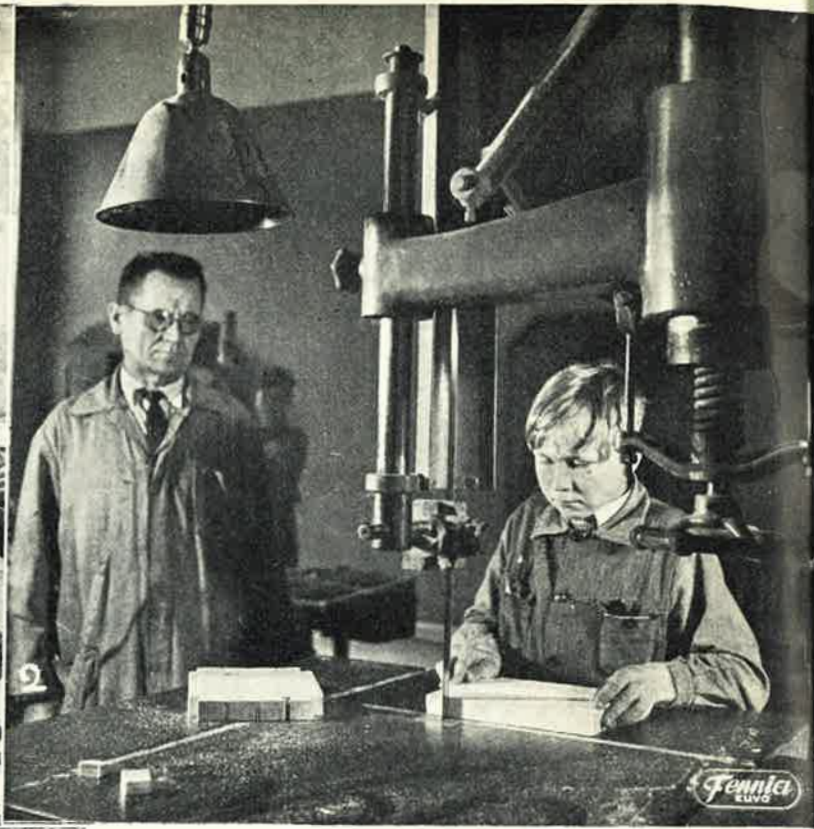
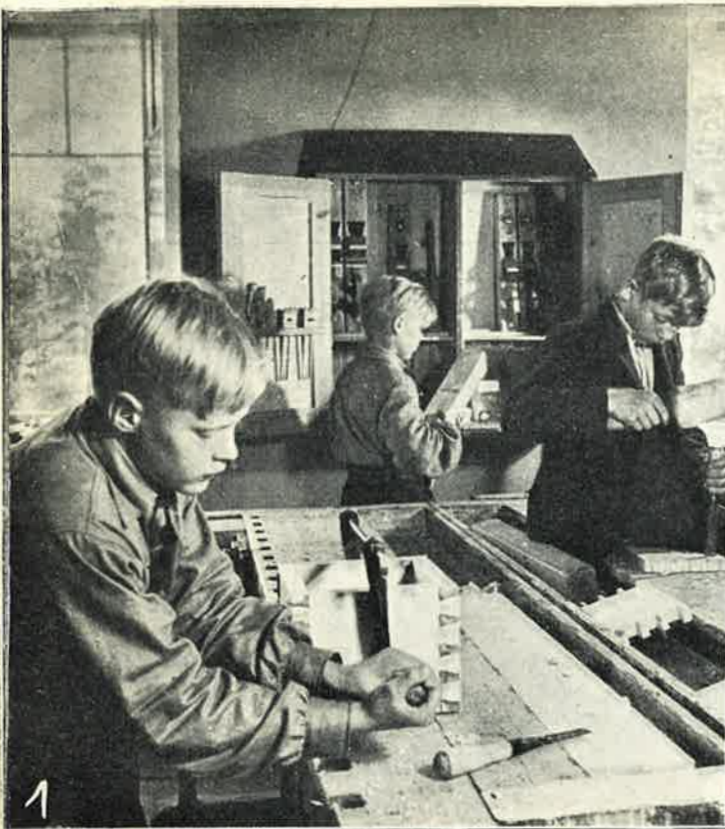
Tällä kertaa julaistussa vanhassa kuvassa nähdään kymmentehtaalaisia hiihtäjiä vuosikymmenien takaa. Henkilöt ovat vasemmalta lukien seuraavat: Kalle Järvelä (nykyinen kauppias, joka myy pääasiallisesti urheilu-tarvikkeita), maanviljelijä Emil Rastas, Australiaan aikoinaan muuttanut Matti Löytty, varastokekspediööri Kalle Aarnio ja Toivo Lahtinen. Näistä ei viimeksimainittu enää ole elävien joukossa eikä Löytystäkään ole pitkini aikoihin mitään kuulunut. Hiihtäjät on valokuvattu palattuaan Sääksjärvellä pidetyistä suurista

hiihtokilpailuista, joihin osallistui tekijämiehiä sekä läheltä että kauempaakin. Näissä kilpailuissa tuli Järvelä toiseksi, Lahtinen 3:nneksi, Rastas 6:nneksi ja Aarnio 8:nneksi. Hiihdeävä matka oli 15 km ja tavallisuudesta poiketen suoritettiin kilpailu murtomaalla eikä tasamaalla, kuten silloin yleensä oli tapana. Edellisissä kilpailuissa Villikkalassa oli Löytty selviytynyt voittajana 20 km. matkalla ja sitä ennen oli taas Aarnio saanut ensimmäisen palkinnon.

Kuvassa taustalla Mäyrämäki.

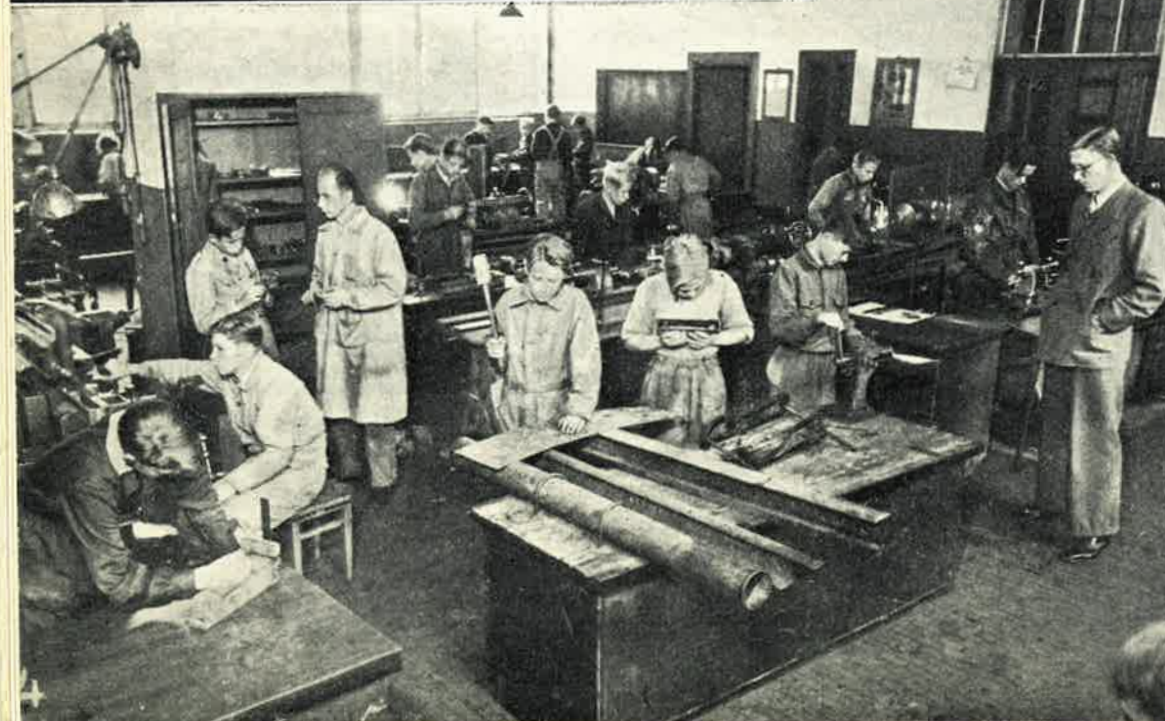

Älä kulje työssä ollessasi omiin ajatuksiisi vajonneena.

Kuvia 35-vuotiaasta

1. Nämä liitokset ovat vaikeita. Perunakappa on ei
2. Koneet ovat jännittäviä, mutta vaarallisia. Opetta
3. Tämä poika hitsaa jo kuin ammattimies konsanaan
4. Työn sinfoniaa metalliosaston isossa työpajassa. T
- doille.
5. Hiekkalaatikossa leikkimistäkö? Ei, vaan työskent
- tarkkuutta ja huolellisuutta.
6. Illoisella mielellä työkin luistaa kuin leikiten.
7. Aamiaisen valmistuksessa on monta vaihetta: liha
8. Alku aina hankala, mutta syntyväthän ne sievät
9. Kodin perustaminen ei tule kalliiksi, kun on käte
- nekaluja, jotka voi tuoda omaan pesään.

ammattikoulustamme.

ensimmäinen harjoitustyö puutyöosastolla.
tata valvoo ensimmäisiä yrityksiä vannesahan käytössä.
n.

Täällä luodaan pohja myöhempien vuosien ammattitai-
ntelyä ammattikoulun valimossa. Kaavaaminen vaatii

ha on jauhettava ja sipulit hienonnettava.
t työpuvut kuitenkin lopuksi.
evyyttä ja muutamia ammattikoulussa valmistettuja huo-

Insinööri S. Hansen
50-vuotias.

50 vuotta täyttää helmikuun 19 p:nä diplomi-insinööri S. Hansen Voikaalla.

Insinööri Hansen on syntynyt Maarianhaminassa, missä hän myös on käynyt koulunsa ja tullut ylioppilaaksi v. 1918. Tämän jälkeen hän jatkoi opintojaan Åbo Akademiassa, suorittaen diplomi-insinööritutkinnon v. 1923. Kesällä 1923 hän oli harjoittelijana Varkauden Selluloosatehtaalla ja 26. 1. 24 tuli Kymin Osakeyhtiön palvelukseen Voikaan Selluloosatehtaalle, missä hän ensin toimi nuorempana mestarina 1. 10. 26 asti ja siitä lähtien vuoden 1944 kesään asti insinöörinä. Vuoden 1944 loppupuolen ins. Hansen oli Klooritehtaan sivutuoteosaston käyttöinsinöörinä sekä 1. 1.—1. 12. 45 Voikaan Karbiditehtaan insinöörinä. Viimemainitusta päivämäärästä lähtien hän on toiminut ensimmäisenä apulaisinsinöörinä Voikaan Selluloosatehtaalla.

Ahvenanmaalla syntyneenä purjehdus ja kalastus ovat lähellä ins. Hansenin sydäntä ja viettääkin hän kaikki lomansa Ahvenanmaalla näissä merkeissä. Äskeisinä pulavuosina hän innokkaana puntarhavlilijänä tuli laajalti tunnetuksi erinomaisista kessuviljelmistään. Postimerkkeilyä ei myöskään saa unohtaa, kun on puhe ins. Hansenin mieliharrastuksista, minkä lisäksi hän aikaisemmin oli vielä hyvin kiinnostunut turkiseläinten kasvatuksenkin.

Isänmaanrakkaus on sivistyneen ihmisen ensimmäinen hyve.

Napoleon.

On heikkoutta olla liiaksi tyytymätön itseensä ja tyhmyyttä olla liian tyytyväinen.

Madame de Sablé.

Joka etsii virheetöntä ystävää, jää ilman ystävää.

P. H. D. Holbach.

Elämä alkaa vasta sinä päivänä, jolloin ihminen rakastaa. Siitä päivästä pitäisi kaikkien muistelmien alkaa.

Julius Pederzani-Weber.

Talven kilpailutoiminta Voikaan tehtaalla.

Voikaan tehtaan sosiaaliosaston toimesta tullaan talven aikana järjestämään seuraavat kilpailut:

Shakkimestaruuskilpailut.

Tehtaan shakkimestaruuskilpailut järjestetään tammi—maaliskuun välisenä aikana Yrjönojan kerhohuoneustossa keskiviikkoisin klo 18.00—22.00, ollen ensimmäinen kilpailutilaisuus 11. 1. 1950.

Kilpailu suoritetaan yksinkertaisena sarjana A- ja B-sarjoissa, jolloin kilpailijat pelaavat jokaisen vastustajansa kanssa. Pisteet lasketaan seuraavasti: voitto 1 piste, tasapeli $\frac{1}{2}$ pistettä ja hävö 0 pistettä. Saman pistemäärän saavuttaneiden kesken pelataan uusintaottelu, mikäli kysymyksessä on palkintosijojen ratkaiseminen. Viidelle parhaalle kummassakin sarjassa jaetaan arvoesinepalkinnot.

A-sarjaan on viimekertaisen turnauksen perusteella valittu seuraavat pelaajat: Väinö Salonen, Sture Hansen, Eino Matilainen, Alpo Nikkinen, Olavi Holli, Veikko Aranko, Olli Rinne, Veikko Syväjärvi, Raimo Puranen ja Pentti Parvinen.

B-sarjaan ovat oikeutettuja osallistumaan kaikki tehtaan palveluksessa olevat henkilöt, lukuunottamatta A-sarjan pelaajia.

Ilmoittautumiset on lähetettävä urh.-neuvoja O. Rautjärvelle 4. 1. 1950 klo 16.00 mennessä.

Pöytätenniskilpailut.

Tehtaan ensimmäiset pöytätennismestaruuskilpailut järjestetään tammi—helmikuun välisenä aikana Yrjönojan kerhohuoneustossa, ollen ensimmäinen pelitilaisuus 16. 1. 1950.

Kilpailu suoritetaan yksinkertaisena sarjana seuraavissa sarjoissa:

Sarja A, miesten kaksinpeli.

Sarja B, naisten kaksinpeli.

Sarja C, nelinpeli.

Kilpailuun saavat osallistua kaikki tehtaan palveluksessa olevat henkilöt. Nelinpelissä määrätään parit arvonnalla perusteella.

Kilpailussa noudatetaan Suomen Pöytätenniliiton voimassa olevia pelisääntöjä ja pelataan ottelut kolme-eräisinä. Pisteitä annetaan voitosta 2 ja häviöstä 0. Saman pistemäärän saavuttaneiden kesken suoritetaan uusintaottelu, mikäli kyseessä on palkintosijojen ratkaiseminen.

Ilmoittautumiset on tehtävä urh.-neuvoja O. Rautjärvelle 11. 1. 1950 klo 16.00 mennessä, jonka jälkeen kilpailijoille ilmoitetaan ottelujen suoritusjärjestys.

Tehtaan hiihtomestaruuskilpailut pidetään helmikuun aikana.

Kymenlaakson Viestinhiihto suoritetaan 5. 3. 1950 matkalla Kotka—Voikka. Tehtaan osallistuu kilpailuun yhdellä joukkueella.

Yhtymän hiihtomestaruuskilpailut pidetään Verlassa myöhemmin määrättävänä aikana.

Suunnistamiskilpailut

Juurikorvessa.

Sunnuntaina lokakuun 9 p:nä pidettiin Juurikorven maastossa Kymenlaakson teollisuus- ja liikelaitosten sekä varuskuntien ensimmäiset suunnistamiskilpailut, joiden järjestelystä huolehti Juurikorven tehdas. Näiden kilpailujen aloitteentekijänä toimi "Kymenlaakson Viestin" järjestelytoimikunta, tarkoituksenaan saada myös suunnistamisessa aikaan jokavuotiset suurkilpailut Kymenlaakson eri teollisuus- ja liikelaitosten sekä varuskuntien välillä. Nämä ensimmäiset kilpailut onnistuivatkin kohdallisen hyvin, joten kilpailuja kannattaa edelleen jatkaa ja kehittää niistä syksyn suuritapaus Kymenlaakson urheiluelämässä.

Kilpailujen isäntänä toimi, kuten mainittu, Juurikorven tehdas, ja tekikin sen moitteettomasti. Kilpailuradat oli suunnitellut ja merkinnyt asemapäällikkö Kajava ja olivat kilpailijat ratoihiin tyytyväisiä. Osanottajia oli ilmoittautunut kaikkiaan 256, joista kuitenkin osa jäi saapumatta. Kaikkiaan suoritettiin kilpailun loppuun 160 suunnistajaa.

Omien edustajiemme sijoitukset näissä kilpailuissa jäivät kovin vaatimattomiksi, mutta eipä heiltä suuria osatun odottaakaan. Miellyttävänä yllätyksenä on kuitenkin mainittava Voikaan V. Miettisen hyvä suoritus omassa sarjassaan. Toivottavasti myös meidän tehtaillamme saadaan harrastus tätä hauskaa urheilumuotoa kohtaan nousemaan, ja tällöin on meillä myös paremmat mahdollisuudet tasapäiseen kamppailuun toisten kanssa.

Parhaat tulokset:

A-sarja, matka 9,9 km. 1) E. Naapuri, Haminan Var., 1.16,56; 2) P. Naukkarinen, LentoR. 3., 1.17,08; 3) V. Ikonen, Sunila Oy., 1.20,19; 4) Lautala, Haminan Var., 1.24,09; 5) A. Korppi, Sunila Oy., 1.25,17; 6) H. Hasu, Kouvolan Var., 1.26,51; 7) A. Ek, JR 9., 1.27,47; 8) M. Nokka, Pion.R. 1.28,21; 9) O. Parkkonen, Kouvolan Var., 1.30,20; 10) V. Lajunen, Tampella Oy., 1.33,06.

33)	K. Luode, Kymin Oy., Kuusankoski	1.58,14.
34)	U. Jyräs, —, —	1.58,19.
53)	V. Saarinen, —, —	2.19,19.
62)	T. Nylund, —, —	2.36,11.
67)	H. Varhomaa, —, —	2.47,12.
71)	O. Lehtinen, —, —	2.52,15.
72)	J. Salojärvi, —, —	2.56,26.

C-sarja, 35—42-vuotiaat, matka 8,2 km. 1) J. Peippo, JR 9., 1.04,38; 2) V. Miettinen, Kymin Oy., Voikka, 1.23,18; 3) Kuoppa, Haminan Var., 1.25,44; 4) Kamppi, Kouv. Var., 1.28,00; 5) N. Ylönen, Myllykoski, 1.29,08; 6) P. Savia, Sunila Oy., 1.32,55; 7) A. Bister, Pion.R., 1.33,33; 8) I. Suominen, Kymin Oy., Kuusankoski, 1.34,32; 9) L. Siirpää, Tampella Oy., 1.38,24; 10) M. Mäkelä, Myllykoski, 1.38,34.

23)	V. Nurminen, Kymin Oy., Voikka	2.06,35.
26)	M. Pirinen, —, —	2.26,06.

D-sarja, yli 42-vuotiaat, matka 8,2 km. 1) V. Mäkelä,

Tampella Oy., 1.18,31; 2) V. Pöyhönen, Sunila Oy., 1.26,52; 3) W. Johansson, Kouvolan Kirja- ja Kivipaino, 1.33,21; 4) E. Sarkeala, Karhula Oy., 1.59,01; 5) Putanen, LentoR. 3., 1.59,53; 6) U. Aarnio, Myllykoski, 2.01,40; 7) Jantunen, Haminan Var., 2.05,45; 8) M. Tuominen, Sunila Oy., 2.22,35; 9) E. Karvonen, Kouvolan Var., 2.23,30; 10) Vanninen, Haminan Var., 2.33,06; 13) F. af Forselles, Kymin Oy., Kuusankoski, 2.43,16.

Nuorten sarja, matka 5,8 km. 1) P. Laurila, Tampella Oy., 47,25; 2) P. Hietala, Karhula Oy., 56,54; 3) S. Kähkönen, Sunila Oy., 1.00,06; 4) V. Tani, Tampella Oy., 1.01,18; 5) A. Taskinen, Kymin Oy., Voikka, 1.01,22; 6) P. Porvari, Myllykoski, 1.01,46; 7) V. Rämä, Myllykoski, 1.02,21; 8) Börje Perälä, Kymin Oy., Kuusank., 1.03,32; 9) A. Kareinen, Sunila Oy., 1.03,42; 10) P. Värjä, Kymin Oy., Voikka, 1.04,33; 11) Bror Perälä, Kymin Oy., Kuusank., 1.06,32; 14) T. Hietanen, Kymin Oy., Voikka, 1.13,45.

Naisten sarja, matka 5,8 km. 1) T. Martikainen, Sunila Oy., 1.10,40; 2) A-L. Valve, Kouvolan Kirja- ja Kivipaino, 1.29,32; 3) A. Sihvola, Myllykoski, 1.30,05; 4) K. Kuusi, Myllykoski, 1.33,42; 5) Hilikka Kuusela, Kymin Oy., Voikka, 1.33,52; 6) K. Tuominen, Sunila Oy., 1.41,53; 7) S. Mäenalusta, Sunila Oy., 1.45,18; 8) E. Hasu, Myllykoski, 1.51,49; 9) K. Kanto, Sunila Oy., 2.09,32; 10) Gyllström, Sunila Oy., 2.47,35.

Joukkuekilpailu. (10 miehen keskiäika: 6 A-sarjasta ja 4 C- ja D-sarjoista): 1) Sunila Oy. 1.49,33,7; 2) Karhula Oy. 1.51,36,2; 3) Haminan Varuskunta 1.52,48,8; 4) Tampella Oy. 1.57,04,1.

Joukkuekilpailu. (5 parhaan keskiaika nuorten ja naisten sarjoista): 1) Sunila Oy. 1.20,19,8; 2) Myllykoski 1.23,56,6; 3) Tampella Oy. 1.51,19,1.

Suunnistamiskilpailut

Voikaalla.

Sunnuntaina lokakuun 2 p:nä pidettiin Lyöttälän maastossa Voikaan tehtaan ensimmäiset suunnistamismestaruuskilpailut, jotka olivat samalla valintakilpailut Kymenlaakson teollisuuslaitosten välisiin kilpailuihin.

Kilpailuja suosi kaunis syksyinen sää, mutta tänään ei pystynyt houkuttelemaan kilpailijoita liikkeelle enempää kuin 14, joista vielä 4 keskeytti.

Tulokset:

Yleinen sarja, matka 9 km: 1) Tauno Suur-Askola, Puuhiomo, 2.12,40; 2) Risto Aarnio, Konttori, 2.31,20; 3) Jarl Rosenberg, Konttori, 2.49,40.

Yli 35-vuotiaat, matka 7 km: 1) V. Miettinen, Puuhiomo, 1.22,24; 2) Veikko Nurminen, Höyry, 1.35,04; 3) Martti Pirinen, Puuhiomo, 1.56,30.

Naisten sarja, matka 5 km: 1) Hilikka Kuusela, Sos.-osasto, 2.14,12.

Nuorten sarja, matka 5 km: 1) Antero Taskinen, Korj.-paja, 1.04,03; 2) Pertti Värjä, Korj.-paja, 1.40,40; 3) Tauno Hietanen, Sähkö, 1.49,33.

MERKKIPÄIVYÄ

KYMİNTEHTAALLA.

75-VUOTIAS.

Rouva Lydia Maria Massala, Kymintehtaan Selluloosatehtaalta, 6. 1. 50. Hän on ollut yhtiön palveluksessa jo kokonaista 53 vuotta, työskennellen koko tämän ajan kirjurina Kymintehtaan Selluloosatehtaalla, jonka kehitysvaiheet hän on nähnyt sen perustamisesta nykyhetkeen saakka. Sydämen sivistystä omaavana on rva Massala suhtautunut kanssaihmiisiinsa aulista palvelushalua osoittaen ja niinpä hän on saanutkin laajan ystäväpiirin, joka toivottaa hänelle parhainta onnea merkkipäivän johdosta.

70-VUOTIAS.

Ammattikoulun puutyönopettaja Antti Nestor Korpi 1. 1. 50. Hän on syntynyt Elimäellä. Siellä hän myös aloitti koulunkäyntinsä, mutta päätti sen Kymintehtaalla. Kansakoulusta päästyään hän meni puusepän oppiin Kouvolaan Nygrenin puusepänliikkeeseen, missä työskenteli vuoden verran. Sen jälkeen seurasi vielä kolmen vuoden oppiaika eräässä helsinkiläisessä puusepänliikkeessä ja niin oli pohja tulevaa ammattia varten luotu. Oltuaan opista päästyään jonkin aikaa töissä Helsingissä Korpi palasi marraskuussa 1904 takaisin Kymintehtaalle ja tuli yhtiömme palvelukseen Kymintehtaan malliverstaalle. Töihin ryhtymisestä täällä on siis kulunut ummelleen 45 vuotta. Vuonna 1926 hänestä tehtiin ammattikoulumme puutyönopettaja ja tässä toimessa hän on edelleenkin. Ikäisekseen sekä ruumiillisesti että henkisesti harvinaisen pirteänä hän hoitaa tehtävänsä kaikkien tyydytykseksi. Monet oppilaspolvet ovat oppineet tuntemaan hänessä tunnollisen ja taitavan opettajan, jolle oppilaan edistyminen on aina ollut sydämen asia. "Nestorin" koulussa on nikkari tullut monesta sellaisestakin pojasta, jolla alussa on näyttänyt olevan "peukalo keskellä kämmettä".

Opettajakautenaan on Korpi itsekin kerran ollut "oppilaana", nimittäin Ammattienedistymislaitoksessa ammattikoulujen työopettajille järjestetyillä kursseilla. Myöhemminkin on tällaisia kursseja opettajapätevyyden täydentämiseksi silloin tällöin pidetty, mutta Korpi on katsottu siinä määrin "ulosoppineeksi", ettei häntä ole niille komennettu. Työ on Korvelle aina ollut kaikki kaikessa ja mitään hän ei ole vieroksunut niin kuin laiskottelemista. Ammattikouluasiain hän on jo nuoresta pitäen ollut kiinnostunut ja tuntee suurta iloa siitä, että tämän paikkakunnan nuorilla on tilaisuus opiskella ammattikoulussa. Korven mieliharrastuksia on ollut musiikki. Hän on soittanut viulua ja torveakin. Mutta erikoisesti on mainittava hänen osuutensa kuorotoiminnassa tällä paikkakunnalla. Kun Kymintehtaan Sekakuoro "Kaiku" v. 1907 eli siis yli 40 vuotta sitten perustettiin, oli hän jo silloin mukana ja on siitä lähtien jatkuvasti kuoron riveihin kuulunut, tällä hetkellä ainoana perustajajäsenistä. Hän on siis Nestor muutenkin kuin vain nimeltään. Nuoruudessaan harrasti Korpi myös voimistelua ja urheilua ja nähtiinpä hänet teatterilavallakin nuorisoseuran ja Kaiku-kuoron esittämässä näytelmässä. Teatteri ja musiikki, ne ovat olleet eräitä virkistäviä keitoita hänen pitkän elämänsä varrella.

60-VUOTIAITA.

Vartiomies Bruno Ikonen, Kymintehtaan Ulkotyöosastolta, 2. 1. 50. Hän on tullut yhtiön palvelukseen 12. 5. 1920 Kymintehtaan Paperitehtaalle. Oltuaan sen jälkeen useampaan otteeseen Kymintehtaan Rakennusosastolla, Kuusankosken Puutarhassa ja Metsäosastolla hän siirtyi maaliskuussa 1931 vuolijaksi Kymintehtaan Ulkotyöosastolle. Siitä lähtien hän onkin pieniä tilapäisiä poissaoloja lukuunottamatta työskennellyt samalla osastolla erilaisissa tehtävissä ja on nykyisin vartiomiehenä Saksanahon ja Savonrannan puutavaravarastoilla. Vapaa-aikoinaan hän harrastaa kalastusta.

Lydia Massala.

Nestor Korpi.

Bruno Ikonen.

Ambulanssiauton kuljettaja Malakias Kalso, Kymintehtaan Talousosastolta, 15. 1. 50. Hän on syntynyt Hartolassa, Kuivajärven kylässä, mistä joutui pieninä poikana muuttamaan Mäntyharjuun. Ensimmäiset askeleet eläuksensa hankkimisen tiellä hän otti karjapaimenena, ja niin pian kuin poika ylettyi auran kurkeen, hän ryhtyi kyntömieheksi. Mäntyharjusta Kalso siirtyi Iittiin ja sieltä v. 1912 Kymintehtaan ajomieheksi tehtaan sairaalaan. Tätä tehtävää hän on sitten uskollisesti hoitanut jo lähes neljänkymmenen vuoden ajan. Nuorena Kalso oli mukana urheilu- ja nuorisoseuratoiminnassa. Urheilulajeista varsinkin paini kiinnosti häntä. Hän on kuulunut tehtaan palokuntaan yli 20 vuotta. Luonteeltaan hyväntuulisena ja leikinlaskuun aina valmiina on Kalso saanut ystävikseen kaikki hänen kanssaan niin työssä kuin sen ulkopuolellakin kosketuksiin joutuneet.

Koneenhoitaja Hugo Paavola, Kymintehtaan Paperitehtaalta, 3. 2. 50. Hän on syntynyt Vehkalahdella ja tullut yhtiön palvelukseen v. 1910 paperiosastolle. Käytyään läpi kaikki asteet paperikoneella hänet nimitettiin v. 1917 koneenhoitajaksi. Oltuaan v. 1928 vajaan vuoden Porin paperitehtaalta Paavola palasi takaisin Kymintehtaan PK 3:n hoitajaksi ja on tässä toimessa edelleenkin.

50-VUOTIAITA.

Siivooja Tyyne Maria Romppanen, Klooritehtaalta, 4. 1. 50. Hän on syntynyt Kuusankoskella ja tullut yhtiön palvelukseen 15-vuotiaana asiatyöksi Kymintehtaan Paperitehtaalte. Työskenneltyään sittemmin eri osastoilla hän erosi yhtiön palveluksesta mentyään v. 1927 naimisiin. Mieheensä kuoltua hän tuli uudelleen työhön v. 1935, tällä kertaa Kuusankosken Paperitehtaalte. Nykyisin hän toimii siivoojana Klooritehtaalte. Rva Romppasen mieliharrastuksena on kodinhoidon ohella kirjallisuus.

Apumies Ukko Veikko Miikkulainen, Ky Rakennusosastolta, 12. 1. 50. Hän on syntynyt Heinävedellä, mistä nuorena miehenä lähti maailmalle onneaan koettamaan. Työskenneltyään noin 7 vuotta Kaukaan Tehdas Oy:n faneeritehtaalte Lauritsalassa ja Valtion Rikkihappotehtaalte Lappeenrannassa hän siirtyi v. 1935 Kuusankoskelle yhtiöemme palvelukseen Ulkotyöosastolle. Oltuaan välillä Insinööritoimisto Palmbergin palveluksessa hän tuli v. 1941 takaisin yhtiöömmä. Sii-

tä huolimatta, että Miikkulainen on muuttanut paikasta toiseen, on syntymäseutu aina ollut hänen mieleissään, jopa siinä määrin, että hän on kirjoittanut muistiin Heinäveden Kerman kanavan liepeillä sijaitsevan Kerman kylän vaiheita. Isänsä kertomat ja muilta kuulemansa vanhat tarinat ja tapahtumat ovat näin muistelmiksi koottuina. Miikkulaisen vapaa-ajan harrastuksiin kuuluu lisäksi piirtäminen ja maalaus, joita hän tekee noin vain omaksi huvikseen. Nuoruusvuosinaan hän harrasti myös urheilua, erikoisesti juoksua, saavuttaen v. 1930 Etelä-Saimaan piirin mestaruuden murtomaa-juoksussa.

Veturinkorjaaja Emil Lamminpää, Kymintehtaan Raitiotieosastolta, 20. 1. 50. Hän on tullut yhtiön palvelukseen syksyllä 1914 tukkien merkitäjäksi Kymintehtaan Ulkotyöosastolle. Oltuaan välillä muissa töissä samalla osastolla hän siirtyi kesällä 1918 junamieheksi eli jarrupojaksi, niinkuin nimitys siihen aikaan kuului. Parin vuoden kuluttua hänet nimitettiin veturinlämmittäjäksi, jota tehtävää hoiteli aina vuoteen 1939. Silloin nuoremmat miehet kutsuttiin "ylimääräisiin" ja Lamminpää joutui veturinkuljettajan vaativaan tehtävään. Toimittuaan välillä veturien korjaustöissä siirtyikin hän kesällä 1945 vakinaiseksi korjausmieheksi Kymintehtaan Raitiotieosastolle, jossa työnsä esimerkillisellä tavalla suorittaen työskentelee edelleenkin. Lamminpään vapaa-aikojen harrastuksiin kuuluu vielä nykyisinkin melkein jokasunnuntainen kalastus varsinkin talvisaikaan. Aikaisemmin hän kuului 19 vuotta Kymintehtaan Työväenyhdistyksen torvisoitokuntaan ja nuorena miehenä soitti vuoden verran soitilasoitokunnassakin.

Koneenhoitaja Hugo Kustaa Adolf Antila, Kuusankosken Paperitehtaalte, 27. 1. 50. Hän on syntynyt Lempäälässä ja tullut yhtiön palvelukseen 23. 9. 1925 Voikaan Paperitehtaalte, ollen ensin res.-silinterimiehenä ja myöhemmin silinterimiehenä. Vuonna 1927 hän erosi ja oli välivuodet Valkeakoskella, kunnes 6. 5. 1935 palasi takaisin yhtiöömmä koneenhoitajaksi Kuusankosken Paperitehtaalte. Tässä toimessa hän on edelleenkin.

Siivooja Impi Tyyne Petman, Kymintehtaan Puuhiomolta, 5. 2. 50. Hän on syntynyt Valkealassa ja tullut yhtiön palvelukseen v. 1919 Ky-Kuu Ulkotyöosastolle, mistä v. 1920 siirtyi Kuusankosken Puuhiomoon. Siellä hän työskenteli yhtämittaa aina vuoteen 1940,

Malakias Kalso.

Hugo Paavola.

U. V. Miikkulainen.

Kalle Kiviluoto.

Aatami Suhonen.

Hugo Järvinen.

jolloin oli muutaman kuukauden työssä Kymintehtaan Korjauspajalla, palaten sitten takaisin entiselle osastolleen. Vuonna 1942 hän siirtyi Kuusankosken Paperitehtaalte paperinjalostusosastolle ja sieltä v. 1947 Kymintehtaan Puuhiomoon, missä työskentelee siivoojana. Hän on saanut yhtiön ansiomerkin 25-vuotisesta palveluksesta. Vapaa-ajat kuluivat nykyisin kotitaloustöissä ja oman kodin kunnostamisessa.

Märän massan vastaanottaja Lydia Hannunen, Kymintehtaan Selluloosatehtaalta, 6. 2. 50. Hän on syntynyt Ruotsinpyhtäällä ja tullut yhtiön palvelukseen mainitulle osastolle 7. 5. 1944. Vapaa-aikoinaan hän harrastaa käsitöitä, marjastamista ja puutarhanhoitoa.

Voima-aseman hoitaja Hjalmar Leonard Åkerström, Kymintehtaan Sähköosastolta, 20. 2. 50. Yhtiön palvelukseen hän tuli 5. 4. 1921 Kymintehtaan Rakennusosastolle, mistä 11. 4. 1922 siirtyi hissimieheksi Kuusankosken Paperitehtaalte ja sieltä 24. 5. 1923 Voikaan Sähköosastolle. Sähköstä hän sitten alansa löysikin, ja työskenneltään ensin mainitulla osastolla asentajana ja moottoreiden hoitajana siirtyi 26. 3. 1928 Kymintehtaan Sähköosastolle voima-aseman hoitajaksi vesivoimalaitokselle, jossa oli kaksi tasavirtageneraattoria. Kun tämä voima-asema poistettiin käytöstä, siirtyi Åkerström nykyiseen toimeensa Keltin voima-aseman hoitajaksi.

Kirvesmies Johannes Paasonen, Kymintehtaan Rakennusosastolta, 27. 2. 50. Hän on syntynyt Mäntyharjussa. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1922 Voikaan Korjauspajalle. Pienempiä katkoja lukuunottamatta hän työskenteli Voikaan tehtaalte eri osastoilla

1. 4. 48 saakka, jolloin siirtyi nykyiselle osastolleen. Paasonen on innokas puutarhanhoitaja ja metsämies ja myös puusepäntyöt kuuluvat hänen vapaa-aikojen harrastuksiinsa. Hän on toiminut useita vuosia järjestysmiehenä Voikaan Seuratalolla.

VOIKAALLA.

70-VUOTIAITA.

Paperimestari Kalle Kiviluoto, Voikaan Paperitehtaalte, 6. 1. -50. Hän on syntynyt Sääkmäellä ja saanut alkukasvatuksen Nokialla, missä 15-vuotiaana meni paperitehtaalte prässipojaksi. Yhtiömme palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran kesäkuussa 1900. Vuonna 1904 hän siirtyi takaisin Nokialle, mistä v. 1907 palasi Voikaalle koneenhoitajaksi. Paperimestariksi hänet nimitettiin 10. 2. 1919. Yhtiömme palveluksessa Kiviluoto tulee olleeksi 47 vuotta. Nuorempana hän oli innokas kalamies.

Tikkusihtimies Aatami Suhonen, Voikaan Puuhiomolta, 7. 1. -50. Hän on syntynyt Jäppilässä ja tullut yhtiön palvelukseen v. 1902 Voikaan Ulkotyöosastolle, työskennellen sen jälkeen useilla eri osastoilla, m.m. selluloosa-, saha-, rakennus-, höyry- ja paperiosastoilla yhteensä yli 45 vuotta. Leikkiä laskien hän sanookin olleensa tähän mennessä kaikissa muissa hommissa paitsi ei hevosmieshenä. Voikaan Puuhiomon tikkusihtille hän tuli v. 1938, hoitaen edelleenkin tunnontarkasti tehtäväänsä. Suhosen vapaa-aikojen harrastuksista mainittakoon puutarhanhoito, johon hän on erikoisesti kiinnostunut. Hän on toiminutkin Voikaan "puutarhurina"

Välnö Tokkola.

Vihtori Salminen.

Emil August Kataja.

Anni Uosukainen.

MANAN MAJOILLE.

Pinooja Olli Ahonen.

Lokakuun 23 p:nä kuoli kotonaan Voikaalla pinooja Olli Ahonen 65 vuoden ikäisenä. Yllättäen tempasi tuoni hänet työsaraltaan, ennenkuin 45:s palvelusvuosi Kymin Osakeyhtiössä ennätti täytyä.

Julkaisimme Ahosesta henkilötietoja lehtemme viime numerossa, johon viittaamme.

Kuolemaan johtanut tapaturma.

Marraskuun 17 p:nä klo 7.20 sattui Kymenrannassa ns. markan tonttien tietyömaalla valitettava työtapa-turma, joka vaati nuoren työntekijän hengen. Kaivin-koneen apumies Ensio Päiviö Karhu oli ollut täyttämässä kaivinkoneen polttoainesäiliötä. Työnsä tehtyään hän tavanmukaisesti hyppäsi alas täyttöpai-

Ensio Karhu.

kalta, joka sijaitsee n. 150 sm korkeudella. Pimeyden takia ei hän huomannut teroitettua linjakeppiä, joka oli pystyssä kaivinkoneen vieressä, vaan hyppäsi kohti keppiä sillä seurauksella, että se tunkeutui haarusta sisään vahingoittaen vaikeasti sisäelimiä. Loukkaantu-nut kuljetettiin heti vieressä olleella kuorma-autolla Kuusankosken sairaalaan, jossa lääkäri totesi hänet kuol-leeksi.

Ensio Karhu oli syntynyt Kuusankoskella 14. 7. 1927. Käytyään 5 luokkaa täkäläistä yhteiskoulua hän tuli 1. 6. 1944 Kymintehtaan Korjauspajalle harjoittelijaksi. Suoritettuaan asevelvollisuutensa hän jatkoi työtään korjauspajalla, mutta siirtyi v. 1948 Kymintehtaan Ra-kennusosastolle, tullen viime keväänä kaivinkoneen apu-mieheksi. Hän oli erittäin pidetty niin esimiestensä kuin työtoveriensäkin keskuudessa. Työssään hän oli täsmällinen, huolellinen ja ahkera. Hän oli luonnon-ystävä ja mielellään vietti vapaa-aikansa luonnon pa-rissa. Elämäntavoiltaan raittiina ja säännöllisenä ja kaikin puolin mukautuvana hän jätti kauniin muiston niin omaisilleen kuin ystävilleenkin.

jo usean vuosikymmenen. Nuorempana hän oli ahkera kalamies.

60-VUOTIAITA.

Sorvaaja Huugo Järvinen, Voikaan Korjauspajal-ta, 15. 1. -50. Hän on syntynyt Nastolassa ja tullut yhtiön palvelukseen 15. 7. 1922 sorvaajaksi Voikaan Kor-jauspajalle. Siitä lähtien hän on yhtäjaksoisesti työskennellyt mainitulla osastolla esimerkillisellä ahkeruudella ja täsmällisyydellä. Järvinen tunnetaan myöskin tarkkana kelloseppänä.

Pajan esimies Väinö Tokkola, Voikaan Korjaus-pajalta, 16. 1. -50. Hän on syntynyt Jaalassa. Yhtiön palvelukseen hän tuli 9. 12. 1907 Voikaan Puuhiomolle. Työskenneltään sen jälkeen paperitehtaalla ja raken-nusosastolla hän siirtyi 24. 7. 1916 korjauspajalle se-päksi. Tokkola harrastaa puutarhanhoitoa, mistä todis-tuksena on mainio puutarha hänen kotinsa ympärillä.

Rotatiokoneen etumies Vihtori Salminen, Voikaan Paperitehtaalta, 4. 2. -50. Hän on syntynyt Joutsassa ja tullut yhtiön palvelukseen ensimmäisen kerran 1. 7. 1912 Voikaan Selluloosatehtaalle. Oltuaan sittemmin

Voikaan Paperitehtaalla, Kymintehtaan Korjauspajalla ja Kymintehtaan Paperitehtaalla hän erosi v. 1924, mut-ta tuli kesäkuussa 1927 uudelleen Voikaan Paperiteh-taalle, missä on siitä lähtien yhtäjaksoisesti palvellut, lukuunottamatta sitä aikaa, jolloin kaikki koneet eivät olleet käynnissä ja jolloin hän oli Kuusankosken Voima-laitosrakennuksella. Yhtiön palveluksessa tulee Salmi-nen olleeksi noin 32 vuotta. Vapaa-aikoinaan hän hoitee kotieläimiä.

Apumies Emil August Kataja, Voikaan Höyry-osastolta, 5. 2. -50. Hän on syntynyt Myrskylässä ja tullut yhtiön palvelukseen 29. 12. 1941 Voikaan Ulko-työosastolle. 7. 12. -45 hän siirtyi Voikaan Höyryosas-tolle, missä edelleenkin työskentelee.

50-VUOTIAS.

Neiti Anni Uosukainen, Voikaan Ulkotyöosas-tolta, 4. 1. -50. Hän on tullut mainitulle osastolle 6. 5. 1946 ja on siitä lähtien työskennellyt talouspuiden te-kijänä. Vapaa-aikansa hän käyttää pääasiassa kodin hoitoon.

Ohjeita suksien hoidossa ja voitelussa.

I. HOITO.

Jotta hiihtäminen pysyisi jatkuvasti miellyttävänä ja hauskana, on hiihtovälineitä, varsinkin suksia, huolellisesti hoidettava. Täysin virheetönkin suksi saattaa huonosti hoidettuna tulla pian aivan käyttökelvottomaksi.

Hiihtoretkillä: Pitempien taukojen ajaksi puhdistaa suksesi lumesta ja aseta ne pystyyn seinää tai puuta vasten varjoon auringelta.

Hiihtoretkien välillä: Puhdista suksesi hyvin lumesta hiihtämästä palattuasi ja säilytä niitä katon alla viileässä paikassa. Säilytyspaikassa aseta suksat mahdollisimman pystyyn, silloin ne säilyvät suorina. Liian jalkavat suksat on paras säilyttää pohjat vastakkain ja pälkäiden kohdalta tiukasti yhteen sidottuina. Jalkavuutensa menettäneet suksat taas pannaan säilöön sitomalla ne pohjat vastakkain yhteen kannasta ja kärkien läheltä sekä asettamalla 3—5 sm. paksuinen puupalikka pohjien väliin pälkään kohdalle.

Kesän aikana: Hiihtokauden päätyttyä puhdista ja tervaa suksesi ja laita ne paineeseen yllä esitetyllä tavalla. Säilytä ne viileässä paikassa pystyssä (kärjet alaspäin).

Suksien korjaaminen: Halkeamat voidaan liimata kylmällä liimalla tai "ommella" taipuisalla kuparilangalla, joka pohjan puolella upotetaan sukseseen.

Säröt voidaan liimata ja vuolla sileiksi tai peittää vähän upotetulla, pienillä nauloilla kiinnitetyllä levyllä.

Taivutumat voidaan liimata ja lisäksi vahvistaa ohuesta tinatusta tai messinkilevystä taivutetulla, pienillä nauloilla kiinnitetyllä tupella.

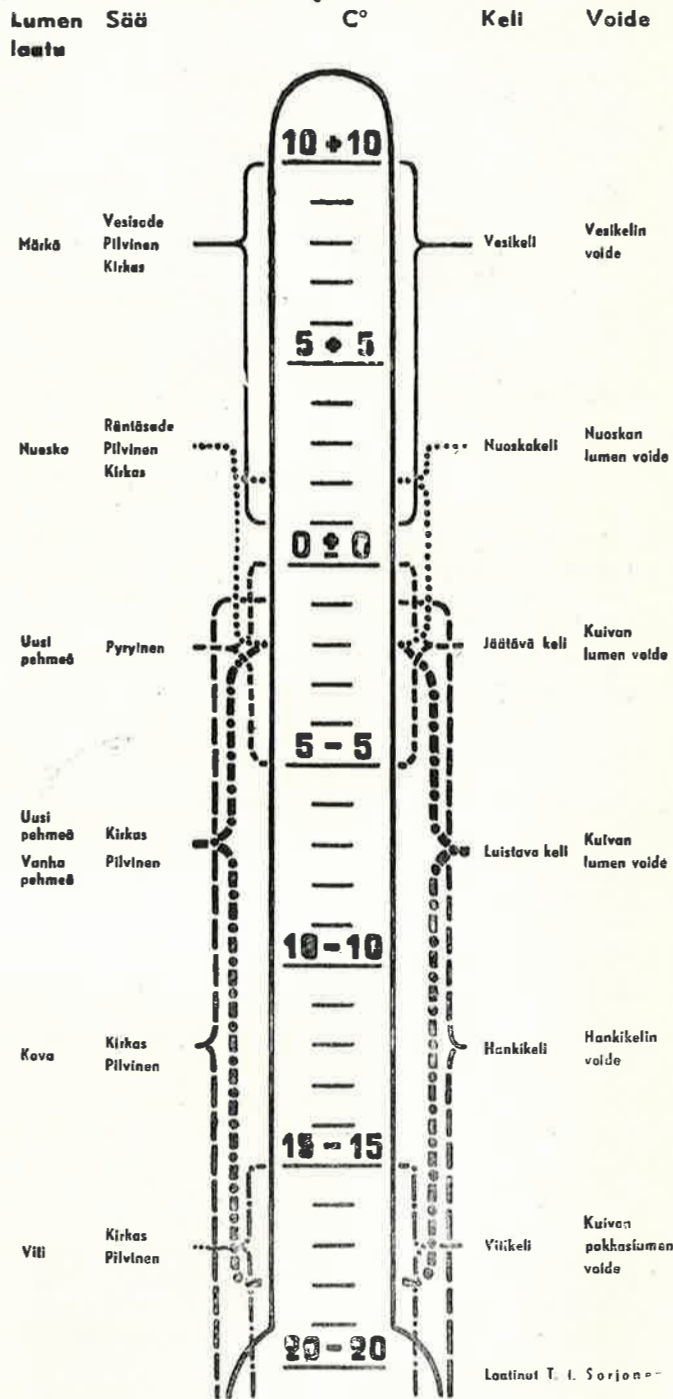
II. VOITELU.

Suksien voitelu kannattaa suorittaa aina hiihtämään lähdeittäessä, sillä voiteet tekevät suksat 1) luistavammiksi, 2) pitävämmiksi ja 3) kestävämmiksi kulumista vastaan. Hiihto hyvin voidelluilla suksilla on monin verroin hauskempaa kuin voitelemattomilla.

Tavallisia koivusuksia on voitelun ohella välistä — kun valkeaa puuta alkaa näkyä — tervattava eli paahdettava, sillä terva 1) suojaa suksea kosteudelta, 2) tekee sen kovemmaksi kulumista vastaan, 3) tekee sen sitkeäksi murtumista vastaan, 4) tekee sen joustavuuden riippumattomaksi sääsuhteista ja 5) edistää voiteiden pysymistä pohjissa, minkä ohella 6) paahtamisen yhteydessä voidaan korjata suksien muotovirheet. Paahdamalla voidaan kaunistaa myöskin vaaleaksi käyneet päälliset.

Paahdaminen suoritetaan siten, että suksen pohja puhdistetaan lämmittämällä ja kuivalla rievulla pyyhkien vanhoista voiteista, minkä jälkeen pohjaan sivellään ohuesti hyvää hautatervaa. Terva keitetään sitten avotulella tai kuumen lieden päällä varovasti suksen sisään. Tervaa lisätään, jos suksen pohja tulee kuivaksi, ja lopuksi pyyhkitään puhtaaksi. Virheellinen tai paahdettaessa virheelliseksi tullut suksi pannaan paahtamisen jälkeen kuumana "paineeseen" — pakotetaan se siis oikeaan muotoonsa — ja annetaan siten jäähtyä, jolloin virhe korjautuu. Kären "nousua" voidaan täten myös lisätä.

Kelin määrittely — voiteen valinta

Laatinut T. I. Sorjonen

Hikkorisuksia ei paahdeta muulloin kuin muotovirheitä korjattaessa.

Yhdenmukaisesti Ilmatieteellisen Keskuslaitoksen sääennustusten kanssa voidaan ilman lämpötilasta käyttää seuraavia nimityksiä: suojat +1—+5° (C); lauha +0—+5°; lievä pakkas -1—-4°; heikko pakkas -4—-8°; kohtalainen pakkas -8—-18°;

MERKKIPÄIVIÄ.

Juho Pehkonen.

Väinö Hiltunen.

U. K. Airaksinen.

70-VUOTIAS.

70 vuotta täytti 9. 12. 1949 Antti Ville Manninen Mikkelin Saksalassa. Manninen on syntynyt Mikkelin maalaiskunnassa. Jo nuorena poikana hän tuli Halla Oyn Otavan sahalle kimprien latojaksi, josta toimesta siirtyi myöhemmin kimpisahuriksi. Saksalaan Manninen siirtyi v. 1906 samaan tehtävään. Saksalan sahan lopetettua toimintansa siirtyi Manninen propsivarastolle propsien lastaajaksi, jossa toimessa hän vieläkin on.

Uutterana työntekijänä Manninen on toiminut yhtiömme palveluksessa kaikkiaan 55 vuotta. Sunnuntait ja vapaa-aikansa Manninen viettää kesäisin järvellä ollen innokas pitkälläsiimalla kalastaja.

60-VUOTIAITA.

Juantehtaan piirin piirityönjohtaja Juho Pehkonen täytti marraskuun 28 p:nä 60 vuotta. Hän on syntynyt Lapinlahdella ja tullut yhtiömme palveluk-

kova pakkanen = enemmän kuin -18° . Heikko ja kovalainen pakkanen ovat yleensä hyvän kelin säitä, kova pakkanen huonontaa luistoa, lievä pakkanen jäädyttää joskus sukset, lauha tuo nuoskakelin ja pitempi suoja vesikelin.

Lumi voi olla vitilunta (= höytyvästä, hyvin kuivaa lunta), uutta pehmeää, vanhaa pehmeää, tuiskulunta, uutta nuoskaa (lumen voi helposti puristaa palloksi), vanhaa nuoskaa, uutta märkää (palloksi puristettaessa lumesta tihkuu vettä), vanhaa märkää, kovaa, karkeaa kovaa (vanha keväthanki) ja karkeaa märkää (keväthanki keskipäivällä). Huolellista voittoa vaativia lumia ovat nuoska, viti, uusi pehmeä ja karkea kova.

Säästä käytetään nimityksiä kirkas, puolipilvinen, pilvinen, lumisateinen, pyryinen, tuiskuinen (= lumi kiittää hangen pinnalla, mutta sadetta ei esiinny), sumuinen, räntäsateinen, vesisateinen. Kirkas sää on hyvän kelin merkki. Sade heikentää luistoa. Pyryllä pyrkivät sukset jäätämään, ja räntäsade tuo nuoskakelin.

Mitä pitempi hiihdettävä matka on, sitä enemmän ja kestävämpää voidetta on käytettävä. Matkan kasvaessa

on syytä käyttää kaksinkertaista voidemäärää. Runsas pohjavoiteen käyttö tekee voiteen kestävämmäksi (jos pohjavoidetta voidaan käyttää). Retkeilyhiihdossa voidaan voitelu tarvittaessa uusia, mikä kelin mahdollisen muuttumisen takia on edullisempää.

Kovalla ladulla on luisto parempi kuin pehmeässä lumessa eikä jäätymisvaarakaan ole yhtä suuri, mutta latu vaatii pitävämpää voidetta, etenkin nuoskalla ja uuden lumen vesikelillä.

Voitelun suorittaminen: Juuri tervatut sukset voidaan voidella heti, kun ne ovat jäähtyneet.

Jos suksia ei tarvitse tervata, mutta voitelu on uusittava, on vanhat voiteet poistettava. Pohjavoiteena käytetään karkean kelin tai vesikarkean kelin liusterimäistä voidetta.

Jokainen voidekerros koetetaan saada mahdollisimman tasaiseksi ja silitetään korkilla tai kädellä. Pohjavoiteen saa paremmin tasoittumaan lämpimänä. Muita voiteita ei yleensä saa lämmittää kuin asuinhuoneen lämpöön, sillä kuumennettaessa ne muuttuvat lipsuviksi.

seen v. 1917, aluksi piirityönjohtajan apulaiseksi ja vuotta myöhemmin piirityönjohtajaksi Juantehtaan piiriin. Toimittuaan vuosina 1919—1935 vastaavassa toimessa Syvärin piirissä hän siirtyi takaisin Juantehtaan piiriin piirityönjohtajaksi, jota tointa edelleenkin hoitaa.

Piirityönjohtaja Pehkonen on täsmällisellä ja tasapuolisella toiminnallaan saavuttanut sekä esimiestensä että alaiensa samoin kuin metsänmyyjienkin täyden luottamuksen.

Toimensa ohella on Pehkonen kuulunut mm. Syvärin kansakoulupiirin johtokuntaan ja toimii nykyään Juankosken Metsästysseuran rahastonhoitajana.

60 vuotta täyttää 17. 1. 1950 piirityönjohtaja Eino Nikula Heinolassa. Hän on syntynyt Pornaisissa. Metsäkoulun hän on käynyt Evolla, saaden päästötodistuksen v. 1913. Sen jälkeen hän on ollut m.m. Heinolan kaupungin metsätyönjohtajana ja Heinola Wood Ab:n piirityönjohtajana. Kymn Oy:n palvelukseen hän tuli 1. 6. 1937 työnjohtajaksi Heinolan piiriin, siirtyen 1. 11. 1946 lähtien edellämäitun piiriin piirityönjohtajaksi.

Onnittelemme tarmokasta ja tunnollista piirityönjohtajaa merkkipäivän johdosta.

50-vuotiaita.

Metsäteknikko Väinö Pasanen Pihlputaan Sydänmaan kylän Virkamäessä täytti lokakuun 24 p:nä 50 vuotta. Pasanen syntyi Sydänmaan kylässä Sormulan talon poikana. Käytyään kansakoulun hän oli 5 vuotta metsäharjoittelijana ja päästyään v. 1924 metsäkoulusta tuli Kymn Oy:n palvelukseen, toimien aluksi työnjohtajana Kivijärvellä ja Viitasaarella ja myöhemmin Pihlputaalla, missä on edelleenkin.

Varsinaisen toimensa ohella on metsäteknikko Pasaselta riittänyt aikaa moniin yhteiskunnallisiin tehtäviin. Niinpä hän kuului 12 vuotta kunnanvaltuustoon, kymmenkunta vuotta kunnallislautakuntaan, taksoitus- ja tukijalautakuntaan useaan otteeseen puheenjohtajana ja jäsenenä sekä Korpisen koulun johtokunnan ja on edelleenkin kirkkovaltuuston, kirkkoneuvoston ja kirkonkorjaustoimikunnan jäsen, huoltolautakunnan varajäsen y.m.

Miellyttävän ja humoristisen luonteensa vuoksi Pasanen on saavuttanut laajan tuttava- ja ystäväpiirin. Monissa yhteiskunnallisissa asioissa, joissa eri mielipiteet ja puoluenäkökohdat ovat törmänneet vastakkain, on Pasasen ehdotus laukaissut jännityksen ja täten on voitu löytää sopiva ratkaisu vaikeisinkin kysymyksiin.

Metsätyönjohtaja Väinö Hiltunen Värtsilän Kaustajärvellä täytti 16. 12. 1949 50 vuotta. Hän on syntynyt Värtsilässä Läskelä Oy:n työnjohtajan Juho August Hiltusen poikana. Harjoiteltuaan 3 vuotta Hiltunen siirtyi 21-vuotiaana varsinaisiin työnjohtotehtäviin, joten hän on ehtinyt jo tähän mennessä palvella ensin Läskelää ja sittemmin Kymi-yhtiötä yhtäjaksoisesti yli 30 vuotta. Tehtävänsä on työnjohtaja Hiltunen joutunut suorittamaan miltei yksinomaan yhtiön omien metsien parissa. Reippaana, hyväntuulisena ja vastuuntuntoisena hän on saavuttanut esimiestensä ja työntekijäin luottamuksen.

Työnjohtaja Hiltunen kuuluu Kaustajärven kansa-

koulun johtokuntaan. Yhtiön 75-vuotisjuhlassa hän sai ansiomerkin pitkäaikaisesta palveluksesta.

50 vuotta täyttää tammikuun 15 p:nä 1950 työnjohtaja Uuno Kusti Airaksinen Juantehtaan hoitoalueen Rautavaaran hoitopiirin Siikajärven piirissä. Airaksinen on syntynyt Nilsiän Siikajärvellä maanviljelijän poikana ja tullut yhtiön palvelukseen syyskuun 1 p:nä 1926, joten hän on ollut vakinaisena metsätyönjohtajana saman työnantajan palveluksessa yhtäjaksoisesti yli 23 vuotta.

Airaksinen on tunnettu kyvykkääksi ja tarmokkaaksi metsätyönjohtajaksi ja on hän maltillisen ja sopeutuvan luonteensa vuoksi erikoisen pidetty niin esimiestensä kuin alaiensa työläisten keskuudessa. Ammattinsa ohella on Airaksinen innolla osallistunut moniin yhteiskunnallisiin rientoihin, m.m. nuorisoseuran perustavana jäsenenä, kansakoulun johtokunnassa, nuorison innoittajana urheilun alalla ym.

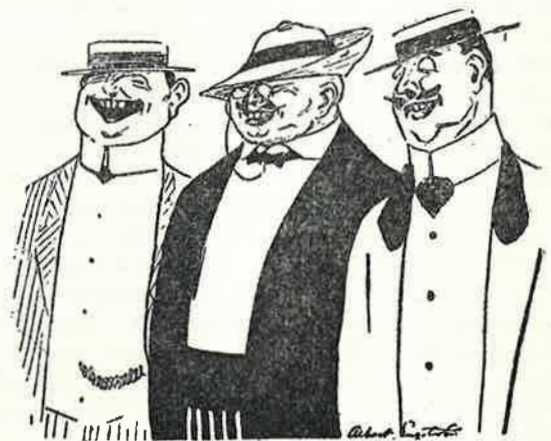
— Hämmästyttävän nopeasti tohtori Rohtonen paransi vaimosi hermot.

— Tohtori vain sanoi, että hänen hermostumiseensa kuuluu vanhuuden oireisiin.

— Missä siis tapasimme?
— Missä vain haluat.
— Ja milloin?
— Samantekevää minulle.
— Hyvä, mutta muista olla täsmällinen.

— Minkä tähden maa lakkaamatta pyöri?
— Sen tähden, että jos se yhtäkkiä pysähtyisi, kaikki ihmiset tupsahtaisivat nokilleen.

— New Yorkissa näin neekerin, jolla oli niin suuret jalat, että hänen täytyi vetää housut pois pään yli!

Högforsin Tehdas

"Oma on oma, vaikka vaatimatonkin",

sanovat Högforsin Tehtaan omakotirakentajat.

Högforsin Tehtaan Haapalan "markantontti"-alue sekä Huhdin ja Tuorilan rintamamiestonttialueet ovat olleet viime kesän aikana vilkkaan työskentelyn kohteita. Siellä on kaivettu "monttuja", räjäytetty kiviä ja tehty viemärikaivantoja. Sinne on ajettu uutta ja vanhaa puutavaraa sekä tiilejä ja muita rakennusaineita autoilla ja hevosilla. Naapuriapua on käytetty talkootyön muodossa perustuskuopan kaivamisesta aina katon kattamiseen saakka. Kaikki keinot on pyritty käyttämään, jottei rakennus tulisi kovin kalliiksi ja velka liian suureksi. Puurettujen rakennusten osia, jopa laatikkolautojakin, on käytetty hyväksi seinä tehtaessa, ja sinne ovat kaikki uponneet ja kaunista sekä lämmintä on näin saatu aikaan.

Arava- ynnä muita asioita rakentajien puolesta hoitanut maisteri Karling ja muutamat rakentajat kertovat seuraavassa, miten tämä kaikki on tapahtunut.

Högforsin Tehtaan apulaiskamreeri, maisteri Erik Karling kertoo seuraavaa:

Kaikkina aikoina on omakotirakennustoiminta ollut varsin vilkasta Karkkilassa. Täällä ei löydy mitään suuria vuokrakasarmeja, joten koko kauppala vaikuttaa huvilayhdyskunnalta. Sotien aikana on rakennustoiminta ymmärrettävistä syistä ollut melkein lamassa. Rintamamiesten tonttiasioiden tultua järjestykseen sai rakentelu uutta intoa. Jo viime vuotena ja etenkin tämän vuoden

puolella on moni rintamamies päässyt asumaan omaan rakentamaansa asuntoon.

Suurrynnistys tällä alalla on kuitenkin pantu alulle vasta tämän vuoden puolella. Tähän on ollut vaikuttamassa monta seikkaa, joista voin mainita m.m. helpottuneen rakennustarvikkeiden saannin, Arava-lainan, tehtaan oman lainoitustoiminnan, Haapalan omakotialueen asemakaavan lopullisen valmistumisen sekä tehtaan monitahoisen myötävaikuttamisen näissä asioissa.

Tämän vuoden puolella on 50 omakotirakennusyritystä pantu alulle. Laina-asiat ovat järjestyneet kiitettävällä tavalla. Arava- ja rintamamieslainoja on tänä vuonna myönnetty kaikkiaan 38 kappaletta, jotka tekevät yhteensä vähän yli 13 miljoonaa markkaa. Tämä on jo hyvä saavutus yhden vuoden osalta. Tästä johtuen näytetäänkin innostus kasvavan. Ennen vuoden loppua pannaan vielä kymmenkunta Arava-laina-anomusta "vetämään".

Haluan tässä yhteydessä vielä tähdentää, että kaikki, jotka ensi vuonna aikovat ryhtyä rakentamaan, ottaisivat yhteyden laina-asioissa. Erikoisesti on huomioitava, että rakentaja, joka aikoo Arava-lainan turvin rakentaa itselleen oman kodin, ei saa aloittaa rakennuspuuhia ennenkuin laina-asia on käsitelty Aravassa.

Sahanasettaja Vallivirran rakennus oli tällainen lautametsä toukokuussa 1949. Tästä kaikki ovat alkaneet.

Tässä näkyy osa Haapalan "markantontti"-aluetta idästä kuvattuna syksyllä 1949. Lautametsää ei enää ole, vaan siitä on saatu syntymään lämpimiä seiniä.

Kaavaaja Akseli Nurminen naputtelee seiniä kaikki vapaa-ajat ja aikoo vielä kevätpuolella muuttaa oman taloonsa.

Vielä voin mainita lopuksi, että tänä vuonna alulle pannuista valmistuu 12 omakotia.

Varastomies Reino Aarnio sai valtiolta rintamamiestontin v. 1947 ja siitä sai alkunsa raivokas rakennustyö. Heti tontin saatuaan osteli hän rakennukseen tarvittavaa erilaista tavaraa ja raivasi tonttia perunalle. V. 1948 hän sai tehtaalta ostaa tehtaan pihalla olevan purettavan asuinrakennuksen, n.s. Björkholmin huvilan. Kovasti sai mies rehkiä, ennenkuin rakennus oli purettu, kuormattu autoon ja taas uudenmallisena pystytetty omalle tontille Haapalan omakotialueelle. Perunaakin alkoi jo tontilta saada 7 aarin alueelta, joten perunan voimalla kai se talo sitten on syntynyt. Myöhään yöhön, kesällä läpi yönkin, on vaimoineen ahertanut ja kuutamokin valaistusta on käytetty syksyllä apuna. Kesällä, loman aikana, ei joudettu kotona käymään ollenkaan, vaan vanhin tytär hoiteli lapsia ja äiti ja isä rakensivat. Sähköjen tultua yhdistetyksi on tilanne parantunut, kun ei tarvitse tyytyä kuutamaan. Seinissä loistelee erilaisia vieraskielisiä sanoja, sillä laudoituksessa on käytetty ulkolaisia pakkauslautoja, mutta kaikki ne sinne uppoavat ja paikat siistiytyvät lopulleen, kunhan saadaan rappaus seiniin. Viime aikoina on ollut apumiehiäkin töissä, kun on tullut ammattitaitoa vaativia töitä.

Viiläaja Juho Olin on myös rakentanut oman talon Haapalan omakotialueelle. Tehtaalta hän osti vanhan mallivarastorakennuksen, jonka purettuaan siirsi kuorma-autolla tontilleen. Talven aikaan, jolloin oli vähän töitä rakennusmiehillä, hän sai hirret veistätettyä halvemmalla. Tällöin valmistettiin hirsistä seinälevyjä eli "peilejä", jotta talo keväällä olisi nopeampi ja helpompi rakentaa. Perusmonttu tehtiin talkoilla. Jo toukokuun lopussa 1949 olivat seinät pystyssä ja pian kattokin päällä. Saunaksi tulevaan siipirakennukseen päästiin asumaan jo elokuussa, joten ei ole öisin paljon joutanut nuk-

Levyseppä Toivo Kojärvi vanhempi veli apunaan on myös rakentanut oman talon, johon pääsee piakkoin muuttamaan.

kumaan, vaan hihojen on pitänyt heilua melkein ympäri vuorokauden, päivällä malliviilaamossa, yöllä omalla rakennuksella. Vaimonsa kanssa on Olin huhkinut töitä, m.m. kattopahvinkin laitteli vaimoineen, eikä "pohjojalaasen" päätä yhtään huimannut, vaikka miehensä niin arveli käyvän. Olin arveli oman työn vähentäneen kustannuksia huomattavasti, samoin ovat niitä vähentäneet edullisesti hankitut puutavarat sekä tehtaan tietyömaalta melkein ilmaiseksi saadut kivet.

Kaavaaja Sulo Jyräsalo valmistuvan kotinsa portalla.

Kasaaja Eino Hassinen muutti marraskuussa tähän taloonsa.

Korjausmies Eino Hassinen on tätä kirjoitettaessa jo saanut rakennuksensa niin pitkälle, että aikoo 15. 11. 49 muuttaa omien seinien sisälle. 16. 5. 49 hän alkoi kaivaa perusmonttua ja nyt se on valmis. — Hyvin tehty! Täytyy sanoa, että "konsvärkkiä" tekemässä oli ammattimiehiä, samoin muuraus- ja maalaustöissä, mutta muut työt on hän itse tehnyt. Talkootyötä on rakennustyössä myös käytetty. Ahkerille talkoomiehille

Varastomies Reino Aarnio muutti tähän rakennukseen jo lokakuussa.

lausuu Hassinen parhaimmat kiitoksensa näin Kymi-Yhtymä-lehden välityksellä. Omilla säästöillä hankki hän puutavaran ja muut alkutarvikkeet, mutta tehtaan ensisijaislainan ja Arava-lainan turvin se rakennus vasta saatiin päätökseen. Töitä on kuitenkin paljon vaa-dittu mieheltä. Melkein pyöreitä vuorokausia piti tehdä kesällä. Nyt hän onkin kevyemmällä mielellä, kun kaikki on melkein valmiina.

Högforsin Tehtaan Konepajakoulun oppilaat täydentävät tietojaan teollisuuslaitosretkeilyillä.

(Kirj. rehtori T. Nissinen)

Högforsin Tehtaan johto on erittäin suurella myöte-mielisyydellä suhtautunut konepajakoulunsa oppilaiden kehityskykyisyyden kohottamistoimenpiteisiin, jollaiseksi on mm. katsottu opintoretkeilyt vieraisiin teollisuuslai-toksiin.

On tullut jo tavaksi suorittaa vuosittain ainakin kaksi erillistä retkeilyä, toinen Helsinkiin ja toinen pidempi retki maaseudun tai kaupunkiseudun teollisuuslaitoksiin.

Tällaisilla opintoretkeilyillä on hyvinkin suuri merki-tys kasvaville ammattimiehille, sillä niillä tutustutaan toisten teollisuuslaitosten tuotantotoimintaan, työtapoihin ja työmenetelmiin, erikoiskoneisiin ja varsinkin raaka-ai-nekäsittelyihin, jotka eri tehtaissa poikkeavat toisistaan. On otettava huomioon, että Högforsin Tehtaan Konepa-jakoulussakin opetetaan tekniikkaa ja teollisuuden työ-tapoja erilaisine työkoneineen monin verroin enemmän kuin omassa tehtaassa tulee kysymyksenäkään, joten tuollaiset opintoretkeilyt ovat suorastaan välttämättömät opetustehon täydentämiseksi teoreettisten selvitysten li-säksi.

Tuo alussa mainitsemaamme Helsingin retkeily tehdään aina keväällä kevätlukukauden aikana tai ainakin ke-vätkesällä ja silloin tutustutaan ainakin kahteen suur-tehtaaseen ja lisäksi käydään sosiaali- ja tapaturma-museossa sekä retkeillään Helsingin ja sen lähiympäris-tön nähtävyyksiin tutustumassa, joihin pojilla ei yleensä aikaisemmin ole ollut tilaisuutta. Käydään mm. Stadio-nilla, Korkeasaarella ja museoissa.

Kun retkeilyihin nykyisin osallistuvat III ja IV luo-kan oppilaat, niin tulee näin ollen kunkin oppilaan osalle koulunkäyntiaikanaan neljä erillistä opintoretkeilyä. Kun oppilailla on opintomatkoilla vielä erinomainen tilaisuus tutustua toisten teollisuuslaitosten konepaja- ja ammat-tikouluihin sekä niiden opetukselliseen ym. toimintaan, niin eipä ole ihme, että tällaiset retket ovat monessa suhteessa antoisia, puhumattakaan itse retkeilyn ja mat-kailun suomasta virkistyksestä, sillä maaseututeollisuus-laitoksiin tehtävät matkat jo matkailumielessäkin ovat uutta ja mielenkiintoa kohottavaa.

Viime kesäkuun 14 p:nä tehtiin kevätretkeily Helsin-

*Högforsin Tehtaan Konepajakoulun III luokan oppilaat
piirustusluokassaan keväällä 1949.*

kiin. Siihen osallistui 32 oppilasta sekä rehtori T. Nissisen lisäksi työopettajat P. Saaristo ja A. Lundberg. Retki suoritettiin omalla autobussilla. Aamupäivällä tutustuttiin Oy. Strömberg Ab:n suuriin ja ajanmukaisiin tuotantolaitoksiin Pitäjänmäellä. Heti alkajaisiksi koko retkikunta johdattiin tervetuliaiskahville ja voileiville tehtaan virkamiesravintolaan, jossa tilaisuudessa Strömbergin tehtaan Ammattikoulun rehtori, insinööri P. Francke selosti tehtaitten nykyistä toimintaa ja tuotantoaloja sekä antoi selvän kuvauksen tehtaan kehitysvaiheista ja sen suurista viimeaikaisista tuotantoluvuista. Jakauduttiin kolmeen ryhmään, jotka asiantuntija-oppaiden johdolla kiertelivät tehtaan eri osastoilla. Retkeilijöillä oli oivallinen tilaisuus nähdä ja todeta, miten moottoreita syntyi suurissa sarjoissa, miten muuntajien sisukset koottiin ja miten sähkömittareita kasattiin pienpienistä osasistaan, puhumattakaan ylisuurien koskivoima-asemien sähkökoneiden rakentelusta erikoisteli-neissään. Erikoisesti uudenaikaiset työkalukoneet kiinnostivat oppilaitamme ja työopettajia, sillä koneistamoissa oli sarjoittain erinomaisia työstökoneita. Samalla retkellä oli tilaisuus tutustua sikäläisen ammattikoulun toimintaan koulu- ja oppilastyöpajaosastoihin sekä oppilaiden majoitusjärjestelyihin, jotka herättivät erikoista ihastusta. Sikäläisellä ammattikoulullahan on oma internaattimajoituksensakin kaikkine nykyaikaisine mukavuuksineen. Retkeily päättyi yhteiseen aamiaiseen ammattikoulun oppilasravintolassa.

Iltapäivä oli varattu Wärtsilä-yhtymän Kone ja Sillan tehdaslaitosten tutustumiseen sikäläisen ammattikoulun rehtorin, insinööri A. Rädyn opastuksella. Kone ja Sillan tuotantolaitokset esiintivät aivan uutta nähtävää aamupäivään verraten. Kattilapajoissa oli valmisteilla suuria laivakattiloita ja säiliöitä ja suuret höyryvasarat takoivat akseleita ym. karkeitä taontatuotteita. Koneistamoissa jälleen erikoistytöstökoneet herättivät mielenkiintoa, valimo esitteli parastaan ja uusi ajanmukai-

nen työkaluosasto oli vertaansa vailla uudenaikaisine erikoiskoneineen. Oppilailla oli tilaisuus tutustua Kone ja Sillan ammattikoulun eri osastoihin ja oppilaisiin. Erikoisesti oppilaitamme kiinnosti koulun opetusohjelma ja sen yhteydessä tehtävät ammattityöt. Tällä koululla on jo omat traditionsa, sillä koulu täytti tänä vuonna jo 20 vuotta. Paljon oli tässä monituottoisessa tuotantolaitoksessa uutta nähtävää ja opittavaa. Oli mielenkiintoista seurata, miten oppilaat tekivät vertailujaan aikaisemmin näkemäänsä ja oppimaansa nähden, kuin myös sitä, että kysymistä oli jokaisella oppilaan, mikä osoittaa, etteivät retkeilyt ole hukkaanheitettyä aikaa.

Ohjelmassa seurasi vapaata aikaa Helsingin nähtävyyksiin tutustumista varten, jolloin kukin sai mennä minne halusi, kunnes jälleen loppuillalla kokoonnuttiin yhteen ja tehtiin retki laivalla Korkeasaareen.

Vasta iltamyöhällä palattiin Karkkilaan jalat väsyneinä, mutta henkisesti sitä enemmän virkistyneinä ja uutta kokeneina.

Toinen retkeily suoritettiin elokuun 10—11 p:nä, päämääränä Tampere. Mukana olivat jälleen samat oppilaat ja työopettajat kuin Helsingin matkallakin ja retkeily tehtiin myös linja-autolla. Käytettävissämme oli jälleen uusi linjuri radioineen ja mikrofoneineen, jonka välityksellä retken johtaja selosteli nähtävyyksiä, jotka vilahtelivat ohitse. Samaten täten oli erinomainen tilaisuus jo ennakolta valmistaa ja selostaa, mitä tulisi taas näkemään ja kokemaan, joten matkan retkeilyllinen arvo vain täten tehostui.

Jo itse matka retkeilyllisessä mielessä oli mielenkiintoinen, sillä matkan varrella poikettiin Hämeenlinnaan, jossa pojilla oli tilaisuus pikaiseen kaupunkiturustumiseen sekä kiertokäyntiin Aulangolla aina näkötornia myöten. Oli merkillepantavaa sekin, että Hämeenlinnaan saavuttuamme useimmat oppilaamme sanoivat saapuvansa elämänsä toiseen kaupunkiin, sillä Helsinki oli ollut heidän matkailunsa ensimmäinen kaupunkikohde,

joten tässäkin mielessä tällaiset retkeilyt ovat oppilaille ikimuistoisia kokemuksia ja avartavat myös synnyinmaan tuntemusta. Vanha historiallinen Hämeenlinna sivuutettiin kauempaa, rehtorin kertoillessa linnan vaiheista mikrofonin välityksellä. Matkan varrella vielä pysähdyttiin Pälkäneellä ja Vehoniemellä, jossa viimeksimainitussa paikassa juotiin kahvit ja jälleen käytiin näkötorissa maisemia ihaillessa. Kävivätpä pojat uimassakin "Roineen armaissa aalloissa", ja Vehoniemeltä lähdettyä kajautettiin autossa laulu "Mä oksalla ylimmällä". Kangasalan läpiajon aikana rehtori selvitteli pitäjän historiallisia muistoja ja linjuri pysäytettiin vanhan kirkon kohdalla ja katsottiin sen seinässä olevaa "verikiveä", josta perimätarut kertovat kummia asioita. Jopa alkoivat näkyä Tampereen tehdaspiiputkin. Saavuttiin todelliseen tehdaskeskukseen.

Ensimmäinen tutustuminen Tampereeseen tehtiin autobussista käsin rehtorin selittäessä ohi vilahtelevia tehtaita ja nähtävyyksiä, kunnes pysähdyttiin Pyynikin näkötorilla. Täältä oli hyvä näkyvyys laajalti Tampereen ympäristöönkin. Suurin tehdassavupiippulukumäärä, joka nähtiin näkötorista, oli 48, joten oltiin todellakin teollisuuspaikkakunnalla.

Tulopäivän teollisuusvierailuksi oli varattu tutustuminen Tampereen kaupungin koskivoima-asemaan, jolla oli oma mielenkiintonsa. Voima-aseman käyttöpäällikkö selosti laitoksen toimintaa, avasipa näytteeksi meille kosken valssipadonkin, jonka vesikuohut olivat upeata nähtävää. Mielenkiintoista oli tutustua suuren kaupungin sähkönjakelumenetelmään, häiriöitä osoittaviin laitteisiin ja valvontamittareihin hyvän oppaan johdolla.

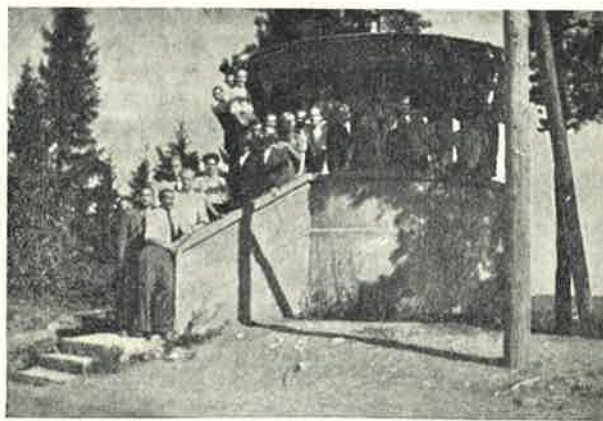
Retkeilijät oli majoitettu kaupungin retkeilymajaan, jonne tulomatkamme tällä kertaa päättyikin. Yhteisen aterian jälkeen oppilaat saivat mennä kaupunkiin ja kaupunkilaisiin tutustumaan. Useimmat kävivät tamperealaisia tanssittamassakin, toiset elokuvissa ja mikä missäkin.

Seuraavana aamuna autoitiin Lokomon tehtaille, jossa insinööri Järnefelt otti meidät vastaan. Oppaiden johdolla kierreltiin tehtaan eri osastoilla ja tutustuttiin maamme suurimman teräsvalimon toimintaan. Tämähän oli taas mielenkiintoista meille valurautavalimomiehille. Sulatusuunit ja erikoisesti sähköuunit olivat uutta näh-

tävää, samaten tarkoin tutkittiin teräsvalun eroavaisuudet valurautavalutoimintaan nähden. Oli paljon kyseltävää ja ihmettelemistä, sillä työtavat olivat aivan erilaiset kuin Högforsissa. Teräsvalimon puhdistamo oli korvia särkevä paikka, jollaista ei ennen ollut oppilaiden kohdalle sattunut. Suuret jättiläispuristimet, höyryvasarat, valssit jne. kohottivat suurteollisuudelle annettavaa arvoa. Jälleen erikoistyyöstökoneet saivat mielenkiinnon osakseen. Rautatievetureiden sarjavalmistus kiinnosti retkeilijöitä, puhumattakaan monista muista tehtaan valmistamista koneista, aina maantiehöyliä myöten. Valimo-oppilaita kiinnosti erikoisesti suurien laivapotkurien muovaus teräsvalimossa, sillä sitä he eivät olleet ennen nähneet. Nähtävää olisi ollut vaikka koko viikoksi, mutta ohjelmassa oli iltapäivällä jo VALMET'in tehtaisiin tutustuminen. Tampereen VALMET eli Valtion Metallitehtaat, entiseltä nimeltään Valtion Lentokonetehtaat, muodostavat kokonaisen tehdaslaitosten kompleksin mitä moninaisimpine tuotantohaaroineen. Vastaanotto oli jälleen ystävällinen, sillä kaikki käynnihän oli jo etukäteen ajoissa sovittu ja järjestetty. Tehdas tarjosi retkeilijöille heti alkuun erinomaisen lounaan virkamiesten ravintolassa, ja sen jälkeen aloitettiin pienissä ryhmissä asiantuntijaoppaiden johdolla kiertokäynnit eri osastoilla ja tuotantolaitoksissa. Olimme tulleet laitokseen, jossa valmistettiin miltei kaikkea, mitä voimme kuvitella tehtaissa valmistettavan, pikkuruuveista aina sähkövetureihin ja trolleybusseihin asti, väliin mahtuessa aluminikattiloita, myrskylyhtyjä, erikoismittareita, paperitehtaitten suuria koneita, nostureita, maantiejyriä, rautatiekalustoa ym. Mahtavan suuret työhallit sekä puhtaus ja järjestys kaikkialla pistivät silmiimme. Hiljaisimmilla osastoilla kovaääniset välittivät koko työajan viihdemusiikkia. Luonnollisesti työstökoneiden paljous ja erikoisuus jälleen oli mielenkiinnon kohteena; automaattikoneet ja sarjatuotanto mitä erilaisimpine valmistearikkeleineen oli leimaa-antavaa. Olimme tosiaankin teollisen tuotannon kirjavuudessa, sillä nyt oli oppilailla käytännössä nähtävänä kaikkea, mitä oli opetettu teoriassa ja vielä enemmän sellaista, mitä ei ollut tullut esille edes luennoillakaan. Oi liiankin paljon nähtävää yhdellä kertaa.

Osa retkeilijöitä Aulangon näkötorissa. Vasemmalla työopettajat A. Lundberg ja P. Saaristo.

Ennen Hämeenlinnaan tuloa pysäytettiin linjuri Hattelmalan harjanteen näkötorin vierelle. Tornista avautui laaja näköala yli Hämeenlinnan seudun.

Lääkärin LÄKSY

Mutama sana tavallisimmista tehtaassamme sattuvista tapaturmista ja niiden ensiavusta on mielestäni paikallaan, sillä vamman paraneminen johtuu usein oleellisesti ensiavusta. Sen tarkoituksenaahan on saattaa potilas sellaiseen kuntoon, että hänet vaaratta ja vamman pahentumatta voidaan lähettää varsinaiseen hoitoon. Tahdotisin erikoisesti korostaa, että *ensiapua annettaessa on toimittava rauhallisesti*. Kuinka usein sattuu, että vertavuotavan ruhjehaavan päälle on hätäisesti kiedottu likainen nenäliina, josta kaikenlaatuiset bakteerit pahentavat haavatulehdusta, vaikka rauhallisesti puhtaita siteitä hankkimalla voitaisiin välttää vamman pahentuminen. On hyvin tärkeätä, että ensiavun antaja todella tarkasti selvittää itselleen, mitä on tapahtunut, ja sen jälkeen käyttää tervettä järkeään.

Tavallisin, useinkin hyvin mitättömältä vaikuttava vamma, joka kuitenkin joskus voi vahingoittuneelle olla hyvinkin kohtalokas, on vieras esine silmän sarveiskalvossa. Yleensä on kysymyksessä rautasiru, joka tunkeutuu niin syvälle sarveiskalvoon, että se jää siihen kiinni ollen helposti havaittavissa. Jos tällaista sirua ruvetaan poistamaan ilman asiaankuuluvaa sarveiskalvon puudutusta ja ilman siihen vaadittavaa asiantuntemusta ja sopivia instrumentteja, on aina vaara tarjolla, että siru tunkeutuu sarveiskalvon läpi, jolloin koko silmä on vaarassa. Sen takia kehoittaisin kaikkia tämän vamman saaneita ilman muuta kääntymään lääkärin puoleen. On

kaikkeaa muuta kuin miellyttävää poistaa sirua, jota joku aikaisemmin turhaan on koettanut poistaa ja kun toteaa, että ohutta sarveiskalvoa on aivan suotta vieläkin ohennettu. Tällaisen sirun poistoa ei myöskään pidä lykätä seuraavaan päivään, sillä sen johdosta tulehtuu silmä jokseenkin aina aiheuttaen vahingoittuneelle turhia kärsimyksiä. Ensiapuna tällaisissa tapauksissa on puhdas side silmän päälle.

Ruhjehaavat muodostavat toiseksi tavallisimman ryhmän tapaturmista. Haavan kohtalo riippuu suureksi osaksi siitä, kuka sille asettaa ensimmäisen siteen. Kun ruhjehaava sattuu työssä, on haavan ympärillä oleva iho tavallisesti likainen, rasvan ja noen ansiosta. Haavan hoidolle on mitä tärkeintä, ettei siihen pääse enemmän bakteereja kuin mitä siihen jo haavan syntyessä on mennyt. Bakteerien poistaminen haavasta on mahdotonta, joten ensiavun tehtävänä on estää, ettei lisää bakteereja kulkeudu haavaan. Haavaa ei koskaan saa koskettaa sormilla eikä sitä saa ruveta pesemään vedellä tai antiseptisilla aineilla, koska on mahdotonta poistaa tai tuhota haavassa olevia bakteereja ilman, että kudoksia vahingoitetaan. Jos haavassa on selvästi näkyvä vieras esine, kuten metallisiru tai puunkappale, johon voidaan tarttua koskettamatta haavaa, voidaan se ensiapua annettaessa poistaa. Täysin tuomittavaa on myöskin voiteitten asettaminen tuoreeseen haavaan, sillä haavaan mennyt voide vie mukanaan bakteereja ja vaikuttaa haavan parantuu-

Jälleen oli pojillamme ja myös työopettajillamme tilaisuus tutustua tehtaan ammattikouluun ja sen työpaikoihin sekä varsinaisiin kouluosastoihin. Koulun käytännöllisten töiden ammattiopetusohjelmahan on osaksi Högforsin Konepajakoulussakin käytössä, nim. viilajien peruskoulutusohjelma.

— Tulipa ”tekniikan poluilla” kuljettua erinäisiä kilometrejä, huokasi muudan oppilaista retkeilyn päätyttyä.

Aika tahtoi jälleen loppua kesken, vaikka VALMET’in kiertämiseen oli varattu koko iltapäivä. Kovin olivat retkeilijät tyytyväisiä näkemäänsä ja kokemaansa.

Jokaisessa opintoretkeilykohteessa oli högforsilaisille varattu tarpeellinen määrä hyviä asiantuntevia oppaita, joten retkeilyt olivat erinomaisen antoisia ja opettavia, ja niiden muisteluun jokainen retkeen osallistunut miellään syventyy jälkeenpäinkin, puhumattakaan siitä mielialaa avartavasta näkemyksestä, joka itsekullekin jää ikuisiksi muistoksi, jopa elämänohjeita antavaksiinkin elämykseksi.

Paluumatka suoritettiin kesäyön iltahämyn aikana ja puhetta riitti jokaisella miltei katkeamattomana virtana, joka kuitenkin väliin katkaistiin reippailla yhteislauluilla.

misessa, kuten haavassa oleva vieras kappale. Yleensä joutuu huomaamaan, että verenvuoto haavasta säikähdyttää aivan suotta sekä ensiavun antajaa että vahingoittunutta, saattaen molemmat jonkunlaiseen paniikkitunnelmaan, jonka seurauksena on hätäköiden annettu ensiapu, josta kenellekään ei ole mitään hyötyä. Vaikka haavavuoto olisikin kohtalaisen runsasta, ei yleensä ole syytä sen takia hermostua, sillä rauhallisesti asetettu tiukka side tyrehtyttää sen jokseenkin aina. Sellaiset haavat, joiden verenvuoto olisi potilaalle vaarallinen, ovat jokseenkin harvinaisia; sellaista vuotoa en ole kahden ja puolen vuoden aikana täällä kertaakaan nähnyt.

Kun side asetetaan haavalle, jota sitä ennen ei ole millään tavalla kosketettu, täytyy katsoa, että sille asetettava side on puhdas, ja erikoisesti on varottava koskettamasta siteen sitä puolta, joka joutuu haavaa vasten. Side on asetettava melko tiukasti niin, että se samalla tyrehtyttää verenvuotoa.

Kolmanneksi tavallisimman ryhmän tapaturmista muodostavat palovammat. Nämä ovat siitä ikäviä, että ne aiheuttavat yleensä pitkäaikaisen työkyvyttömyyden. Palovammat jaetaan vamman syvyyttä silmälläpitäen kolmeen ryhmään. Ensimmäisen asteen palovammoissa on palanut alue punainen, turvonnut ja aristava, toisen asteen palovammoissa iholle muodostuu palorakkuloita ja kolmannen asteen palovammassa ihon kaikki kerrokset ovat palaneet ja palanut alue on harmaan valkoinen tai ruskea. Nämä kolmannen asteen palovammat, joita meikkäläisissä oloissa syntyy yleisimmin, kun sula metalli korkean kuumuutensa johdosta polttaa kaikki ihokerrokset, ovat useinkin hyvin hitaasti parantuvia ja parantues- sa ne muodostavat pahoja kurovia arpia. Jos kuuma vesi polttaa ihoa, syntyy yleensä toisen asteen palovamma, vaikka rakkulat voivat muodostua vasta useita tunteja tapaturman jälkeen. Sula metalli aiheuttaa jokseenkin aina kolmannen asteen palovamman. Palovamman vaarallisuutta arvosteltaessa on hyvä muistaa, että jos 15—20 % ihon pinnasta on palanut, on hengenvaara olemassa, ja laajuuden mittaaminen käy helposti, jos tietää, että kämmenen suuruinen alue on n. 1 % ihonpinnasta. Palovammat ovat eräänlaisia haavoja ja sen takia on niiden ensiavussa noudatettava samoja periaatteita kuin muidenkin haavojen. Kun on kysymyksessä ensiavun antaminen toisen ja kolmannen asteen palovammalle, jotka molemmat täytyy lähettää lääkärin hoitoon, on muistettava, että veteitten levittäminen palaneen alueen päälle ei kuulu ensiavun puitteisiin. Palovammojen hoitoon perehtymätön ensiavun antaja ei saa asettaa palaneelle alueelle muuta kuin puhtaam, kuivan siteen. Se, että viileä voide ehkä hetkeksi lievittää sitä kipua, mitä tapaturmanuhri tuntee, on toisarvoisesta merkityksestä, kun ajatellaan vamman hoitoa kokonaisuudessaan. Palovammat, jotka syntyvät, kun syövyttävä happo tai lipeä joutuu iholle, vaativat ensiavuksi huuhtelemista runsaalla vesimäärällä. Huuhtelun jälkeen asetetaan kuiva side.

Yleisenä piirteenä tehtaamme ensiavun antajista voidaan kyllä sanoa, että apu on annettu asiallisesti, vaikka silloin tällöin siinä onkin toivomisen varaa. Toivottavasti tämä pikku kirjoitus on joksikin hyödyksi ensiavun antajille ja vahingoittuneille.

Toisaalt on lause: "Parempi katsoa kuin katua" paikallaan työntekijöihin nähden, sillä tässä toimessa huo-

Imeväisten pahimpia vitsauksia ovat vatsa- ja suolistotaudit ja näistä erittäinkin ripuli. Aina meidän päiviimme asti se on aiheuttanut lapsen kuoleman useammin kuin muut taudit. Tehokas neuvontatyö nykyisin on saanut imeväisten ripuliin kuolleisuuden laskemaan.

Herää kysymys, mikä aiheuttaa ripulin. Ensiksikin on tiedettävä, että ripuli on bakteerien aiheuttama tarttuva tauti, johon pullolapsi sairastuu herkemmin kuin rintalapsi. Syy tähän on etsittävä ruoasta. Se voi olla huonosti valmistettua tai pilautunutta. Lehmän maidon, jota käytetään ruokasekoituksissa, voi lypettäessä joutua likaa ja bakteereita. Tosinhan ne kuolevat keitettäessä, mutta senkin jälkeen niitä voi joutua lapsen ruokaan, ellei pidetä tarkkaa huolta maitopullojen ja imukkeen eli tuvin puhtaudesta keittämisen tai kiehuvan veden avulla. Olisi myöskin eduksi, jos kattila, missä ruoka valmistetaan, omistettaisiin vain tähän tarkoitukseen.

On myöskin huolehdittava, että ympäristö, missä lapsen ruoka valmistetaan, on puhdas ja vapaa kärpäsisistä ym. syöpäläisistä, samoin paikka, missä ruoka säilytetään. Äiti ja muu lapsenhoitaja muistakoon huolehtia myöskin omasta puhtaudestaan, eritoten käsien puhtaana- pidosta. Tämän muistakoot myöskin ne henkilöt, jotka tavalla tai toisella joutuvat käsittelemään lasta. Kun tullaan työpaikalta kotiin tai käymälästä, muistakoon kukin pestä kätensä hyvin, ennenkuin lähestyy lasta.

Kuten alussa mainitsin, on ripuli tarttuva tauti. Jos tiedämme jonkun kotiväestä tai naapurista sairastavan sitä, eristetään lapsi näiden lähettyviltä.

Lapsen suoli ja vatsa ovat niin heikot, että esim. nuha ja kylmettyminenkin jo voivat johtaa suolen ärsytykseen.

Kun koetamme yllämainittuja ohjeita noudattaa, voimme säilyttää lapsemme terveinä ja elinkykyisinä palleroina niiden arimpina ikäkautena.

K. H.

maa usein, että sellainen henkilö, joka esim. polttaa itsensä, ei ole palovammoineen ensimmäistä eikä viimeistä kertaa hoitoa hakemassa samanlaatuisesta vammasta. Vaatetustilanteen parannuttua on syytä jokaisen valurin hankkia asianmukainen työpuku, jottei aiheuta näiden takia itselleen palamismahdollisuuksia. Työkalujen järjestys ja muukin työpaikan järjestys takaavat myös turvallisemman työn sekä asianomaiselle itselleen että hänen työtovereilleen. Muistettakoon vielä, että huolimaton mies on vaaraksi itselleen ja ympäristölleen.

T. S.

Tehtaamme tuotteita näytteillä.

Kuva esittää Högforsin Tehtaan näyttelyosastoa Helsingin Kevätmessuilla Messuhallissa 2.—10. 4. -49. Tehtaamme on ollut viime aikoina mukana kaikissa Helsingissä pidetyissä näyttelyissä ja muutamissa maaseudunkin näyttelyissä. Viime kesänä edusti Siro-liesi teh-

dastamme Työtehoseuran maaseutukiertueella, joka kävi usealla kymmenellä paikkakunnalla. Pariisin Messuilla olimme myöskin edustettuna viime kesänä vaatimattomalla esinekokelmalla.

Högforsin vanhin mies.

Käynti taitomies Erik Enqvistin luona.

Kun Högforsin tehtaan Fagerkullan portista alkavaa tietä lähtee jonkin matkaa kipuamaan ylöspäin, alkaa se loivasti kaartaa oikealle ja kun vielä kulkee sitä edemmäksi, vie se yhä enemmän oikealle päin, joten se kohta jo vallan kuin ohjaisi kokonaan poispäin alkusuunnasta. Juuri tällä kohtaa, missä tie näin muuttuu "kurssia", näkee, kun kääntää katseensa vasemmalle, mäenrinteellä metsän taustaa vasten, viistottain tietä kohden seisovan — ei kovin suuren — punaisen rakennuksen. Tämän punaisen rakennuksen toisessa huoneistossa, johon kuuluu keittiö ja kamari, asuu Högforsin tehtaan tämän hetken vanhin mies, Erik Enqvist.

Koska on hyvin mielenkiintoista mennä tehtaan vanhimman miehen luo juttusille, niin löydämmekin nyt itsemme tuolta samaiselta tieltä rientämässä kohden mainittua punaista taloa.

Nyt olemmekin jo punaisen talon eteisessä. Silmäilemme siinä vähän ja ensimmäiseksi osuukin silmiimme

Erik Enqvist.

puutöissä tarvittavia työvälineitä ja niin vieraskin lohdullisesti toteaa, että oikeassa paikassa ollaan.

Koputus ovelle ja niin olemmekin kohta tuon oven toisella puolella. Lämpöisellä katseella meidät otetaan vastaan ja kehoitetaan käymään kamarin puolelle. Kamarin siirtyessämme silmäilemme samalla vähän ympärillemme ja nyt pä osuikin jo silmiimme työn alla olevia haarikkatöitä, työvälineitä ja tarvittavia raaka-aineita. Kamarissa jäämme hetkeksi aivan paikallemme seisomaan, sillä katseemme osuu ensimmäiseksi seinällä oleviin kunnioitusta herättäviin kunniakirjoihin, jotka turkimmekin tarkkaan.

Niin. Nyt sitten olemmekin tehtaan vanhimman miehen vieraana ja ystävällisesti meitä kehoitetaan istumaan. Istumme kirjoituspöydän takana olevalle tuolille ja katseemme osuu pöydällä oleviin kirjoihin ja saamme aavistuksen, että nyt haastateltavanamme oleva mies, Erik Enqvist, on myöskin paljon lukenut.

Haastateltavamme istuu nyt meitä vastapäätä, pyyhkii silmälasiaan, asettaa ne nenälensä ja me keräämme rohkeutta aloittaaksemme haastattelun ensimmäisen kysymyksen:

— Oletteko Te kasvanut ja viettänyt lapsuutenne päivät täällä Karkkilassa?

— Täällähän minä synnyin. Juuri tässä samaisessa rakennuksessa ja nämä mät täällä ovat niitä lapsuuteni leikkikenttiä.

— Mitkä ovat pysyvimpiä lapsuutenne muistoja?

— Niitähän olisi paljonkin, mutta kaikkien muistojen yhteisenä taustana on kuitenkin pysyvimmin jäänyt mieleen silloinen suuri köyhyys ja erikoisesti juuri se, että ihmiset täällä silloin olivat kaikesta huolimatta onnellisempia ja tyytyväisempiä kuin nykyään, vaikka ei ollut aina miehillä varaa pitää alusvaatteitakaan. Erikoisesti muistan lapsuusaikaiset kirkossakäynnit. Silloin käyinkin kirkossa joka sunnuntai ja lasten myöskin oli oltava mukana. Lauantai-ilta silloin oli aina kuin suurta juhlaa, mutta kuitenkin sunnuntaina kirkosta tulon jälkeen oli kohta pyhävaatteet riisuttava ja vietävä kiireesti vinttiin. Silloin vanhemmat tosiaan kasvattivat lapsiansa Herran kurissa ja nuhteessa. Merkittävänä muistona lapsuusajoilta on myöskin säilynyt se Högforsin paukaus, kun se pommi räjähti. Olin silloin noin viisivuotias ja muistan niin elävästi, kuinka se poika, joka sen räjäyksen sai aikaan, sentään juoksi kovaa. Sitten muistan sen hauskan jutun, joka jälkeenpäin oli liikkeellä tuosta pamauksesta. Oli niin, että silloin juuri sattui eräs kasooreista syömään ja pisteli parast'aikaa puulusikalla puuroa suuhunsa, kun tämä paukaus kävi, ja säikähtäessään hän puri tuon puulusikan halki.

— Eikä siinä paljon muita vahinkoja tullutkaan?

— Eihän siinä, säikähdys vain ja vähän lasiruutuja rikki.

— Kertoisitteko vähän siitä, kun olitte ensimmäistä päivää tehtaalla töissä?

— Se päivä myöskin on hyvin muistissa. Olin silloin kaksitoistavuotias, kun isän kanssa menin ensimmäistä kertaa tehtaalle töihin. Jouduin silloin valssilaitokselle koukun nostajaksi. Muuten olen enää ainoa elossa oleva mies, joka on valssannut santaa. Se oli silloin sellaista raskasta hommaa.

— Mikä sitten oli seuraava työ tuon koukun nostamisen jälkeen?

— Sitten olin ojentamassa.

— Ja minkälaista työtä tämä sitten oli?

— Se oli oikein miehen voimia kysyvää hommaa. Silloin valssasimme niitä Kakolan kaltereita.

— Ja vahvoja niistä tuli. Ja seuraava työ sitten?

— Jouduin peltejä niittaamaan. Tätä työtä teinkin kahdeksan vuotta ja tuli tällä ajalla niitattua kaksisataatuhatta peltiä.

— Paljonko silloin ansaitsi tilinvälissä?

— Tilinvälissä niitä niittasi noin tuhannen kappaletta ja hinta oli puolitoista penniä kappaleelta, joten tiliä sitten sai viisitoista markkaa. Tämän peltien niittauksen jälkeen olin meijerikattilaryössä yhdeksän vuotta ja sitten neljäkymmentä vuotta mallityössä. Tämä mallityö oli vähän kiusallista, kun ei ollut oikein kunnan kaluja ja kekseliäisyyttä puuttui, joten usein oli tulla susia, mutta sitten eräs Laito-niminen mestari keksi sellaisen keinon, että jo alkoivat onnistua. Kerran sattui hassunkurinen tapaus, kun eräs kaavaaja tuli huomauttamaan Laitolle, että ei malli oikein käy, ja kun sitten asiaa turkittiin, niin se olikin pistänyt sen mallin nurinkurisesti ristiin. Joten kyllä olisi tullut kumma kappale, jos olisi tullut valetuksi.

— Sattui siis niitä erehdyksiä silloinkin, mutta mitä Te tämän mallityön jälkeen teitte tehtaalla?

— Sen jälkeen olen ollut varastolla, sodan aikana ihan yksinkin.

— Olisi erittäin mielenkiintoista kuulla, miten valaminen siihen aikaan oikein tapahtui?

— Silloin ensin malmi sulatettiin masuunissa. Työmaaruokalan päätyä vastapäätä oleva kivirakenne on juuri se silloinen masuuni. Kun malmi sitten oli kuumuudessa tullut juokseväksi, laskettiin sitä masuunista sellaiseen niinkuin toriin, josta sitten molemmin puolin haarautui pienempiä uurnia. Näitä uurnia pitkin sula malmi sitten juoksi santaan formatuihin muotteihin, jotka kaikki olivat samanlaisia ja näissä muoteissa rauta sitten jähmettyi sellaisiksi ploomiksi, jotka olivat noin 60—70 sm. pitkiä ja noin 10 sm. leveitä ja puolen tuuman paksuisia. Sitten nämä ploomit rikottiin noin 10 sm. pituisiksi pätkiksi. Tämä pätkiminen tapahtui siten, että tuo ploomu asetettiin alasimelle ja raskaanpuoleisella vasaralla sitten lyödä hujautettiin, jolloin ploomusta lensi pätkä. Kun ploomut sitten olivat pätkinä, olivat ne valmiit vietäväksi pranssille, jossa ne uudelleen jou-tuivat oikeaan sulatuspiippuun ja nyt tulikin jo sellaista juoksevaa ja hehkuvaa, josta varsinaiset valukappaleet valettiin. Silloin täällä ei sulatettu kuin parina päivänä viikossa, sillä kaikki oli niin pienessä mittasuhteessa nykyiseen verraten. Puhaltajina tuohon ensin mainittuun masuuniin oli 20 vuden ajan vain puupalkeet, joita pyöritti kolmisylinterinen vesipyörä.

— Mitä sanoisitte erosta silloisen ja nykyisen valun välillä?

— Kyllä silloin valu tuli sileäpintaista ja silloisessa työnteossa oli kuin jonkinlaista hartauttakin.

— Tämä ehkä juuri onkin yhtenä vaikuttimena asiaan, mutta nykyäänhän koneellistuneen suurtuotannon aikana ei enää ole aikaa sellaiseen, mihin oli ennen. Minkähänlaista silloin oli valimolla ns. työmaakuri?

— Niin, Kustaa Ramsayn aikana tuli valimolle Helsingistä lisää uusia miehiä ja silloin sattui niinkin, että näistä muutamia, kun sille päälle sattui, lähtivät yks' kaks' kesken töittensä juopottelemaan ja tulivat sitten humalaisina työmaalle takaisin hoilailemaan. Tämä tällainen oli hyvin kiusallista kasooreille, vaikka onhan heistä muutamia hauskojakin muistoja. Erikoisesti muistan laulun, jota he usein lauloivat. Voisin tässä sanellakin sen sanat jos se sopisi?

— Tietenkin se sopii. Sehän voi olla hauskin laulu.

— Niin, näinhän ne lauloivat:

Mestari tuotti Helsingistä
parhaat valurit tänne.
Sun fraljalilei, sun fraljalilei,
parhaat valurit tänne.
Että he valaisi savimyllyn
paremman kuin ennen.

Mestari käveli lattialla
ja katseli pitkin piippuu.
Sun fraljalilei, sun fraljalilei,
katseli pitkin piippuu.
Hän katseli kuinka vilppahasti
valuripojat liikkuu.
Sun fraljalilei, sun fraljalilei,
valuripojat liikkuu.

Ja valkoiset housut ja pruuni pilyyshi
valuripojan malli.
Eikä hän tupakkatehtaan tyttöä
rinnallensa salli.
Sun fraljalilei jne.

Mestari komensi kaikki tytöt
saven kantajiksi.
Sun fraljalilei jne.
saven kantajiksi.
Ota sä kontti olalles
ja astele uljahasti.
Sun fraljalilei jne.

Mitä minä teen tuolla kolmella markalla,
ostanko sillä viinaa?
Sun fraljalilei jne.
Vai ostanko minä heilani kaulaan
sinisen silkkiliinan.
Sun fraljalilei jne.

— Sehän olikin hauska seipitetty laulu, mutta mitä sanoisitte silloisesta työnantajan suhtautumisesta yleensä työntekijöihinsä?

— No, silloin sattui niinkin, että työntekijöille joskus järjestettiin kekkereitä, joissa oikein sai junttapullat ja vieläpä konjakkiakin.

— Mitä muita erikoisia muistoja Teillä olisi tehtaan piiristä?

— Yksi on sellainenkin muisto, kun näimme ensimmäisen kerran potkukelkan. Eräs tehtaan herroista sillä silloin tuli tehtaalte. Helsingistä oli kapineen ostanut. Kyllä sitä kelkkaa silloin ihmeenä katseltiin ja tuumittiin, että tuollaisiakos ne Vaasan poliisitkin sitten sai niitten hevostensa tilalle. Mä otin silloin kohta kelkasta mitat ja niin tein tämän paikkakunnan ensimmäisen potkukelkan, vaikkakin vain puisen.

— Mutta hyvinhän silläkin matka joutui?

— Joutui. Kohta tuli käytyä Helsingissä asti ja mukana oli, niinkuin aina silloin oli tapana, viiden litran viinapytty, joka vähän sitten takasin tullessa hiljensi vauhtia.

— Tehän olette ollut myöskin innokas metsästäjä ja kalastaja?

— Olihan mulla yhteen aikaan kaksikin koiraa ja metsässä tuli käytyä ahkeraankin, mutta en ole koskaan ampunut jäniksiä, koska pidän sen sellaisena, etten raatsi ampua.

— Tehän olitte ollutkin hyvä ampumaan?

— Niin, Sainhan mä kerran Nummelassa ensimmäisen palkinnon.

— Sehän on jo jotain se. Ja hiihtoahan Te myöskin harrastitte?

— Tulihan sitä käytyä sellaisissa kansankilpailuissa, joissa sitten toisinaan pääsi kolmanneksi ja toiseksi.

— Mitä pidätte nykyisestä hiihdosta?

— No, se on sellaista räpäköitlemistä, kun eivät enää käytä kunnon suksia. Ennen sukset olivat kokonaan toisenlaiset. Ne olivat paljon pitemmät ja niissä oli aina kantuoli pitempi etupuolta. Kannan päässä oli sellainen nypäkki, että se paremmin kestäisi.

— Mitä ajatuksia mielessänne syttyy, kun seuraatte Karkkilan nykyisen nuorison elämää ja vertaatte sitä oman aikaanne nuoruuteen?

— Kyllä nykyajan nuoriso elää paljon vapaammissa oloissa kuin mitä oli silloin. Silloin oli tuon viinankin kanssa niin, ettei sitä nuoret miehet juuri ryypänneet, vakka itse sitä joskus keittivätkin.

— Nuo kirjat tuossa pöydällä jo juoruavatkin, mitä Te myöskin paljon harrastatte. Kuka on Teidän lempi-kirjailijanne?

— Johannes Linnankoski ja erikoisesti juuri hänen teoksensa "Kultaisia aikoja" ja "Laulu tulipunaisesta kukasta". Myöskin Kivi, Larin Kyösti ja Eino Leino ovat mieleisiäni.

— Nuo kunniakirjat tuolla seinällä puhuvat omaa selvää kieltään mieltäyöstänne, joka on tehnyt Teistä tunnetun taitomiehen. Kertoisitteko nyt itse tuosta työstänne?

— Niin, onhan näitä töitäni joutunut Saksaan, Holantiin ja aina Amerikkaan asti. Sen jälkeen, kun Suomen Kuvalehden päätoimittaja Ilmari Turja julkaisi Kuvalehdessä kirjoituksen, jossa mainittiin näistä töistäni ja olipa vielä kuviakin niistä, tuli tilauksia niin paljon, etten kerinnyt kaikkia lainkaan tekemään. Tällä hetkellä niitten valmistaminen on huonoa, kun ei tahdo löytää enää mistään katajaa, joka on parasta tähän tarkoitukseen. Mainittakoon vielä, että heti mainitun kuvalehden ilmestymisen jälkeen tuli mulle Larin Kyöstiltä postikortti, jossa pyydettiin tekemään hänellekin sellaiset. Samassa kortissa oli myöskin runoilta valmiiksi sanat kanikkaa varten ja olivat ne tällaiset: "Tulkaa veikeät neitokset, kun silmä nuorena sähköy, kun rinta laulusta lämpenee ja viini maljassa läikkyy."

Näin jutellessaan haastateltavamme etsii mainitun kuvalehden ja me saamme sen katseltavaksemme ja luemme sieltä Ilmari Turjan kynästä lähteneitä sanoja: "... juuri tuollaisia miten pitäisi olla, huudahtaa jokai-

Tyttöleiriltä.

*Nuotiolle käymme tytöt,
Antiaisen rannalle.
Ilaheiket parhaat ovat
tälle tyttöjoukolle.*

Laulun kaikuessa loppumattomalta näyttävä jono harmaakaapuisia tyttöjä hiipii punaviittaisen johtajan perässä salaperäiselle nuotiopaikalle. Mutta alkakaamme alusta.

Eräänä heinäkuuisena tiistaina pieni tyttöjoukko Helsingistä ajaa huristi linja-autolla halki etelä-Suomen kauniiden maisemien Karkkilaa kohden. Tytöt johtajineen olivat menossa leirille ja hienoinen jännitys täytti mielen.

Karkkilassa astuimme autosta ja lähdimme kanta-muksinemme paloasemaa kohden. Pieni Ritva veti takiaan toisesta hihasta maantien pölyssä, kunnes joku suuremmista huomasi ottaa sen kantaakseen. Vastaan lähetetty Maija-täti kohtasi meidät maantiellä ja ihmetteli: "Joko te nyt tulitte". Herttaisesti hymyillen hän toivotti meidät tervetulleiksi ja pysähdytti ensimmäisen näkemänsä hevosen viemään meidän tavaroi-tamme edelleen.

Saapuessamme paloasemalle oli siellä vasta muutama tyttö odottelemassa, mutta pian alkoi saapua tyttö-jä saattajineen, suuret tavarakuormat mukanaan. Odo-tellessamme tuli Ritvan ja Railin jano ja niin menim-me Karkkilan meijerin maitokauppaan limonaattia juo-maan. Ritvan vatsa tuli niin täyteen limonaattia, että vielä leirin päättyessä hän sanoi vatsan olevan täynnä. Siellä meijerin maitokaupassa oli merkillinen vehje, jolla maitoa mitattiin, aivan kuin bensini-asemilla.

Paloasemalla juttelimme vielä pienen Tellervon äi-din kanssa. Äiti oli hiukan huolissaan kuopuksestaan, mutta yritimme rauhoittaa häntä, että kyllä Tellervo viihtyy. Kuorma-autojen tultua paikalle lastattiin osa Karkkilan tyttöjä Maija-tädin kanssa toiseen autoon ja osa meidän kanssamme toiseen. Matkalla yritimme lau-laakin, mutta mieli oli niin täynnä leirin odotusta, et-

nen joka saa nähdä Enqvistin haarikan tai kännikän. Vahinko vain, että Karkkilasta alkaa kataja loppua."

Niin. Nyt sitten taas lähdemmekin pois Högforsin vanhimman miehen luota, vaikka rattoisasti kyllä hä-nen luonaan ilta menisikin paljon myöhempäänkin. Vielä kirjoitamme muutaman rivin hänen vieraskirjaansa sa-malla ajatuksissamme tuntien, että tulemme käynään toistekin hänen luonaan.

Tyttöleirillä "perunateatterissa".

tei laulusta tahtonut tulla mitään. Karkkilan maasto vaikutti sangen jyrkkämäkiseltä auton lavalta katsoen, vaikka olikin juuri ajettu autolla Norjan jyrkkiä vuoriteitä.

Järviä vilahteli puiden lomitse ja tie muuttui yhä huonommaksi. Kauempaa näimme neljän Suomen lipun hulmuavan ja tätä kaunista triumfikaarta kohden au-tomme ajoi. H-e-i hei, hei!, kaikui riemuportin alta ajettaessa ja siinä aukeni eteemme Antiaisen telttaky-lä. Siellä oli jo asukkaitakin. Hyvinkääläiset tytöt johtajineen olivat jo asuttaneet osan teltoista. Pian oli Karkkilan tytöillekin osoitettu leiriasunto. Teltta-vanhimmat määrättiin ja kohta nähtiin ahkeran tyttö-lauman rientävän katkomaan kanervia makuupatjojen-sa täytteeksi. Reippaan työskentelyn jälkeen olivat telttakodit asuttavassa tai paremminkin nukuttavassa, kunnossa ja pian gong-gongin kumahtelu kutsui tytöt iltateelle korkeakattoiseen ruokasaliin. Kukin sai oman paikkansa ja tee maistui erinomaiselta kotoisten eväs-voileipien kera.

Leirin alkajaistilaisuudessa leirin johtaja, Kerttu-täti, selvitti tytöille leirin järjestystä, ja yhdessä pyysimme Jumalan siunausta leirillemme. Lipunlaskun jälkeen tiistaipäivän iltana ei oikein uni tahtonut tulla silmään, kun oli niin paljon muuta ajateltavaa.

Keskiviikkoamuna tytöt olivat niin virkeitä, että kaikki taisivat herätä aamulauluun, elleivät jo aikai-

Lähtö juoksukilpailuun —

— ja tässä juostaan niin lujaa, että vain haamut tulivat kuvaan.

Leiritennistä pelataan.

Antti-sedän laittamia vesihirviöitä.

semmin. Reippaan aamuvoimistelun jälkeen sukelsimme Antiaisen aaltoihin. Uituamme odotti ruokasali tyttöjä aamuteelle. Sitten kiirehdimme lipunnostoon. Lipulla pidettiin myös aamuhartaus, jonka jälkeen menimme raamattutunnille eräaseen mäenrinteeseen leirialueella. Antti-setä kertoi pienimmille satuja raamattutunnin aikana. Piirrettyjä satuja näimme rantahiekkalla sitten satutunnin jälkeen. Raamattutunnin aika-

na tytöt hiljenivät kuuntelemaan, mitä Jeesus tahtoi tämän raamatunkohdan avulla sanoa.

Raamattutunnin jälkeen meillä oli taas ruoka-aika, ja ihmeellistä, miten Hilja-tädin keittämä ruoka maistui, vaikka niin usein olimme syömässä. Sitten tytöt menivät hiljaiselle tunnille teltaansa ja niin hiljaista saattoi olla silloin, että eräät vanhemmat tullessaan tärättään katsomaan, luulivat tyttöjen olevan marjassa leirialueen ulkopuolella.

Pillin puhalluksen ilmoitettua hiljaisen tunnin päättyneeksi, tytöt pöllähtivät ulos teltoista. Auringon paistaessa kirkkaalta taivaalta, juoksimme Antiaisen rantahietikolle leikkimään. Olipa meillä leikkitunnilla jännittäviä kilpailujakin. Juoksukilpailua oltiin oikein valokuvaamassakin. Mutta kyllä tytöt olivat juoksukilpailussa sitten vielä seuraavana yönä unissaankin. Voittajat saivat suuret palkinnot ja paljon kunniaa osakseen. Eräänä päivänä pidimme myös uintikilpailut. Hauskinta katsottavaa uintikilpailussa oli pienten tyttöjen käsipohjauintikilpailu eli konttauskilpailu. Kyllähän sitä Kerttu-tädin kanssa naurettiin makeasti. Siellä teidänkin olisi pitänyt olla katsomassa!

Leikkitunnin jälkeen uituamme siirryimme taas ruokasalin puolelle. Ruokavirren ja -rukouksen jälkeen saimme kaakaota. Sitten saimme viettää tunnin verran vapaasti, jolloin useimmat tytöt olivat marjassa. Poimittiinpa pyhäksi mustikkakeittomarjat leirillä syötäväksi. Jälleen annettiin pillinpuhalluksella merkki laulutunnin alkamisesta. Elvi-tädin reippaasti ohjatesa opimme monta uutta laulua nuotioilloissa laulettaviksi. Ihmeen hyvin leiritytöt lauloivatkin. Senhän saimme todeta myös monessa nuotioillassa. Tellervoi-setkin lauloivat niin kauniisti, että vedet vierähtivät silmäkulmaan. Ja miten veikeästi laulettiinkaan "Putte-possun nimipäivät". Ja "Valkeassa purresani" sopi erittäin hyvin nuotioillan herkkään tunnelmaan ja pienten laulajattarien tummalle äänelle. Hyviä laulajia näytti leirityöissä olevan hyvin paljon. Minnekkä sitten laulutunnin jälkeen? No, syömään tietenkin! Hilja-tädillä ei päivän kuluessa ollut yhtään lepoa, niin tiukkaan vierailimme ruokasalissa. Ruokailun jälkeen seurasi päivän jännittävin ohjelmanumero, iltanuotio. Sinne hiivittiin milloin laulun tahdissa, milloin rummun pärinän säestyksellä. Nuotiopaikalle oli Antti-setä loitnut monia eläimiä nuotiotarinoita kuuntelemaan, kuten muinoin vaka vanha Väinämöinen soittoa. Siellä oli kirahvi Pitkäkaula, paratiisin Käärme, Siili Piikkiselkä, Krokotiili, Kuikka, Kameli, Koira ja kuka ne kaikki muistaakaan.

Nuotioillassa saimme kuulla jännittävän punaisen viltin tarinan, saimme nähdä merkillisen lonkerotuhattajalkaisen, saimme kuulla ja leikkiä, miten mummo ja Kerttu kävivät kirkossa ja paljon, paljon muuta hauskaa. Eräaseen nuotioiltaan olivat Karkkilan tehtaan johto sekä karkkilalaiset järjestäneet Kerttu-tädille ja Antti-sedälle yllätyksen. Nuotioillan päätyttyä riensimme tytöt ihaillemaan lahjoja. Mutta päivän ohjelma ei päättynyt nuotioiltaan. Pitihän toki vielä vieraila ruokasalissakin. Iltateen jälkeen riensimme lipunlaskuun. Siellä yhdessä laulettuun Herran siunaukseen päättyi päivän viralinen ohjelma.

Eräänä iltana lipunlaskun jälkeen innostuimme leikimään. Saimmepa pastori-sedänkin mukaan leikkiin. Silloin leikimme niin innokkaasti, että Pirkko-tyttö vielä unissaankin yritti kiivetä teltan keskitukipylyvästä pitkin ulos teltasta. Pirkko pääsi päämajaan Hilja-tädin, Maija-tädin ja Kikka-tädin hoiviin, ja siihen hänen kiipeämisyrityksensä jäivät. Pari Tellervoista siirrettiin myös päämajaan, kun he mielestään ovat totuneet olemaan vain isompien ihmisten seurassa. Hyvin Tellervot päämajaan sopivat ja siellä viihtyivät.

Kerttu-tädin eräänä aamuna toivottaessa tytölle telttoihin hyvää huomenta, pieni Raija raotti hiukan toista silmäänsä sanoen: "Onko ihan pakko herätä?" No, Kerttu-tädin sydän heltyi ja Raijan ei ollut pakko herätä, vaan sai hän nukkua vielä vähän aikaa.

Sunnuntaita odotimme hartaasti. Olihan luvattu, että silloin meille pidetään leirijumalanpalvelus. Suoraan uimasta, puhdistuskylvyin jälkeen, tytöt riensivät ruokasaliin, joka oli valittu jumalanpalveluspaikaksi. Pian kaikui ruokasalista harras virrenveisuu ylös korkeuteen Jumalan asuntoihin. Tytöt kuuntelivat saarnausta hartaina ja ympäröivä luontokin puhui heille omaa kieltään. Sunnuntain jumalanpalveluksessa olivat läsnä myös ruustinna, Alli-täti ja pappilan tytär sekä leirityttöjen vanhempia.

Leirin viimeisessä nuotioillassa sunnuntai-iltana oli varmaan hauskin ohjelmanumero adjektiivileikin muotoon laadittu kertomus leirijasta. Kylläpä saimme nauraa sitä luettaessa. Mutta hienoinen haikeus täytti mielen, kun tiesimme, että huomenna leiri päättyy.

Maanantaiaamu kuluikin pakkaamisen merkeissä. Kun tavarat olivat koossa, sukelsimme vielä viimeisen kerran Antiaiseen ja pesimme pois leirin pölyt. Sitten oli leirin päätöstilaisuus. Kerttu-täti antoi telttavanhimmille kiitokseksi heidän hyvästä järjestyksenpidostaan teltassa lehden "Tytötn tie". Täti palautti mieleen myöskin niitä asioita, joista leirin eri tilaisuuksissa oli puhuttu. Hyvinkään Elvi-täti, Salli-täti ja Minna-täti sanoivat tytöille muistolauseensa ja sitten Hyvinkään tytöt lauloivat laatimansa kauniin laulun karkkilalaisille kiitokseksi. Aivan nousi pala kurkkuun heidän lauluun kuunnellessa, olihan se jäähyväislaulu.

Antti-setä, Maija-täti ja Kikka-täti sanoivat vielä lähtötervehdyksensä ja sitten yhdyimme kiitosvirteen: "Herraa hyvää kiittäkää". Veisatessamme saapui poikien ensimmäinen auto. Hyvinkään tytöt nousivat autoon. Iloisten vilkutusten saattamina, valkka pienen haikeuden täyttäessä mielen, lähetimme hyvinkääläiset matkaan. "Riennä riemuin eespäin vaan, tietä Jumalasi", kaikui auton lähtiessä. Pian saapui seuraava auto, johon suurin osa Karkkilan tyttöjä kiipesi, osan jäädessä odottamaan viimeistä autoa. Automatalla vuoroin lauloimme leirillä oppiamme lauluja, vuoroin huusimme täyttä kurkkua, tädit ja Antti-setä yhtä innolla mukana kuin tytötkin. Siinä matkalla Piippolan vaari hoiteli lampaansa, lehmänsä, sikansa, hevosensa, koiransa, kissansa, kanansa, kukkonsa ja lapsensakin. Ja hauskaa oli. Paloasemalla puristimme vielä kerran Karkkilan tyttöjen käsiä ja tämän kesän leiri oli päätynyt.

Rakas leirityttö! Paljon oli leirillä iloa ja riemua.

Mutta tuliko Jeesus sinulle leirillä rakkaammaksi kuin ennen? Leirin tarkoituksena oli muun virkistuksen ohella opettaa meidät ymmärtämään Jumalan puhetta luonnossa ja omassatunnossamme sekä rakastamaan Jeesusta entistä enemmän.

Nuoret maan, valvokaa,
tulta pyhää lietsokaa!
Loista leirinuotio,
räisky vielä tuokio!

Terveiset Kikka-tädiltä.

Tämä on Antti-setä.

Uusi nimi.

Vihdoinkin tuli Kalaminiuksesta (ekonomi Calamnius) Kalapulus. Hän sai viime kesänä oikean emäkalan, 6,5 kilon painoisen hauen. Vaatimattomana kalamiehenä ei hän suostunut haastateltavaksemme, mutta uuden nimen hän sai.

Mammat marjassa ol' mokomat, mustikassa myllersivät.

Tuota marjaretkää hupaisaa
toki muistella hiukan kannattaa.
Antiainen paikka oli verraton,
meille tarjosi työn sekä nautinnon.

Työmme tuloksista saatuanne kuulla
ette voi meitä laiskoiksi luulla.
Metsästä löytyi mustikoita,
järvi tarjosi salakoita.
Vihdoista ei tullut lukua,
vaan niistäkin voidaan puhua.

Laiska töitensä latelee,
siksi jääköön se!
Huvia ilmestyi yhtä ja toista,
suurin hyöty oli ruokailuista.
Muista, muista! "Kiitos, paras Kokkimme,
hyvää oli soppanne".

*Mammat juoksukilpailussa leirillä. Pienemmät
hävisi, suuremmat voitti.*

*Kalasyöttien laittaja työssään. Kiire on, kala syö ja
mammat onkii. (Onkii ne naisetkin kaloja, mutt'ei
pistäisi matoa koukkuun.)*

Aamun sarastaessa ovat kalaan menijät liikkeellä.

*Kalastajat saaliineen. Kuvassa vasemmalla voittaja
seppele päässään. (Kerran naitiakin kuvassa kalas-
tuspuuhissa.)*

*Auton lähtöä odotellessa. Hauskaa oli leirillä, mutta
hauskaa on mennä taas kotiinkin.*

Koko leiri ois' ollut höyryä
ilman suloista saunanlöylyä,
sillä matkallahan saa aina pölyä.

Illan istuimme nuotion ääressä,
sateen vuoksi pressukääröissä.
Kaikki oli niin jylhää ja juhlaista,

Pojat leirillä.

Paloaseman edustalla on vilkasta liikettä komean Austinin saapuessa paikalle. Reppuja, palloja, mailloja, telttamerkkejä ja poikia järjestetään auton lavalle. Vielä viimeinen nimenhuuto sekä kauniitten kokkiemme sijoitus autoihin ja niin on talven unelma toteutunut, olemme valmiit alkamaan kymmenpäiväisen oleskelun kauniin leirialueemme lumoissa. Kyllähän siinä huutoa oli, ja etenkin Vattolan ja Haijalan hevoset saivat tuntea poikien leirikuumeen ohi purjehtiessamme, sillä tosiaan laivaa se meidän kuormamme muistutti. Pian on sivuutettu Sanna, ja Ukonvaaran muhkea kivi tervehtii salaperäisine käytävineen ohi matkatessamme. Ja tuolla jo vilkkaakin leiriporttimme siniristilippuineen. Tyttöjen kauniit ja hempeät tervehdyslaulut saattoivat pojat melkein hartaaksi ja taisimme hiukan vilkuilla leirialueemme solakoihin honkiin. Pian telttamme saivat uudet asukkaat ja telttoja olikin kokonaista 11. Mutta siinäpä tuleekin uusi autolasti mukanaan vieraamme Hyvinkäältä, Eero-sedän poikia, kivoja kave-reita. Leirillämme rakennettiin pian siltoja hyvään to-veruuteen, joskin toisinaan veden ja noen voimalla. Pian oli ensi jäykkyys hävinnyt ja Seetat ja Aatami Lankkuset ynnä Paulit ja Naskalit tunnettiin oikeilla nimillään. Vähitellen oli joukkomme täysilukuisena uljaan siniristilippumme luona. Komea oli se neliö 100 pojan tuijottaessa siniristiin. Muutama vakava sana ja

että vanhakin lapsen mielen saa.
Sitä jännitystä kenkään ei kertoa voi,
minkä leijonain syöminen meille soi.

Oli myöhä kun telttoihin kömmittiin
ja siellä "tuppi-suuna" nukuttiin.
Heikki vain, jonka muistamme ain'.
Tuli illan iloihin veto, kun rouva
Keto unenpäästä turhaan kiskoa yritti
ja selitti: "Sukka villainen kadonnut on".
Asiaa tutkittiin ja havaittiin:
toisessa jalassa puolitoista paria komeili,
kun toinen vain puolella parilla oleili.
Hih, hih, hii! Miksi niin?

Oli joukkomme tuhtia väkeä,
sen huomasimme noustessa ylämäkeä.
Mielen jos aina niin iloisen vois omistaa,
sillä elon polun kauniiksi saisi somistaa.

Tätä retkeä kukaan ei saata katua,
olihan se leirielämän esimakua.
Siis näkemisiin, ensi kesänä
jälleen Antiaisiin!

Mailja.

Leirin alkajaisiksi nousee siniristilippu leirin salkoon.

Leirin johtajat ovat "jänskän" näköisiä.

Monet kovat kisat käytiin leirillä —

leirimme on alkanut. Me olemmekin jo vanhoja veteraaneja. Ovathan jo kolmannen kesän nuotioneet saaneet kasvomme mustenemaan. Tervaskannon savu on meille jo tuttua.

Ensimmäinen ruokailu ilmapassa ruokasalissamme etevien keittäjiemme uurastaessa pöytä pöytään oli hauskin ohjelmanumero. "Kiitos, rakas Kokkimme"

— ja uitiin myös tietenkä.

— ja uinnin jälkeen syötävä.

Työtä ei sovi unohtaa, sillä sitä on jokaisen osattava tehdä.

Ilta­nuotiolla ei juttua puuttunut.

Työn jälkeen on taas uitava —

Leiriläisiä emäntineen kokoontuneina teltta-aukiolle.

tärisyttikin hongikkoa ruokailun jälkeen. Todella kiitollisia me olimmekin keittäjillemme. Lipunlasku ja huovat hartioilla tuttua polkua nuotiollemme. Siellä olivat krokotiilit ja muut ihme-eäimet meitä tervehtimässä. Siellä me herkimmät hetkemme elimme ja jänskimmät jutut kuulimme. Laulu ja nauru kaikui tyyntä lahdelman pintaa kauas. Mutta leirillä myös löydet-

tiin ihmeellinen nuoruuden ja puhtauden maailma hiljentyessämme vanhempien veljien vakavia sanoja kuulemaan. Uni olikin levollista ensimmäisestä yöstä lähtien.

Niin kuluivat leiripäivät, ei kovin lämpiminä, mutta kuitenkin siedettävänä. Leirillä käytiin ankaria kilpailuja monissa lajeissa, mutta vielä ankarampi taistelu

MERKKIPÄIVÄ

Frans Henrik Nord.

Ester Salonen.

60-VUOTIAS.

Varastomies Frans Henrik Nord 26. 2. 1950. Hän on syntynyt Pyhäjärven Rautamäen poikia. Isän siirryttyä Rautamäen kaivokselta tehtaalte työhön seurasi

käytiin ansiopisteistä ja tehtaan lahjoittamasta kiertopalkinnosta. Vähän ajein mielin me sen ojsimmme vieraillemme. Mutta ensi kesänä! Pauli meidän oli myös tunnustettava parhaimmaksi pojaksi leirillämme, mutta Jormakaan ei ollut kaukana, je mehan olimme isäntiä, joten kohteliaisuus velvoitti.

Sanan tunniti ruokasalissamme saivat meidät vakavasti ajattelemaan ihanteitamme ja sitä miestä, joka on ihanteemme. Rukouselämän tarkeys syöpyi mieleemme ja monet muut tärkeät seikat. Niin, ja ne elämäkerrat milloin minikin suurmiehen, Hougen, Williamsin ja monen muun.

Työtäkkin me teimme, olihan urheilukenttä raivattavana. Oli perunateatterit, puiden hankinta ja monta muuta tehtävää siellä leirillä. Hauskinta oli silloin, kun pikku Austin toi meille vieraita ja niitä karamellipusseja, joista kilpailtiin. Taisi niitä jäädä ensi kesäksikin sinne maastoon. Se iltanuotio olikin hauskimpa metsästysjuttuineen ja Jaakoppeineen. Jokainen tunsu kiitollisuutta vieraitamme kohtaan näistä tuomisista ja siitä, että saimme olla leirillämme.

Pastori Viika, siinäpä vasta mukava mies, vaikka onkin pappi. Hän osasi monta hauskaa järjestää. Se Häme-huuto soi vieläkin mielessämme. Loistomies oli Eero-setäkin. Kyllä hän osasi meidät yllättää monin tavoin, etenkin silloin, kun teltan katto kaatui päällemme keskellä yötä salaperäisine hiipimisineen ja paukkeineen. Ja sitten mahtava gongimme kumisi kuin kirkonkello ottaessamme sunnuntairauhan vastaan. Tuntui niin kummalta ja hartaalta, olimmehan luonnon tempelissä.

Päivät kuluivat kuin siivillä ja haikein mielin jätimme leirimme, mutta päätimme vakaasti tulla ensi kesänä jälleen.

Näkemiin Veljet!

Poika.

1½-vuotias poika mukana. 11—12-vuoden ikäisenä alkoi hän hevosmiehenä ajella Korven pysäkillä valutaraita ja sieltä takaisin rautaharkkoja. Hevoshommista siirtyi Nord keernapojaksi noin 18-vuotiaana ja pian sen jälkeen kaavaamoon. Vuonna 1913 huhtikuun 6 päivänä tuli kuitenkin matka Amerikkaan, jossa hän oli valimoissa, rautatie- ja metsätöissä ym. 8 vuotta. Vuonna 1921 kaavaili Nord taas Högforsin Tehtaan valimossa vuoteen 1927. Tämän jälkeen hän oli Hankkijalla maanviljelyskoneita tekemässä vuoteen 1935, jolloin tuli takaisin valimoomme. Nyt on Nord pari vuotta ollut mallivarastossa. Väestöä ei ole lisätty kuin yhdellä pojalla, joka on nyt teknikkona tehtaamme piirustuskonttorissa.

50-VUOTIAS.

Saunanhoitaja Ester Maria Salonen 30. 1. 1950. Hän on syntynyt Vihdissä, jossa meni naimisiin. Oltuaan Vihdissä taloudenhoitajana useammassakin virkamiesperheessä siirtyi rouva Salonen vuonna 1941 tänne tehtaamme Nahkion saunan hoitajaksi. Viisi lasta on rouva Salonen kasvattanut ja näistä on jo kaksi aikaimista, joten vapaa-aikojen viettoa ei ole tarvinnut paljon suunnitella. Mannerheim-liiton toimintaan on rouva Salonen kuitenkin jo monen vuoden ajan osallistunut.

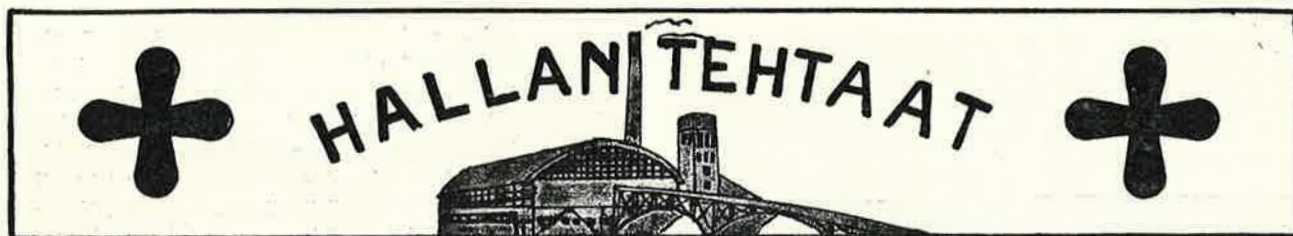
Karkkilassa keskustellaan.

Miesten keskustelukerho on jälleen koossa. Jokamaanantainen "palaver" on alkanut.

Tällä kertaa heiluttaa puheenjohtajan nuijaa Paunila, joka myös on alustanut keskustelun aiheen. Kysymyksessä on sosiaalinen huolto yhteiskunnassa. Asia on laaja ja siksi keskitetäänkin tämän illan ohjelmaan vain vapaa sosiaalihuolto tällä "meidän" tehtaallemme, koska se on niin lähellä meitä itse kutakin. Sepponen oli kutsuttu asiantuntijana lähemmin selostamaan tehtaan sosiaalista puolta.

Asiaa pohditaan puolelta jos toiseltakin. Keritään ikäänkuin kerälle tätä kallista nauhaa pätkä pätkän perään. Kaivetaan vanhoja, vuosikymmeniä sitten käytettyjä tähän alaan kuuluvia muotoja ja vertaillaan nykyiseen. Havaitaan, että muuttuneet ovat ajat ja tavat. Puheenvuoroja käytetään runsaasti. Kerä kasvaa kasvamisestaan. Huomataan, että valtavat ovat summat, mitkä tehdas käyttää sosiaalihuoltoon ja annetaan täysi tunnustus siitä. Mutta myöskin toivomuksia ja parannuksia havaitaan tarvittavan.

Merkille pantavaa on, että asian käsittelyn tullessa sairauksien ja tapaturmien kohdalle, keskustelu ikäänkuin vilkastuu. Näkee, että asia on lähellä meidän kaikkien sydäntä. Varsinkin sairaan nopea hoitoon saattaminen, milloin kysymykseen tulee Helsinkiin lähettäminen, todetaan monasti jäävän epävarmaksi, koska tehtaalte ei ole omaa ambulanssia. Sairaanhoidattaren kiinnitystä tehtaalte tervehdittää ilolla. Ensiapukurssit, lääkekaapit y.m. tähän alaan kuuluvat menetelmät on tyydytyksellä todettava. Onhan selvää, että fyysisen kunnon, ennen kaikkea terveyden säilyttäminen on ihmiselle, erittäinkin työläiselle, tärkeää,

„Täällä vanhus, siellä nuorukainen“.

Ekonomi Rolf Klärich kertoo Englannin matkastaan.

Tässä jutussa ei meillä ole aikomustakaan kertoilla kansalaisten syntymäpäivistä. Ei sinne päinkään. Tavoitimme vain kuulomatkan päähän ekonomi Rolf Klärichin, joka äskettäin palasi opintomatkaltaan tärkeimpään puutavaramme ostajamaahan, Englantiin. Otsikkosanat ovat hänen. Niillä hän vertasi omien kaupunkiemme historiallisia muistomerkkejä Lontoon vastaaviin.

Viime maaliskuun puolivälin tienoissa häipyi kotimaan ranta horisonttiin laivan kiidättyä matkalaistamme koht Skandinaviaa.

- Miten matkareittisi jatkui Tukholmasta edelleen?
- Göteborg—Tillburg ja sieltä junalla Lontooseen.
- Entä ensivaikutelmasi saarivaltakunnasta?
- Tillburgista vai Lontoosta? Jos tarkoitat edellistä, niin minulla ei ole siitä juuri minkäänlaista ensivaiku-

telmaa ennen sitä hetkeä, jolloin ehdin tulin eteen. Laivamme näet saapui Tillburgiin varhain aamuyöllä, jolloin vielä hartaasti reikeilin unten mailla. Tullä oli erittäin kohtelias ainakin minua kohtaan, sillä se ei edes avannut matkalaukkujani. Kysyi vain kohteliaasti, että onko mitään tullattavaa, ja uskoi ilman enempää tarkastusta kielteisen vastaukseni, mikä kyllä olikin tosi.

Lontoosta taas sain ensivaikutelmankin. Tulinhan sinne junalla, joka saapui East Endin kautta. — Niin, ne junat. Eipä voi meikäläisiä ”ratahevosia” verratakaan saarivaltakunnan vastaaviin. Niin siistejä, viihtyisiä ja nopeita ne olivat. Tietystihän halukas verrata voi, mutta en kehoita sitä tekemään, mikäli asianomainen vielä sen jälkeen joutuu matkustamaan Suomen rautateillä. — Ensivaikutelma Lontoosta oli todella lohduton. East End slummikortteleineen ja vuokratasarmeineen ei anna juuri lohdullista kuvaa tulijalle. Käsitykseni kuitenkin muuttuivat melkoisesti, kun pääsin isäntieni kanssa kiertämään sen jokaiselle matkustajalle varmasti tutun kierroksen: Trafalgar Square—Piccadilly Circus—Kuninkaan linna. Oli siellä tuisketta ja vilskettä. Oikein pienoisesta Kotkasta lähteneelle meni peu-

koskei hänellä käytännöllisesti katsoen muuta pääomaa olekaan, joten sen säilyttäminen on ensiarvoista.

Kynät rapisevat muistilehtiöiden lehdillä. Niihin vangitaan ohikiitäviä ajatuksia ja niistä ne sopivasti muokattuina tuodaan esille. — Jo on yksi jäsen jälleen saanut ajatuksen kypsäksi, koska pyytää puheenvuoroa. Tuntuu kiinnostuneen asunto-oloista sikäli, että on kyläkin tyytyväinen omaan asuntoonsa, mutta paljon puutetta tällä alalla huomaa vielä olevan, varsinkin tilavuuteen nähden. Puhetta ja asiaa jatkuu. Ei unohdeta myöskään henkistä puolta, ei urheilua eikä reippailuakaan.

Kaksi tuntia on lyhyt aika. Tällaisessa keskustelussa se on kuin tähden lento. Kerä täytyi päättää tälle kerralle, mutta siihen keritään kyllä lisää seuraavana maanantaina.

Illan kuluessa on tultu siihen johtopäätökseen, että sosiaalinen huolto yleensä on tuotantoelämässä voimakkaasti vaikuttava tekijä, jota edelleen on laajennettava ja kehitettävä, jotta saavutettaisiin se päämäärä, mikä sille on annettu, s.o. hyvinvointi ja tyytyväisyys oleviin oloihin.

Kun vielä on sovittu seuraavan kokouksen keskusteluaihe (sillä kertaa jatketaan siitä, mihin tämänkertainen keskustelu päättyi) ja katsottu, kuka on seuraavana vuorossa puheenjohtajaksi, voidaankin lopettaa. Sanotaan näkemiin ja tervetuloa toisiakin vielä mukaan!

”Yksinä aapurin ukko”.

Trafalgar Square. Nelsonin patsas.

kalo suuhun, ja tunne, kuinkahan tästä liikennevilinästä hengissä selviää, valtasi väkisinkin ajatukset. Mutta mikäpä oli selvityksessä. Autoilijat olivat enemmän kuin kohteliaita. Jalankulkija oli Herra ja Ylhäisyys, jonka oikeuksia ei heistä yksikään pyrkinyt loukkaamaan.

— Matkasihan oli opintomatka?

— Kyllä, vieläpä kaksinkertainen sellainen. Tarkoitukseni nimittäin oli sekä oppia englanninkieltä että tutustua tuotteittemme markkinointiin siellä. Edellistä opiskelin City of London Collegessa kolmen kuukauden ajan. Tämä suuri oppilaitos, jossa oli ainakin tuhatkunta oppilasta, vastaa jollain lailla meikäläistä Liikemies-ten Kauppaopistoa. Kouluun oli perustettu erikoinen osasto ulkomaalaisia varten. Tämä pyrki ensisijaisesti nopeassa tahdissa tutustuttamaan meitä maan kieleen. Minun ollessani oppilaitoksen seinien suojissa meitä ulkomaalaisia oli satakunta mitä moninaisimmista kansallisuuksista. Tänä koulukautenaanikin kävin kuitenkin samalla säännöllisesti sikäläisen agenttimme Prise & Piersin toimistossa tutustumassa sen työskentelyyn. Koulun päätettyäni olinkin sitten loput kolme kuukautta siellä säännöllisesti. — Prise & Piers on eräs maan suurimmista agenttiliikkeistä. Sen Lontoon konttorin henkilökunnan lukumäärä nousi pariin sataan. Lisäksi sillä on sivukonttoreita Liverpoolissa, Manchesterissa, New Yorkissa ym. Siellä sain vasta käsityksen siitä, mitä puutavarallemme tehdään ja miten sen tiet kulkevat sen jälkeen, kun se on lähtenyt Kotkan satamasta maailman markkinoille. Kaikki Suomesta Lontooseen saapuvat puutavaralaivat menevät tavallisesti Surrey Commercial Docks'iin. Se on jaettu yhdeksään eri altaaseen, tokkaan, jotka puolestaan ovat eri maiden käytössä. On oikeastaan väärin sanoa allas, vaikka se todellisuudessa sitä onkin, sillä nämä "altaat" eivät mittasuhteiltaan ole sellaisia, mitä sanalla allas varsinaisesti tarkoitetaan, vaan ne kukin ovat mitoitettua noin 700×200 m, joten jokaiseen mahtuu noin 15—20 laivaa samanaikaisesti. Ihmettelet varmasti, miksi laivat ahdetaan tällaisiin vekottimiin. Se on kuitenkin vuoroveden tähden aivan välttämätöntä. Nämä tokat ovat nimittäin rakennetut niin, ettei vuoksi ja luode pääse millään lailla vaikuttamaan niiden vedenkorkeuteen, joka pysyy vakiona n. 2 m Thames-joen vuoroveden vaikutuksesta vaihtelevan korkeuden alimman pinnan yläpuolella. Täällä laivojen omat nosturit purkavat kuormat rautaproomuihin, jotka vetävät noin 20 std per proomu. Proomut taas siirretään muutaman metrin päähän laivasta, missä ne käsivoimin puretaan varastoihin. Varastoissa tapahtuu tullikäsittely.

— Niin, nythän tästä välistä jäi pois se, miten puutavara ensin pääsee näin pitkälle. Kaikki kauppa- ja hintaneuvottelut käy kansanhuoltoelin, joka antaa ostetun puutavaran agenttien yhteenliittymien edelleen jaettavaksi. Nämä jakavat sen eri suurliikkeille niiden määrän määritlemässä suhteessa, minkä nämä liikkeet ennen sotaa välittivät edelleen. Lisäksi tarvitaan Englannissa puutavaralle vasta siinä vaiheessa, kun kuluttaja ostaa sen puutavaraliikkeeltä. Siinä, miten ankara säännöstely Englannissa täytyy olla puutavaralla, saa hyvän käsityksen, kun mainitsen, että maa ostaa vain noin 1/3 siitä määrästä, minkä se käytti ennen sotaa.

Piccadilly Circus, "maailman napa".

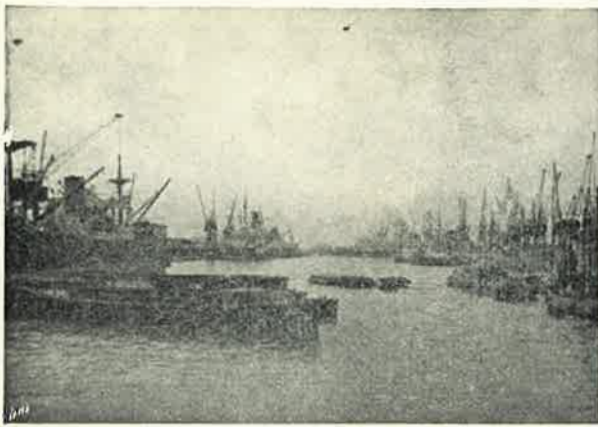
Kuninkaallista ratsuväkeä.

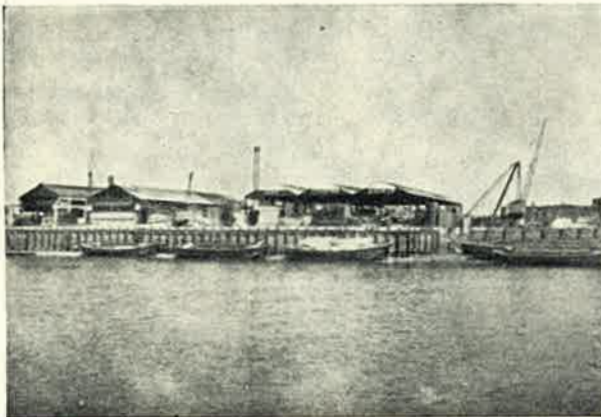
Skotit marssilla.

— Kävit tietenkin katsелеmassa Lontoon vanhoja muistomerkkejä?

— Luonnollisesti. Monta kertaa istuin puistossa Big Benin juurella ja kuuntelin sen aina uutta säveltä. Kun meillä puhutaan historiallisista rakennuksista, tarkoitetaan yleensä jotain 1800-luvulla rakennettua. Siellä sellainen oli vielä suhteellisen nuorta. Siellä löysi todella historiaa, kun meni johonkin historialliseen kunin-

Tokka.

Puutavaravarasto Thames-joen rannalla.

Parlamenttitalo. Big-Ben.

kaiden hautauspaikkaan tms. Näki vuosilukuja, jotka kirjoitettiin kolmella numerolla, ja luki nimiä, joita kouluajoista lähtien oli oppinut pitämään puoliksi sadunomaisina, epätodellisina.

— Oliko Tower upea?

— Päinvastoin. Se teki ulkonaisesti hyvinkin yksitoikkoisen ja jollain lailla ränsistyneen vaikutuksen, varsinkin jos vertaamme sitä Windsorin linnaan, joka todella oli kuin satukirjan lehdeltä reväistä.

— Vieläkö kaupungissa näkyi pommitusten jälkiä?

— Jos vain käveli kaupungilla ja katseli, ei luonnollisesti niin valtavassa kaupungissa näkynyt sanottavasti pommitusjälkiä, mutta jos kiipesi jollekin näköalapaikalle, huomasi selvästi, miren tuhoisaa jälkeä korttelipommit olivat tehneet. Raivaustyöläiset olivat koonneet talojen jätteet erityisiin kortteleihin, jotka siten muodostivat valtaisia rauniokasoja. $\frac{1}{2}$ km²:n suuruinen ala saattoi olla 20 m:n korkuisena kivi- ja soräläjänä.

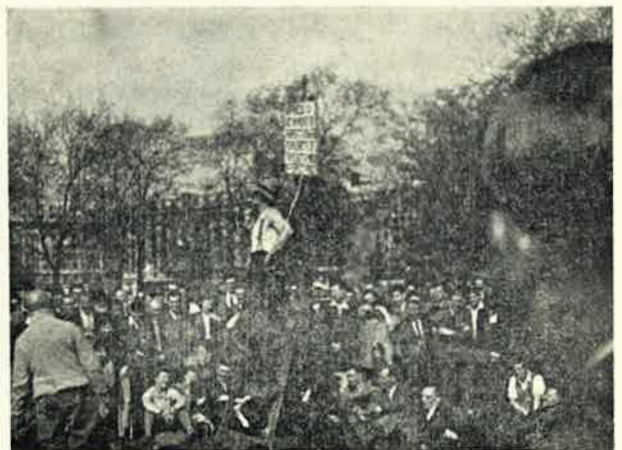
— Vaihdetaan hieman miellyttävämpään puheenaiheeseen. Millaiselta lontoolaisten komea musiikkipyhäty, Albert Hall, näytti?

— Ei se mikään komea ollut. Päinvastoin sekin teki ränsistyneen vaikutuksen. Komeudeltaan sitä voisi verrata Kotkan Kino-Halliin, lisäyksenä vain se, että siellä oli joitakin pressuja katossa estämässä sadetta pääsemästä sisälle, luultavasti. Konsertit, joita siellä pidettiin, olivat sensijaan tavattoman loiselaita. Tulee tässä mieleeni esim. 110 miehen vahvuisen Philadelphian sinfoniaorkesterin konsertti, johtajana ja solistina Jose Iturbin.

— Kävitkö Englannin teollisuuslaitoksia tarkastelema-

— Kävin Fordin sikäläisellä tehtaalla katsomassa "Tikkukuva nauha"-systeemiä. Nämä tehtaot, joissa jokainen mutteri ja pultti valmistetaan kotona, ovat varmaankin eräät Euroopan suurimmista tehdaskomplekseista. Siellä työskentelee noin 60.000 henkilöä saman katon alla. Tuotantokin on varsin kunnioitettava, sillä tehdas valmistaa päivittäin 500 autoa ja saman verran traktoreita. Teimme tässä teollisuuslaitoksessa n. 4—5:n tunnin kierroksen, mutta niin laaja ja monipuolinen tehdas oli, että katselemisemme jäi aivan ylimalkaiseksi.

— Vielä yksi kysymys: Minkälainen käsitys englantilaisilla on meistä?

Hyde Parkin puhuja.

Neurolatyötä Hallassa.

Tästä se alkaa.

Kas, kun Heikki on pulskistunut.

Pienemmästäkin on neitonen tullut.

— Suomalaisilla on siellä erittäin hyvä maine. Kaikesta näki, että englantilaiset jollain lailla huomioivat meidät ennen muita kansallisuuksia. Mieli haikeana sieltä erosi. Puoli vuotta tuntui todella lyhyeltä, mutta ainahan on niin, että silloin kun joku parhaimmalta maistuu, niin silloin se loppuu. Olen ylen kiitollinen siitä, että sain tilaisuuden tehdä matkan.

Muistelmia

sairaskassan Nikeliin ja Kymin kunnalliskotiin tekemältä retkeltä.

Muuanna kauniina kesäisenä lauantai-iltana tapasimme Laajakoskella häissä erään tuttavamme perheen. Tanssin lomassa olimme näiden kanssa katselemissa seutuja, joissa emme ennen olleet käyneet. Tällöin osui katseemme Nikeliksi arveluamme lähistöllä kohoavaan suureen taloon. Vaikka oli jo melkoisen myöhäistä, päätimme käydä lähemmin katsomassa taloa, johon tietämämme mukaan oli sijoitettu etupäässä hermosairaita kunnan hoidokkeja. Tapasimme heitä muutamia pihan penkeillä istuskelemissa, ja lyöttäydyimme juttusille. Paikalle osui samaan aikaan muuan hoitajatar, jolta pyysimme lupaa käydä myös itse rakennuksessa. Tähän suostuttiinkin. Myöhäisen ajankohdan vuoksi emme kuitenkaan päässeet käymään kuin parissa potilas-huoneessa.

Sisällä muuan hoidokeista huudahti hämmästyneenä meidät nähdessään: "Sieltäpä tulee tuttuja!" Nyt oli meidän vuoromme hämmästyä. "En minä vain Teitä tunne", vastasi puolestamme luottamusmies Myyryläinen. "Mutta minäpä tunnen, vaikka en ole nähnyt kukaan kahreenkymmeneen vuoteen", oli mummolle heti vastaus valmiina. Kun ensi hämmästyksestä oli selvitty, oli jälleennäkemisen ilo luonnollisesti molemminpuolinen, ja voitte kuvitella, kuinka iloiseksi jutustettavamme tuli Myyryläisen antaessa hänelle poislähdön hetkellä pari seteliä. Jätettyämme talon sanoi Myyryläinen, että vielä tänä kesänä teemme tänne retken joko ammattiosaston tai sairaskassan nimissä.

Käynnistämme Nikelissä oli kulunut kolmisen viikkoa, kun oli sairaskassan yleinen kokous. Siellä e.m. henkilö uudisti virallisesti ehdotuksensa retkestä. Tämä ehdotus hyväksyttiin heti yksimielisesti.

Tarpeellisten alkuvalmistelujen jälkeen olimmekin sitten heinäkuun 10 p:nä niin valmistautuneet, että lähtö oli vain itkuja vajaa. Retkellemme osallistuivat Hallan mieskuoro, soittokunta, sairaskassan johtokunta ja viisi emäntää, joiden tehtävänä oli tyydyttää vatsan tarpeet toisten vastatessa henkisessä virkistyksestä. Alkuperäisen suunnitelmamme mukaan matka tapahtui tehtaamme kuorma-autoilla, joista toiseen sijoittautuivat miehet ja toiseen emännät tarjottavinemme. Lautatarhanhoitaja Puonti oli kuitenkin sikäli toista mieltä, että (mieli-hyväksemme) kiipesi meidän autoomme saaden tietysti muutakin miehistä seuraa. Ja niin lähdimme porhaltamaan päämääränämme ensin Nikeli ja paluumatkalla Kymin kunnalliskoti.

Nikelin pihamaalla oli meitä vastassa johtajatar ja hoitajattaria sekä muutamia hoidokkeja siisteissä pyhäpuvuissa. Sillä aikaa kun me emännät touhuilimme kahvinkeittopuuhiissa, viihdytti soittokunta kesäisen pyhäamun raikkaassa ilmassa isäntäväkeä. Tunnelma oli juhmallinen, jollain tavoin mieltä ylentävä. Koetin tarkkailla hoidokkien mielenilmaisua tästä heille järjestetystä virkistystilaisuudesta. Toiset nauroivat miltei ääneen, toisten taas hymyillessä arasti, samalla kun

Isak Tanskanen.

August Putkonen.

Herman Koponen.

Aleksanteri Rämö.

MERKKIPÄIVIÄ.

75-vuotiaita.

Korjausmies Pekka Lallukka, syntynyt 29. 11. 1874 Räisälässä. Hän on tullut yhtiön palvelukseen 2. 5. 1926 lautatarhalle, missä edelleenkin työskentelee.

Eläkeläinen Isak Tanskanen, syntynyt 19. 12. 1874 Pielisensuussa. Tullut työhön lautatarhalle 21. 1. 1924 ja siirtynyt eläkkeelle 1. 9. 1946.

Eläkeläinen August Putkonen, syntynyt 20. 1. 1875. Tullut yhtiön palvelukseen 1918 ja siirtynyt eläkkeelle 1. 3. 1939.

60-vuotiaita.

Kirvesmies Herman Koponen, syntynyt 9. 2. 1890 Leppävirralla. Yhtiön palvelukseen hän tuli 1. 10. 1935. Työskentelee nykyään rakennusosastolla.

Puhdistaja Aleksanteri Rämö, syntynyt 9. 2. 1890 Muolaassa. Tullut yhtiöön 9. 7. 1928. Työskentelee lautatarhalla.

50-vuotiaita.

Lastaaja August Ukkola, syntynyt 6. 1. 1900 Sipolassa. Tullut yhtiön palvelukseen 10. 9. 1923. Työskentelee lautatarhalla.

Voitelija Teodor Julku, syntynyt 7. 1. 1900 Uudellakirkolla. Tullut yhtiön palvelukseen 8. 1. 1937. Työskentelee sahalla.

Sahuri Juho Manninen, syntynyt 14. 1. 1900 Mikkelissä. Tullut yhtiön palvelukseen 4. 9. 1940. Työskentelee jalostustehtaalla.

Kuormaaja Ilmari Pakkanen, syntynyt 28. 1. 1900 Vehkalahdella. Tullut yhtiön palvelukseen 16. 11. 1935. Työskentelee sahalla.

Kuormaaja Jonne Andersen, syntynyt 17. 2. 1900. Tullut yhtiön palvelukseen 12. 8. 1919. Työskentelee lautatarhalla.

Kimpien latoja Milka Mäkelä, syntynyt 23. 2. 1900 Vehkalahdella. Tullut yhtiön palvelukseen 4. 11. 1935. Työskentelee sahalla.

Jonne Andersen.

Milka Mäkelä.

muutamat katselivat kulmiensa alta synkän näköinen ilme kasvoillaan. Katsahdettuani ylös ikkunoihin havaitsin, että sisälläkin oli vielä muutamia hoidokkeja. Mentyäni pyytämään myös heitä ulos, tapasin käytävällä erään vanhan naisen, joka 15—16 vuotta sitten oli ollut työtoverinani. Hänen kieltäytyttyään lähtemästä talutin hänet rapulle. Hetkisen kuluttua havaitsin suuret kyynelkarpalot hänenkin silmänurkissaan. Soittajien lopetettua alkoi vilkas keskustelu seurueemme ja hoidokkien kesken. Sen sorina kantautui aina keittiöön asti.

Kahvin valmistuttua kokoontuimme ruokasaliin nauttimaan pöydän antimista. Täällä sairaskassan varapuheenjohtaja Olavi Heiskanen piti lyhyen puheen ja mieskuoro lauloi.

Tämän jälkeen teimme kierroksen talossa ja panimme merkille sen erikoisen siisteyden ja sen kuuliaisuuden,

mitä hoidokit osoittivat johtajatartansa kohtaan. Sitten kokoontuimme jälleen ruokasaliin ja jatkoimme ohjelmamme esittämistä.

Paluumatkalla kävimme, kuten jo edellä mainitsimme, Kymin kunnalliskodissa.

Tulomatkalla vaikutti seurueemme vakavalta. Olimmehan tällä matkalla nähneet mm. sairautta, joka väkisin-kin johtaa henkilön elämän varjoisimmalle alueelle, mitä emme kotioiloissa useinkaan tule ajatelleeksi. Herää kysymys, miksi kaikki ihmiset eivät voi olla terveitä sekä sielullisesti että ruumiillisesti. Mutta ihminen päättää, Jumala säättää. Luulen, että näistä käynneistä jokainen sai ajattelemisen aihetta, ja ainakin siellä karstiutuvat ikävät ennakkoluulot kunnalliskodeissa vallitsevista oloista. Saivat hoidokit siellä hyvän hoidon, ruoan ja ystävällisen kohtelun, ja havaitsimme, että hoidokit todella tunsivat nämä kodit kodeikseen.

Tilda Koponen.

Taas pääsee pyykille,

Naisväki on yleensä pelonsekaisin tuntein tottunut ajattelemaan ja suunnittelemaan lähestyvää pyykipäivää. Eihän tuo ihme olekaan, sillä onhan pyykinpesu kotitaloutemme raskain työ, jota rasittavuudessa on verrattu metsätyöläisen, jopa kivenhakkaajankin työhön. Näin silloin, kun pyykinpesu tapahtuu puutteellisissa ja epäkäytännöllisissä olosuhteissa, kuten valitettavasti suurin osa kanssasisaristamme maaseudulla joutuu tuon toimituksen suorittamaan. Raskas urakka on pyykipäivä ansioäidillekin, olkoonpa, että hänellä olisi joitakin ns. mukavuuksia helpoitukseksenaan, sillä suoritetaanhan se usein jo sinänsä raskaan päivätyön jälkeen ylityönä.

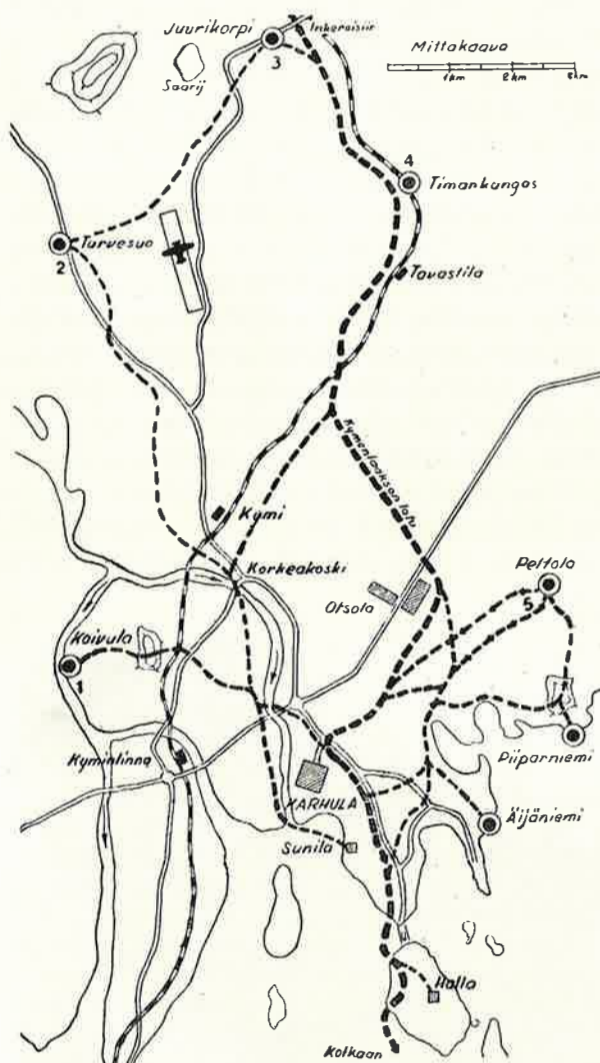
Jo pitemmän aikaa ovat Hallan perheenäidit saaneet tuskittella, miten selvitä pyykistä, kun pesutupa on ollut korjauksen alaisena. On pitänyt tuppautua milloin minnekin lähiseudun pyykkitupiin, jos mieli saada puhdasta. Sitä suurempi on ilo ja tyytyväisyyden tunne nyt,

kun pesutupamme on jälleen kunnossa ja — mikä parhainta — tosiaan ajanmukaisessa kunnossa.

Kiireistä touhua näytti antavan naisväelle tieto, että pesutupa on jälleen käyttökunnossa. Jokainen koetti kiireesti saada nappulansa taululle, saadakseen mahdollisimman pian varatuksi pyykipäivän ja päästäkseen kokeilemaan noita uusia mukavuuksia. Tyytyväisiltä vaikuttivat pyykkärit, jotka olivat työntouhussa pistäytyessämme tutustumassa uusittuun pesutupaamme. Se on valoisa ja avarantuntuinen. Hyvää tilaa näyttää olevan 5:lle pyykkärielle, joista jokaisella on käytössään 2 pesuallasta, keittopata ja huuhteluallas. Ei tarvitse enää kantaa puita ja ehtimiseen lisätä niitä patojen alle. Tuota ennen niin raskasta ja aikaaviepää vesisankojen käyttöä ei enää tarvitse. Monta askelta säästyy noilta ehkä väsyneiltä ja suonikohjujen rasittamilta jaloilta. Tarvitsee vain hanasta kiertää, niin tulee vettä, yhtä hyvin kylmää kuin kuumaakin, ja sama tempu riittää halutessasi saada parasi kiehumään. Tämä on sitä rationaalisoinnin tulosta, josta naisväki ilomielin lausuu kiitoksensa.

Seikka, jossa tuntui olevan erimielisyyttä pyykkituvan käyttäjien keskuudessa, oli suhtautuminen pyykkituvan käyttöaikoihin. Ymmärrettävää onkin, että se tuottaa hankaluutta työssäkäyville, mutta ehkäpä tässäkin suhteessa päästään suotuisaan ratkaisuun ja yhteisymmärrykseen.

J. Y—S.

Harrastushiihtojen latuverkosto Kymissä. Tutustukaa ilmoitustaulumainoksimme!

Taikatemppeja.

Pyörivä pallo.

Sidotaan kaksi ohutta lankaa toisesta päästään kiinni pieneen renkaaseen. Se asetetaan pöydälle liinan alle, ja langat järjestetään siten, että toinen kiertää pöydän reunaa ja tulee taikurin käteen pöydän alta, toinen lanka suoraan pöydän päältä. Nyt voidaan rengasta liikuttaa edestakaisin pöydällä liinan alla.

Esitys: Pieni pallo annetaan katselijoille tarkastettavaksi, minkä jälkeen se asetetaan pöydälle — renkaan päälle. Pöydän ääressä istuva taikuri voi langoista rengasta ohjaten saada pallon liikkumaan edestakaisin pöydällä. Katselijat eivät voi käsittää, kuinka pallo voi "liikuttamatta liikkua" pöydällä.

(Julius Sundman).

Palava lumi.

Tätä taikatemppea voidaan esittää ainoastaan talvella, jolloin lunta on saatavana.

Temppea esitetään yksinkertaisimmassa muodossaan siten, että tavallisesta lumesta tehdään lumipallo, joka asetetaan lautaselle. Nyt sytytetään tuliukku ja sillä lumipallo palamaan. Pallo palaa eikä edes sulanut lumi sammuta tulta.

Selitys: Pieni pala kamferia pannaan lumipallon sisään ja se sytytetään palamaan.

Juantehdas Kymin Osakeyhtiön hallussa.

(Victor Hovingin historiikin mukaan)

Vuonna 1915 lokakuun 11 p:nä myi vapaaherra Anton von Alfthan vaikeissa taloudellisissa olosuhteissa kaikki omistamansa Juantehtaan osakkeet Kymin Osakeyhtiölle. Juantehdas oli vihdoinkin ja lopullisesti joutunut vahvoin käsiin ja tuolle vanhalle tehtaalle koitti uusi aika.

Tärkeimpänä syynä Juantehtaan ostamiseen olivat tämän metsäalueet, joita Kymi-yhtiö tarvitsi laajentuneen toimintansa raaka-ainehankinta-alueiksi.

Uuden omistajan ottaessa tehtaan hallinnon käsiinsä valittiin johtokunnan puheenjohtajaksi kauppaneuvos Gösta Björkenheim. Talous vakautettiin siten, että otettiin yhteensä viidenmiljoonan obligaatiolainat, joilla vanhat kiinnelainat konvertoitiin. Lainausta, joka niin kauan oli aiheuttanut tehtaan aikaisemmille omistajille huolia, tuli täten lopullisesti järjestetyksi.

Kymin Osakeyhtiön hallussa Juantehdas on kehittynyt rauhallisesti ja Kymi-yhtiön tukevien iikeperiaatteiden mukaisesti. Huolimatta siitä, että huonontuneet suhdanteet ja varsinkin vesi-

voiman vähyys vedenpinnan alenemisen johdosta ovat haitanneet toimintaa, ryhdyttiin tarpeen vaatimiin uudistuksiin. Tehdasta korjattiin ja asuntoja rakennettiin. Uusi sähkökeskus asennettiin Myllysaareen. Vanhoja höyrykattiloita uusittiin. Naapureitten vesi- ja uitto-oikeudet tulivat lopullisesti järjestetyiksi.

Juantehdas on Kymi-yhtiön aikana työskennellyt pääasiallisesti puuhiomona ja kartonkitehtaana. Konepaja ja valimo muutettiin v. 1925 tehtaan korjauspajaksi. Tehtaan valumuottivarrasto siirrettiin Karkkilan tehtaalle, jonka niin ikään Kymin Osakeyhtiö omistaa. Puuhiomo sai v. 1934 uuden hiomalaitteen ja Tampellan valmistaman uuden 1200-hevosvoimaisen turbiinin.

Suurimmat muutokset ovat kuitenkin koskeneet kartonkikonetta. Koneen oltua toimettomana vuosien 1917 ja 1926 välisen ajan se uudistettiin, jolloin sillä pystyttiin valmistamaan uutta tuotetta, toiselta puolen kiilloitettua kartonkia. Tämä kävi mahdolliseksi, kun asennettiin paikalleen Yankeesilinteri, joka painoi 32.500

Yhtiön rakennuttamia uusia työläisasuntoja.

Tällainen tuli vanhasta "Atlaksesta".

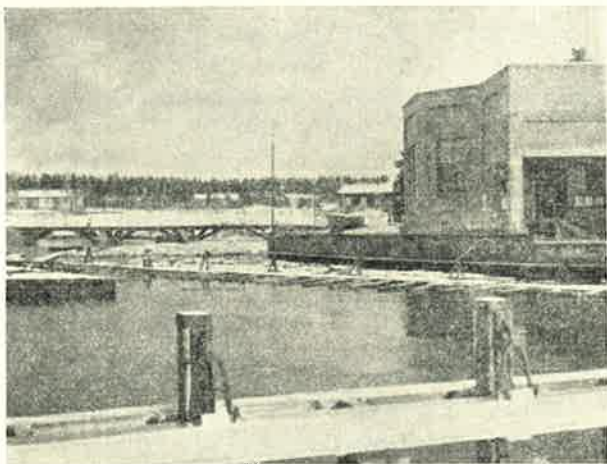
kg. Silinterin toi höyryalus Untamo suoraan Helsingistä Karjalankoskelle, josta se telojen avulla siirrettiin tuo 3 kilometrin matka kartonkitehtaalalle. Kuljetus kesti kaikkiaan viikon.

Tehtaan isännöitsijäksi tuli v. 1917 kunnallisneuvos Victor Pirhonen. Tällöin valittiin myös ins. Torsti Timgren puuhiomon ja kartonkitehtaan teknilliseksi johtajaksi. Kunnallisneuvos Pirhosen erottua 1919 tehtaan palveluksesta tuli ins. Timgrenistä myös tehtaan isännöitsijä, joten hän siis toukokuun 15 p:stä 1919 on ollut tehtaan sekä teknillisenä johtajana että insinöörinä.

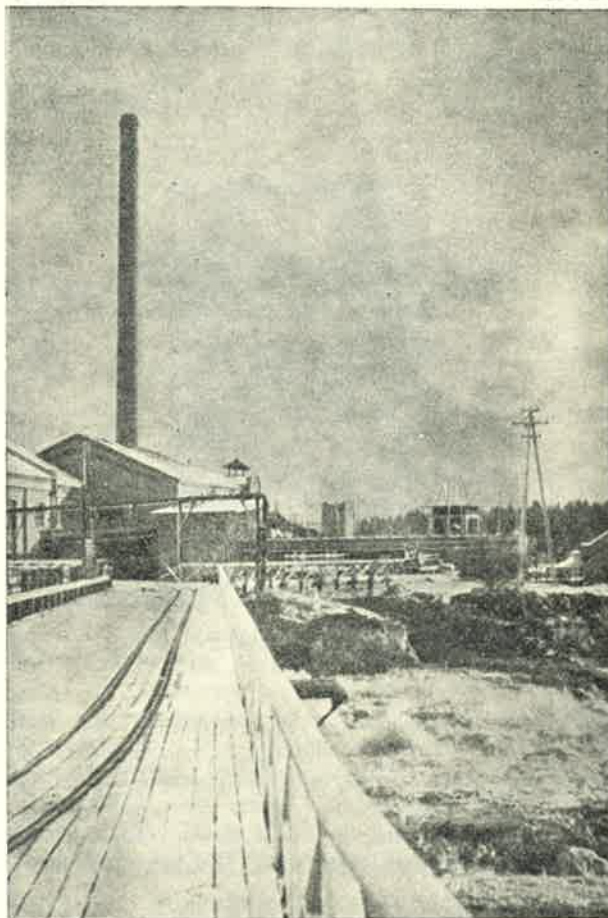
Juantehtaan toimitusjohtajan tehtävät ovat vuodesta 1937 alkaen olleet yhdistetyt Voikaan monivuotiselle teknilliselle johtajalle ins. Viljo Durchmanille.

Vuorineuvos Karl Erik Ekholmin tultua vuorineuvos Ahlmanin jälkeen Kymi-yhtymän toimitusjohtajaksi tuli hänestä samalla myös Juantehtaan ylin johtaja. Kymi-yhtiö liitti v. 1940 itseensä kaikki ne yritykset, joissa yhtiö omisti osakekannan ja näiden yhtymisten tapahtuessa myös Juantehtas Osakeyhtiö lakkasi olemasta erillinen yhtiö.

Juankosken henkisistä harrastuksista: kuoroista, soittokunnista ja kouluoloista on ollut ja tulee seuraaviin numeroihin haastatteluja ja selostuksia. Tie- ja kuljetusolot ovat olleet pahana esteenä jatkuvalla kehitykselle. Koska Juankoski elää nykyisin hartaassa toivossa, että ratarakennustyö Siilinjärvi—Juankoski vihdoinkin aloitettaisiin, lienee syytä palata tähän asiaan myöhemmin.

Tehtaan nurkalla on alati sula paperipuuvarasto.

Ensi lumi peitti maan Juantehtaalla jo lokakuun 5 p:nä.

Pääluomoismiehen joulutervehdys.

Vuoden viimeisessä numerossa on minulla tilaisuus tervetia kaikkia tämän tehdaslehtemme lukijoita Juantehtaalla.

Vuosi 1949 siirtyy kohta menneisyyteen, ja meillä juantehtaalaisilla on siitä vain muistot jäljellä. Joillekin voi jäädä kuluneesta vuodesta pieniä varjoisiakin muistoja. Yleensä katsoisin kuitenkin, että tämä vuosi on ollut sitenkin rakentava. Siitäkin huolimatta, että meille ulkopuoliset tekijät pyrkivät repimään sitä, mikä meillä vuosikymmenten aikana on luotu.

Tehtaan johdolta toivoisin mahdollisuuksien mukaan ennistä enemmän varoja asuntotuotantoon, sillä onhan kotiemme hyvä kunto takeena työläisten viihtymisestä ja hyvästä mielestä. Tämä taas luo pohjan sille uskollisuudelle, joka siirtää työn isältä pojalle.

Omasta puolestani kiitän kaikkia juantehtaalaisia hyvästä yhteisymmärryksestä, ja toivotan kaikille "Kymi-Yhtymän" lukijoille rauhallista joulua sekä onnekasta ja menestyksellistä uutta vuotta. **Jalmari Parviainen.**

MERKKIPÄIVÄ

Paavo Korhonen.

70-vuotias.

Ulko- ja rakennustöiden työnjohtaja Paavo Korhonen 25. 1. 1950. Hän on syntynyt siinä vanhan Nilsin osassa, joka nykyisin kuuluu Juankoskeen. Jo 14-vuotiaana astui Korhonen Juantehtaan palvelukseen. Ensin hän oli "Piku"-laivan lämmittäjänä ja myöhemmin putsaripoikana sekä päällytyöjäänä valimossa. Oltuaan Taimen konkurssin jälkeen pari vuotta poissa rakentamassa Muuruvedelle kirkkoa, palasi Korhonen takaisin Juantehtaan, toimien kirvesmiehenä ja vuodesta 1918 alkaen työnjohtajana.

Minkälainen on tämä mies, joka kohta 50 vuotta on palvellut Juantehtasta? Kuvaavana seikkana Korhosen tarmokkuudesta seuraava juttu:

Paavon jouduttua Taimen konkurssin jälkeen työttömäksi, hän sai tietää, että Muuruveden kirkkoa rakentamaan otetaan miehiä. Paavo lähti ilmoittautumaan, mutta paikalle tullessaan totesi, että 500 muuta miestä oli samalla asialla. Vain 28 miestä otettiin, mutta Paavo ei päässyt lähellekään ilmoittautumispaikkaa. Töihin hän siitä huolimatta meni. Kun tilipäivä tuli, ihmeteltiin vähän ylimääräistä miestä, mutta palkka maksettiin kuitenkin. Paavo rakensi kirkon valmiiksi, kuunteli ensimmäisen kerran Muuruveden kirkon urkuja ja palasi takaisin Juantehtaan. Sellainen on Korhosen Paavo, joka vielä nytkin ajaa kilpapyörällä tarkastamaan työmaitaan.

KORHOS-PUAVON MIETELMIÄ.

"Jos ei miehestä tuum muuraria, ei siitä muutakaan ammattimiestä synny. Koko homma on näen yksinkertaista: jos ei mahu kokonaesta, pannoo kolom'varttisen; jos ei mahu kolom'varttinen, pannoo puolikkaan; jos ei mahu puolikas, pannoo pätkän; jos ei mahu pätkä, pannoo litarin; jos ei mahu litarj, männöö kolo ruukilla tääötee. Nii yksinkertaista om muuraos."

*

"Kyllä siin olj nii kommee mies, että passaes siitä nuamasta manatakkii", sanoi Puavo eräästä edesmenneestä täkäläisestä kipparista, kun taas kippari Karls-

Omakotitoiminnan aloittamista toivotaan Juantehtaalla.

Rakennuskaavan puuttuminen Juankoskella on tähän asti estänyt omakotitoiminnan aloittamisen tehtaallamme. Kun tätä estettä ei enää ole, paikkakunnan saatua rakennuskaavansa, suoritti sosiaalipäällikkö tiedustelun, miten moni tehtaan työntekijöistä olisi halukas mahdollisuuksien avautuessa aloittamaan oman rakennuksen pystyttämisen.

Innostus asiaan osoittautui varsin suureksi. Kokonaista 56 henkilöä kävi ilmoittamassa ryhtyvänsä tilaisuuden tullen oman rakennuksen pystytyspuuhiin. Ilmoittautuneista 4 oli naispuolista, mutta käydyssä keskustelussa ilmeni, että he olivat aviomiestensä valtuuttamina matkassa. He kertoivat kuitenkin olevansa valmiit tarttumaan vasaraan, lyödäkseen naulansa perheen oman katon pystyttämiseksi.

Kaikkiaan edusti ilmoittautujain joukko 870 palvelusvuotta Juantehtaalla. Keskimäärin siis 15 vuotta henkeä kohden.

Jos tämä toiminta saataisiin koemerkinnän puitteissa käyntiin, tietäisi se tehtaalle 105 huoneen vapautumista, ja muuttoliike tehtaan asunnoista omiin taloihin käsitäisi 252 henkilöä.

Juantehtaan työntekijät toivovat, että yhtymän johto soisi myös juantehtalaisille mahdollisuuden omakotitoiminnan aloittamiseen. Toivottavasti jo ensi keväänä kajahtavat ne ensimmäiset kirveeniskut, jotka ovat merkinä sen uutteran toiminnan alkamisesta, jonka tarkoituksena on oman rakennuksen pystyttäminen mahdollisimman monelle tehtaan palveluksessa olevalle työntekijälle ja hänen perheelleen.

son oli hänen mieslestään niin ruma mies, että "traktorilla oes kuva pitännä otto".

VIELÄKIN KIPPAREISTA.

Seuraava tarina kerrotaan kippari Pekka Korhosesta, joka oli sivumennen sanoen se yllämainittu komea mies:

Kerran hän oli tulossa laivallaan Kuopiosta, kun raju ukonilma yllätti. Silloin Pekka ärjäisi tuttuun tapansa puiden nyrkkiä pilvelle: "Ryskäm minkä ryskät ja paokam minkä paokat, mutta tehtaalla on meijär rahaherra."

Tästä Ilman-Ukko luonnollisesti suuttui ja pamautti.

Silloin tuli Pekalle hätä käteen: "Elä hyvä Jumala hulluuv vaeha ihteas."

*

Savolaisen tervahöyryn kippari koneenkäyttäjälle:

— Puavo, mittees sinä teet?

— Minä puan piippuu, kuului vastaus.

— Kun out pannunna piippuu, niin ota par purlausta tuakseppäin, myö männää muute kivelie,

F. E. SILLANPÄÄ:

J O U L U K I R J E .

Hyvä Veli Talonisäntä.

Sinä olet siinä onnellisessa asemassa, että sinun ammatissasi ei esiinny "kuluneita aiheita". Vaikka sinä kynät, kylvät ja kokoot riiheen suurin piirtein samalla tavalla vuodesta vuoteen, niin et sinä noihin toimiisi kyllästy — enempää kuin maalaisiin aterioihisi, joiden niin sanotut raaka-aineet ovat peräisin sinun ikiomista savimaistasi ja huolellisesti valitusta ja jalostetusta karjastasi, ehkä myös kotijärvesi runollisesta Ahtolasta — suolataanhan teillä kutukalaa... Ei, sinä edustat maan onnellisinta ihmistyyppiä siinä, että sinä et kyllästy. Et kyllästy — ja se riippuu siitä, että sinä aina elät etkä ole elävinäsi. Mutta minä tällä iällä pyrin jo kyllästymään joulukirjoituksiin. Ammattinihan on yleensäkin oikeastaan luonnoton, elämäni kuluu — omalta kannaltani katsoen — joutavassa. Ainoa tyydytykseni on, että tuolla toimellani tuotan virkistystä ja hengen kohennusta erälle miesten miehille ja joillekin hyvälle naisille — jotka viimeksinä tekevät tämän elämän siedettävämmäksi siitä ruveten, kuin he meidät ensi kerran rinnoilleen nostavat, aina siihen asti, kunnes he meidän silmäluomemme kiinni painavat. Jonkinlainen elämän pelastusrengas on minulle siinä, että joskus selvästi huomaa, että sellaiset ihmiset kuin sinä ja vaimosi

olette jotain saaneet minun kirjoituksistani. Se on kaikkein vaatimattomin vastalahja sille niin sanoakseni tukevalle hyväntahtoisuudelle, jota minä, elämässäni lepoa saamaton irtolainen, aina olen teidän puoleltanne kokenut.

Kohta meillä siis taas on joulu. Sen johdosta pantiin tämä tehtävä eteeni ja — sanon sen vilpittömästi vähääkään runoilematta — tällöin tuli mieleeni kaikki se yhteinen, mitä meillä on ollut kansakouluaajoista alkaen näihin asti. Niin kuin kirjoitettu on, sisältää tämä elämä kolme jonkinveroista asiaa, joista yhteen jo tuossa viittasin. Ne ovat: äitiys, toveruus ja heräävä lempi. Mehän olemme yhdessä, toisiltamme sanottavampia salaamatta, nuo kaikki kokeneet. Sinun äitisi oli niin kuin äiti myöskin minulle. Meidän toveruudestamme emme viitsi puhua, paukuttamme vain kämmenellämme toisiamme hartioihin, ja siitä kolmannesta — olemme kyllin vanhanaikaisia kunnian miehiä vain nyökätäksemme toisillemme: sinä tiedät ja minä tiedän...

Niin — joulu siis lähestyy sekä sinua että minua — minuakin. Tätä kirjoittaessani olen vielä täällä kaupungissa, mutta — "maalle" pitäisi lähdettävän. Maalle — tai niin kuin tamperelainen sanoo: maille — enpä juuri milloinkaan tunne olevani koomillisemmassa asemassa kuin niin sanoessani — ja kun näen kovalla tou-

hulla ja hermostuksella pakattavan matkakoreja ja kapsäkkejä. Sitä ja sitä! — Onko sitä ja sitä? Ja sitten se ainainen, että raha hupenee. Tuo ilmiö on yksi tämän herttaisen ammatin lähtemättömiä liittolaisia. Sinulta ei lopu, sillä sinä et elä rahalla, vaan työllä ja talon pidolla. Niin — kuten arvokas ja painokas lause aina alotetaan; vanha herastuomari sanoo vielä lisäksi: tuota noin, ja on sylkevinään hienosti silvulle, — kesken kaiken, ettei unohtuisi siihen tunnelmien runsauteen, joita joulun käsite ja sinun talosi yhteen osuneina minussa herättävät — toivotan sinulle hauskaa joulua ja onnellista uutta vuotta — eli niin kuin nuo kotiseutumme vahvat, terveet äijät, jotka ovat säästyneet siltäkin vähältä "sivistykseltä", minkä me olemme saaneet, mutta joiden "sydämen sivistys" on ihailtavan täsmällisesti juuri se, mikä heidän kohdallaan elämän taistelurintamassa on oikea ja kohtuullinen; — niin kuin siis he sanoisivat, jos heidän nyt välttämättömästi pitäisi se sanoiksi pukea: mukavia joulun pyhiä. Toivotan siis minäkin sinulle ja huonekunnallesi.

Ja sitten tulen taas tunteelliseksi. Kuten käsität, niin samoja ihmisiä olen minäkin kuin sinä; olen vain menettänyt niin saaksei maan jalkojeni alta. Sen maan *kaipaus* on ainoa pääomani, jonka varassa elän; — se on monimutkainen asianhaara, jonka voit, jos tahdot, nähdä eräistä kirjeistäni, mutta joilla en sinua nyt vaivaa. Kuten jo viittasin, tunnen itseni hiukan naurettavaksi aina, kun ajattelen ja sanon, että menen "maalle" tai olen "maalla". Minä tunnen monta hienoa ja hyvää miestä, jotka tuskin osaisivat asettaa hevosta auran eteen — kynnöstä puhumattakaan. Heidän sopii sanoa maalla ja maalle — ja he sanovatkin. Vieläpä ruotsia puhuessaan vahvistavat käsitteen sanomalla: talonpoikais-maalla. Mutta minä en ole heidän lajiaan. Minä olen sinun lajiasi — tai melkein päsinun isäsi lajia — ainakin näin joulutunnelmien suhteen. Minä en unohda hänen ruokavirtään väen yhteisillä aterioilla näitten juhlien aattoiltoina — kun lipeäkala ja lanttulaatikko — "räätikkälöölä" — tuoksullaan määräsivät koko talon sävyn. Se oli silloin, kun vanha porsua vielä oli pitkä ja pimeä. Minä tulin paka-rista päin ja eräs toinen tuli pirtistä päin; hän hyräili — ja sitä paitsi tunsin hänet käynnistää... Kiitän elämää yhdestä ja toisesta pikku-

tapauksesta... Sitten mentiin ehtootalliin, jossa minäkin aina olin mukana... Taidan kuolla kohta, koska alan näin kirjallisesti muistella samoja asioita, joitten varassa kerran aloitin. Silloin ne olivat suuria ja tuskallisia, nyt ne ovat suloisesti liikuttavia... en tapaa enää ketään vanhassa, pitkässä ja pimeässä porstuassa, siitähän on nyt tehty isännän konttorikamari ja oikea eteinen.

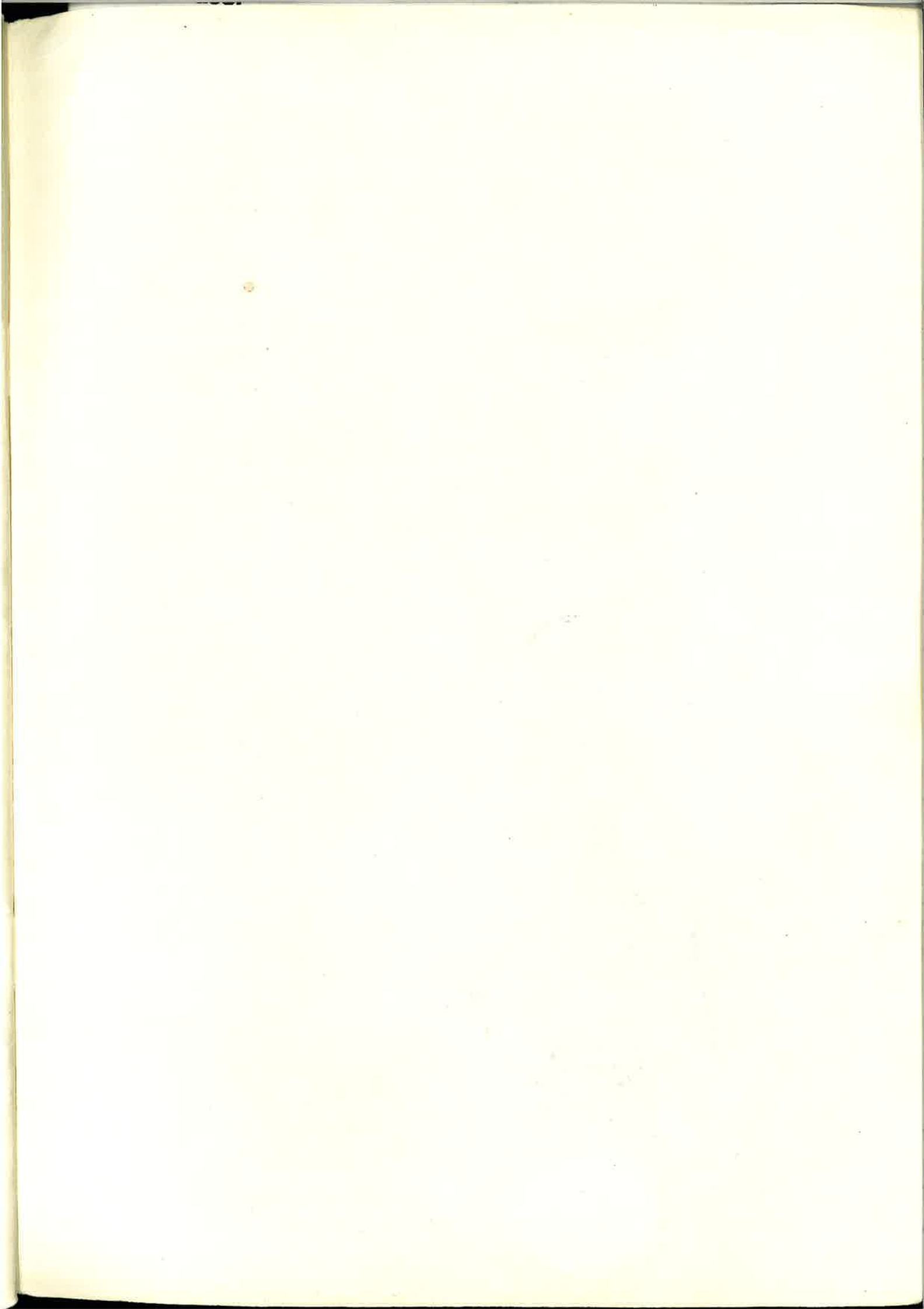
Mutta kiitos vanhalle perintötalollesi niistä muinaisista päivistä — jolloin tehtiin reippaasti työtä, mies kuin mies, kun kerran kynnynksen yli pääsi; ja öistä, ikivalkeista suviöistä kukkivine yrtteineen ja puhdasmielisine tunnelmineen, niin myös hämyisistä talvi-illoista, kun pirtissä ei vielä oltu otettu tulta lamppuun. Hivelle minun vanhan hentomielisen puolesta vanhaa pirttisi ovea; sehän on tiemmä ennallaan.

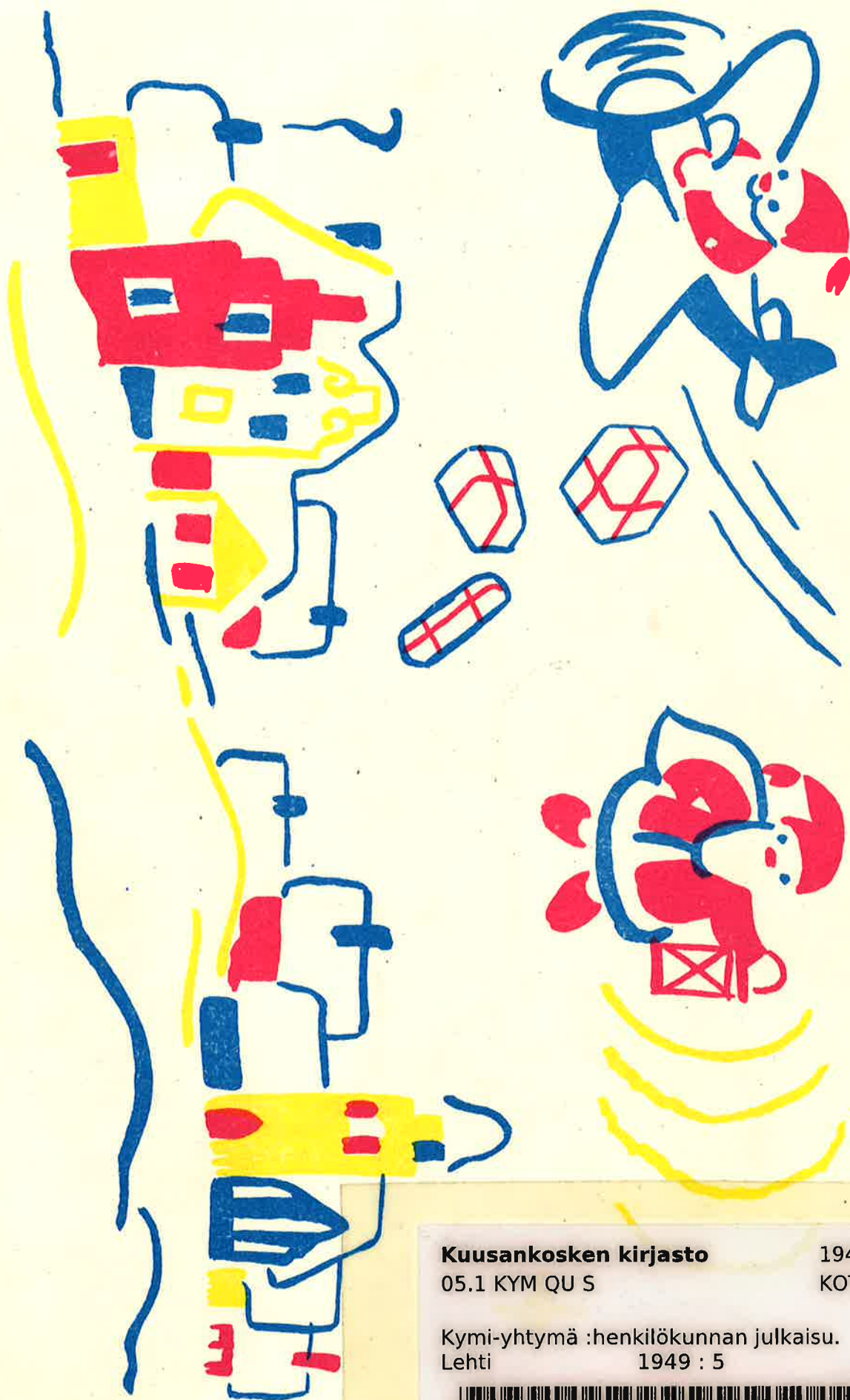
Hyvää joulua sinulle ja perheellesi. Sieltähän nousee vankka poikajoukko, joista yksi kerran on ottava haltuunsa vanhan perintötalon — niin kuin on yksi aina ottanut, niin kauan kuin herrat ovat osanneet sen seikan paperille kirjoittaa. Omatunto on siellä puhdas. Sitkeä työ ja vaatimaton elämä ovat parhaat hermolääkkeet. Hevonen seisoo pilttuussaan ja hörähtää tuttavallisesti, kun mies tulee sitä hoitamaan tai työhön ottamaan. Lehmä nuolaisee lypsäjänsä kättä — ja kun joku niistä on lopetettava, määrää se talon tunnelman sillä hetkellä. Eläimet ovat läheisiä; niiden sairastuessa saattavat emännän ja piikatyönkin silmät kostua...

Mutta nyt lähestyvät joulunpyhät. Rakas veli! Näen taas kuinka pyhänjoutilaat hevoset pyrkivät hyppimään, kun niitä tumpelien helistessä ajetaan kuistin eteen. Nuoriso — talon oma ja heidän vieraansa — ajavat sinne ja sinne — sukulaisiin, iltamiin. Hyvät, rukiiset sukkeluudet putoilevat. Reen pohjalla heiniä, niiden päällä vanha sukuryijy ja ryijyn päällä kaksi nuorta ihmistä, jotka ujosti nojaavat toisiinsa — tumpelin säestäessä heidän sielujansa. Edessä, kuskipukilla, on velimiehen turvallinen selkä... Lapsillamme alkaa olla tuo. Toivokaamme, että se on heille yhtä antoisa, yhtä terve, kuin se oli meille. Minullekin — vielä silloin — myöhemminhän kaikki meni — noh, ei kannata...

Hyvää joulua, vielä kerran! Sytytä kynttilä äitisi, sisaresi ja kaatuneen veljesi haudalle minunkin puolestani!

Toimitus: Å. LAUNIKARI (vastaava), A. YLIKANGAS (toimitussihteeri).

Kuusankosken kirjasto

05.1 KYM QU S

1949.

KOTI

Kymi-yhtymä :henkilökunnan julkaisu.

Lehti

1949 : 5

28620170402329